

SÕDUR

№ 1/2.

Laupäeval, 14. jaanuaril 1928.

X aastakäik.

Uue aasta lävel.

1928. aastaga „Sõdur“ alustab kümnen-
dat aastakäiku.

Seljataga on pikk arenemistee, mille
„Sõdur“ on kaasa teinud koos meie kaitse-
väega.

Arenedes on omandatud kogemusi tu-
leviku jaoks. Pannes tähele kaitsevää
elulisi nõudeid ja tegelikku tööd siin, „Sõ-
dur“ on püüdnud sellele kaasa aidata jõu-
du mööda. Sealjuures teda on toetanud
kaitsevää juhid kõigis juhatusastmeis.

Ajajooksul on „Sõduri“ ümber koon-
dunud kindel toetajate ja kaastöölise pere.
See on vaimline sool, kes kannab ajakirja.
Iga ajakiri vajab neid pioneere — inimesi,
kellele tema edu ja arenemine on muutun-
ud südame asjaks.

„Sõduri“ arenemise sihtjooned on juba
selgesti välja kujunenud. Senikaua kuni
meie kaitsevääs ilmub üks sõjaasjanduslik
ajakiri, „Sõdur“ oma sisult ei või
olla puht sõjateaduslik. Olles
üksinda, ta peab teenima paljuid jumalaid.
„Sõduri“ ideaaliks on seega universalism
— püüe valgustada kõiki neid huvitavaid
küsimusi riigikaitse alal ning seda teha nii,
et tema häält kuuleksid paljud. Et seal-
juures mitte killustada oma tähelepanu,
„Sõdur“ käsitleb kõiki eelnimetatud küsi-
musi, minnes välja ühest vaatekohast, s. o.
meie juhtkonna omast.

„Sõduri“ ideelise töö aluseks on tema
majanduslik külg. Vaatamata riikliku toe-
tuse teadlikule vähendamisele
toimetuse poolt, „Sõduri“ majanduslik külg
on siiski järjekindlalt paranenud. „Sõduri“
sissetulekud suurenevad ning röömustaval
viisil — mitte riikliku toetuse arvel.

Erilist tõusu „Sõduri“ sissetulekutes
võib mainida läinud — 1927. aastal. Selle
põhjused on olnud järgmised:

- tellijate arvu tõus keskmiselt 500
võrra, kuid üksikute erinumb-
rite puhul kuni 2000 võrra;
- kuulutuste arvu tunduvalt suurene-
mine selle tagajärjel, et „Sõdur“

on levinemas ka väljaspool kaitse-
väge;

- Kindralstaabi VI osakonna poolt
väljaantava sõjakirjanduse tootan-
gu tunduvalt suurenenud, mille taga-
järgel tõusis kiiresti kirjanduse lä-
bimüük ning selle pealt saadav tulu
„Sõdurile“.

Suurenenud sissetulekud on võimalda-
nud hakata rohkem rõhku panema „Sõ-
duri“ välimusele. Toimetuse ei kahtle, et
ta sellega on tulnud vastu lugejate soo-
videle.

Uuel aastal „Sõdur“ tahab samuti sam-
muda kaasa edeneva eluga ja tööga kaitse-
väes. „Sõduri“ töö sihtjooned ja ülesan-
ded jäävad sealjuures muutumatult endi-
seks. Riigikaitse küsimused, sõjaline kas-
vatus ja väljaõpe on ikka rohkem ja roh-
kem levinemas meie rahva laiemates kih-
tides. Töö, mis sel alal ees seisab, on
suur. Selle töö ajuks ja südame-
meks on kaitseväägi, eesotsas
oma juhtkonnaga.

Aju on see, mis sünnitab uusi aateid,
uusi tõekspidamisi ja veeneid, mis haara-
vad kõlke ning teevad riigikaitse rahvus-
likuks küsimuseks.

Süda annab ikka uut verd, uut jõudu ja
usku võitluses, mida peab Eesti oma ole-
masolu eest.

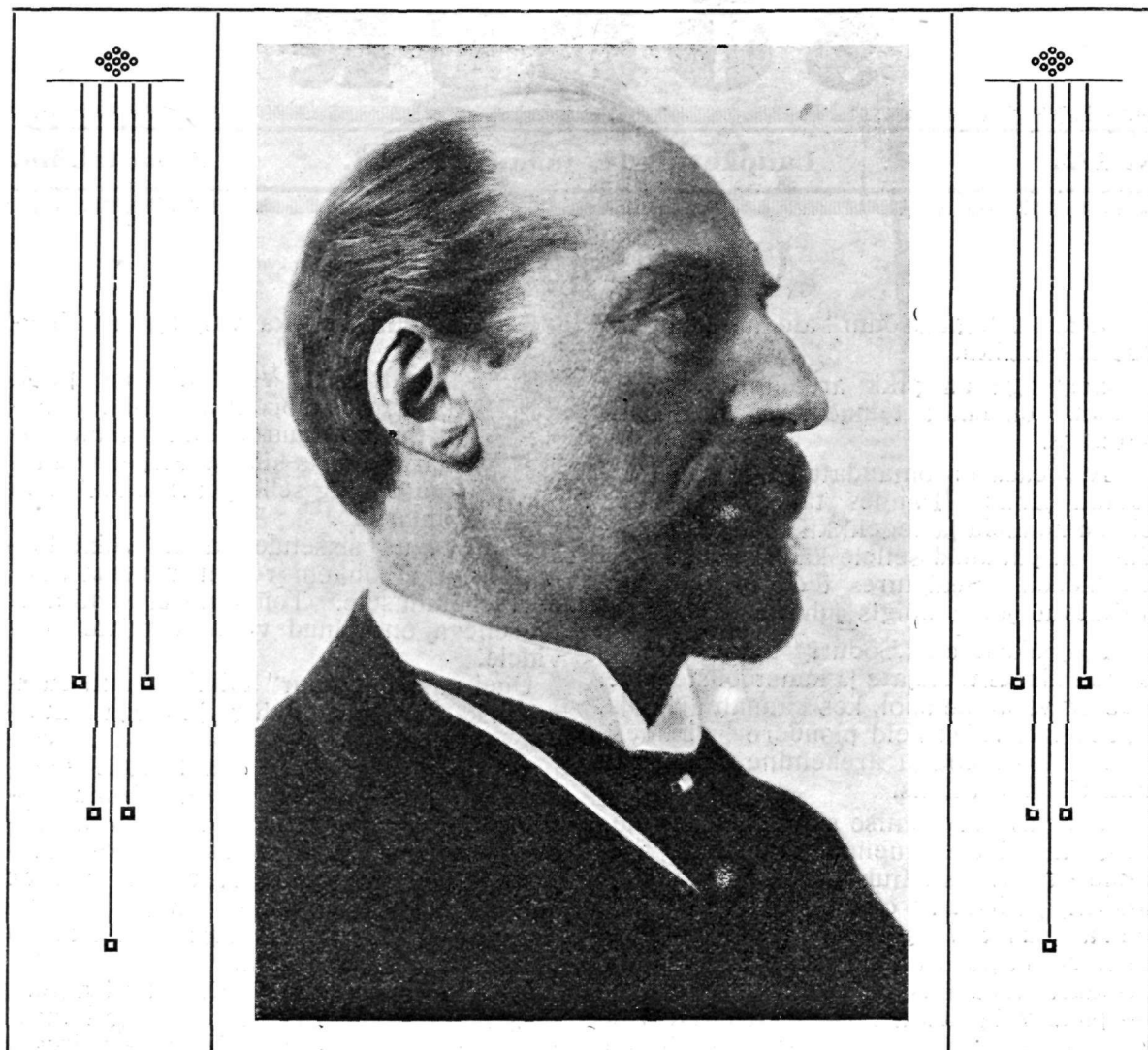
Ajakiri moodustab närvide ja vere-
soonte süsteemi, mille kaudu keskkohas
loodud aated ja veened valguvad laiali üle
riigi.

„Sõdur“ on lahutamatu osa meie kaitse-
väe, resp. tema juhtkonna kehast.

Kui meil on aateid ja elujõudu, kui me
suudame luua uut ning kaasas sammuda
edeneva eluga, siis selle töö vilil peegeldub
ka „Sõduri“ veergudel.

Siis on „Sõdur“ huvitav, sisukas, ning
meie olemisega rahul.

Põlegu „Sõduri“ vaimu tuli, mille ta
on põlema süütanud oma kümnen-
aastakäigu ohvrialtarile ning loitku see tuli
juubeliaastal veel kõrgemale ja kauge-
male kui seni!

Jaan Tõnisson.
Riigivanem.

Meie riigikaitse alus.

Meie riigi ja rahva julgeolek on kõige paremini kindlustatud, kui meie riigikaitset on kandmas meeste isamaarmastus, vaimustus iseseisva Eesti riigi mõtte vastu ja kohustunde oma rahva tuleviku vastu.

JAAAN TÕNISSON.

12. jaanuaril 1928.

Sooviavaldusi uueks aastaks.

Eelseisev aasta on kaitseväele suur murrangu aasta — käesoleval aastal teostatakse üleminek üheaastasele teenistusele. Iga muudatus kaitseväe organisatsioonis toob raskusi, toob kaasa suurt tööd kõigile. Käesolev üleminek aastasele teenistusele on võimalik ainult süsteemi muutmisega, eestkätt väljaõppe alal. Palju raskusi ja suuri raskusi on ees, üleminek üksikasjades toob kahtlemata takistusi. Raskusi ja takistusi tuleb äravõita — see nõuab aga kõikide tahtjõu ja oskuse tööle rakendamist ja pingutust. Kaitseväe teenistus on raske, kuid kui üleminek läbiviidud, siis uue süsteemi juures on täieline võimalus kergendada kaadri tööd, eestkätt kindlustades kaadri regulaar puhkust suvisel ajal, teiseks on võimalus korraldada kaadri õppusi kaadri oskuse tõstmiseks, seega, kui kõik kaadri liikmed vastavatel kohtadel ühetaoliselt saavad töötama, võime kergendada kaadri-terviku töö raskust. Kuigi käesolev aasta nõuab rasket tööd, siiski tema pole raskem neist aastatest millal meie löime oma kaitseväe — 1917—1920. Kõige raskem oli meie kaitseväele 1918 aasta, sest selle aasta algul enamlased ja siis saksa okupatsiooni võimud püüdsid hävitada meilt alatud tööd ja sama aasta lõpul tuli meil relvuda, end uuesti organiseerida, et võitlusse astuda oma rahva aadete eest. Tolle võitluse saavutuseks oli meie iseseisvuse tunnustamine, eestkätt meie tolleaegse vastase poolt... Kaitseväge võib uhkusega tagasi vaadata: tema on oma elu alanud võitluses ja täitnud oma ülesande. Kaitseväge ja tema kaadri seljataga on kümme aastat rasket vaevarikast tööd, — meie oleme edasi jõudnud ja selles seisab meie tasu ning rahuldustunne. Meie oleme ilusti alanud, oleme kõvasti tööd rühkinud, meil on kogemusi ja meie oleme palju õppinud ning ära teinud, kõik see kindlustab meie tahet ning annab jõudu eelseisvaks tööks, eriti ülemineku ajal.

Rühkigem kindlasti edasi, väsimatult ja püsivalt meie kalli kodumaa julgeoleku kindlustamiseks, selleks terve kaitseväge perele soovin südame põhjast jõudu!

N. REEK, kindral-majoor.
Sõjaminister.

Mie riikliku elu arenedes tuleb elunõuete kohaselt lahendada küsimusi, mis sügavalt puudutavad meie riigikaitse organisatsiooni. Uuendused ei tohi aga kunagi nõrgendada meie jõude, mis tänapäev nii vajalikud enesekaitseks. Läänud aasta on uuenduste alal olnud tähtsaks verstepostiks: lõpulikult on otsustatud üheaastane teenistus kaitseväes, koolides on teostama hakatud noorsoo õpetamist ja kasvatust kodukaitse ülesannete kohaselt, on välja antud rida põhipanevaid määrustikke ja eeskirju. Kindlas usus, et läbiviidud uuendused toovad kasu meie riigikaitsele, tahame loota, et uuel aastal kõik meie kodanikud endiselt väsimata ja üksmeelel seisaks valvel oma kodu kaitseks ka väljaspool kaitseväge. Koondumine k.-liidu ridadesse on saanud veel rohkem vajaliseks kui enne. Politiline tänapäev on täis üllatusi. Meie palavam soov olgu rahu, kuid meie ei tohi hetkekski unustada enesekaitse vajadust.

J. TÕRVAND, kindral-majoor.
Kindralstaabi ülem.

Õppigem tundma kangelasi ja nende tegusid sõjas.

N. Reek.

Sõjaväe aktsioon väljendub relvistatud võitluses rahva tõekspidamiste eest. Kaitseväge rahuaja tehnilise arenemise kõrval on tarvis teravalt silmas pidada meie ja teiste rahvaste juures möödunud võitlustes omandatud kogemusi, et ettevalmistustöö ei omandaks puht fantaasia kuju. Realiteet ja ettekujutus rahuaja töös peavad olema niisuguses vahekorras nagu vundament ja seinad, misjuures kogemused on vundamendiks ning ettekujutuse abil, kasutades tehnika saavutusi, püstitatakse seinad.

Sõjalises võitluses kaks tahet põrkavad kokku eesmärgiga võita või langeda. Modern sõjaline aktsioon (võitlus) ei tunne halastust. Võitjateks heitlustes tulevad ainult need sõjaväed, kes hea tehnilise ettevalmistuse kõrval omavad ennastsalgavat ohvrimeelsust ning ei ole kaotanud, vähemalt otsekohesed võitluse juhid, lahingu realiteedi (raskuste) tundmist.

Rahuaja õppeväljad ei ole kaugeltki veel lahinguväljad. Rahuajal meie õpime tegutsema selles või teises lahinguolukorras. Meie õpime tundma ja kasutama oma relvu, maastikku, õpime hindama olukorda, ruttu otsustama ja käsutama meile alluvaid. Need tehnilised teadmised ja oskused on lahingutegevuse alusteks. Kuid see ei ole siiski veel kõik. See ei ole ikkagi muud kui väline vorm — sõjamäng, millel puudub sisemine hing, tuum, see mis muudab mängu tõsiseks lahinguks.

Rahuaegsetel õppeväljadel sageli unustatakse lahingu realiteedi tunne, unustatakse sõjaline tõelsus — need hingelised ja füüsilised jõufaktorid, millel on määrav tähtsus lahingus.

Tõeline hädaoht, määratu vastutus iga sammu eest, lõpuks — alaliselt mõjuv vastase tahe — need on faktorid, mis tegeliku lahingu teevad mitmehõrra raskemaks kui seda on lahinguõppused.

Mitte niivõrra nende või teiste väliste vormide kasutamine kui just see määratu hingeline ja füüsiline jõukulu on tegeliku lahingu realiteedi tunnuseks. See jõukulu on nii suur, et ähvardab lämmatada nõrgemaid. On tarvilik erilisi jõuallikaid, kust võitleja võiks ammutada uut energiat ja usku võitluse jätkamiseks.

Mitte kõik ei ole kangelased, kes on sattunud sõjaväkke.

Tuleb meeles pidada, et praegusaja sõjaväed ei ole muud kui tuhandeid ja miljoneid harilikke kodanikke, keda tihti ühendab ainult kohustus kaitsta oma kodumaa, oma riiklist olemasolu. Ei ole imeks panna, kui nende hulgas leidub ka nõrku, tahtejõuetuid inimesi. Isamaaliste helide saatel nad lahkusid siseriigi kogumiskohtadelt. Sel momendil nad näisid kõik kangelastena.

Kuid, sattudes tuleliinile, selgub, et paljud ja väga paljud neist on harilikud, arglikud inimesed, kelle tahtejõud ja kohusetunne on veel koguni vaetikesed selleks, et end võita ja maksuma pölistes raskustes. Neile on vaja toetust, mis neile aitaks võita oma sisemisi nõrkusi.

Harilik inimene oma tunnetes ja tahteavaldustes on muutlik ja ebakindel. Väga tihti tuleb ette, et täna ta on nõrk, jõuetu ja arglik. Kuid homme, olles kaasa kistud teiste eeskujust, ta võib korda saata tegusid, mida enamalt isegi ei oleks uskunud. Teiselt poolt ka kõige vapramad mehed on elanud üle nõrkuse silmapilke. Kes ei mäleta mehi Vabadussõjast, kes sõja algul, olles kaotanud usu iseendasse ja oma kodumaa tulevikku, muutusid desertiirideks. Kuid hiljem, teiste eeskujul kujunesid tublimateks võitlejateks väeosades.

Seega meie aja sõjavägi, igatahes enamik tema liikmeid, vajab teatud moraalselt ettevalmistust, mis teda valmistaks ette nende pingutustele ja kannatustele, mida nõuab modern lahing.

Kust peame ammutama jõudu nende raskuste võitmiseks? Tehniline väljaõpe ei liiguta südant ega ava võitlejas uusi tahteallikaid; ei anna eeskujusid, mis kiiks kaasa ja vaimustaks. Ta ei anna tõelist pilti neist pingutustest, vaevast ja piinast, mida nõuab modern võitlus.

Niisuguse jõuallikana esinevad eestkätt nende meeste kujud, keda möödunud lahingute ajalugu on lugenud kangelaste hulka. Kangelased — need on samad inimesed nagu teisedki, kuid kas tugevama tahtejõuga ja hästikasvatatud kohustus-tundega või elavama fantaasiaga, mis loob tuliseid patrioote ehk jälle auahnemad, sageli avantüristid. Tõsistel, hädaohtlikku-

del hetketel, kus surm oma saaki lõikas, kus nälj ja väsimus piinasid, nad püsisid kindlatena teiste, arglikumate ja väsimusest ning näljast vaimliselt ja füüsiliselt nõrkenute hulgas, kui t a m m e d k e s e t t o r m i. Nad olid valmis end ohverdama siis, kui nende kaasvõitlejad olid muutunud tahtejõuetuteks; oma eeskujuga nad hoidsid nõrkade langemist. Need mehed moodustasid oma väeosa selgroo.

Tuletagem meelde neid mehi, kellele väeosad võlgnevad oma au, rahvad oma vabaduse, seda enam, et nende meeste teod meid õpetavad tundma võitluse raskusi. Ettekujutus võitluse raskustest on tarvilik, selleks, et iga võitleja kaitseväes oleks teadlik neis ülesannetes ja raskustes, mis temalt nõutakse.

See teadlikkus on olemas neil vanadel lahingu veteraanidel, kes, olles teinud kaasa ühe või enam sõdasid, ise on läbi elanud lahingu tõelikkuse pikkade aastate jooksul. Kuid nende veteranide arv kaitseväes aasta-aastalt väheneb. Tõuseb noor põlv, noored sõdurid ja juhid, kes ei tea lahingu tõelikkusest rohkem, kui nad seda on kuulnud oma isaft, vanemalt vennalt või sugulaselt. Kuid sel teel ammutatud teadmised võivad olla sageli ühe- külgsed.

Neile tuleb kaitseväes anda reaalne arusaamine lahingu raskustest — sarnasel

kujul, nagu see on tarvilik inimesele, kes valmistab end selle vastu, et saada ise kord kangelaseks.

Ei ole kahtlust, et seda võib teha kõige hõlpsamini nende lihtsate, tagasihoidlikkude jutustustega, mis kõnelevad kangelastegudest möödunud sõdades.

Tõsine kangelane on alati tagasihoidlik, lihtne ja asjalik. Ta ei vaja kunstliku poosi, kõlavaid sõnu, sest — tema terve tähelepanu ja jõud on koondunud — tegudele. Neid tegusid õppigem tundma — sama lihtsalt ja asjalikult kui nad on sündinud.

Meile kõige lähemal on kangelasteod Vabadussõjast. Oma inimeste teod, meile tuntud olukorras on kõige kohasemad selleks, et kasvatada noortes tahet ja julgust samasuguste tegude kordasaatmiseks tulevikus.

Sõjatehnilise väljaõppe kõrval rahuajal seda kasvatustööd kaitseväes ei või unustada. On tarvilik, et kangelasi ja nende tegusid õpitaks tundma rügementides, et nendega tutvustataks noori kodanikke, kes igal aastal ilmuvad kaitseväkke. Et tööd sel alal hõlbustada, tuleks „Sõduri“ veergudel avaldada kirjeldusi kangelastegudest Vabadussõjas ja Ilmasõjas.

Kangelaste kultust tuleb levitada, et need teod ei ununeks, vaid et mälestus neist jääks elama igavesti!

Julgestuspositsioonist ja vastupanupositsioonist.

H. G r a b b y.

Ennem kui käsitada julgestuspositsiooni ülesandeid vastavalt meie J. E. II osale, peatume lühidalt nende asjaolude juures, mis olid julgestus- või õigemini eelpositsiooni tekkimise põhjusteks Ilmasõjas. Tundes neid faktoreid, mis tegid vajalikuks ja õigustasid tema ilmumist kaitseüsteemi — suudame vast õigemalt ja elulisemalt käsitada tema ülesandeid meie oludes, meie võimete piirides.

Juba Ilmasõja esimesed aastad tõendasid ilmekalt neid puudusi ja raskusi, milledega on seotud kaitsja asudes otsekohehes kontaktis vastasega. Mida lähemale pealetungija suutis asuda vastase kaitsetasetusele, seda suuremad olid tema välja- vaated ootamatuse saavutamiseks. Asuda kaitsjast vaid rünnaku kaugusel — näis olevat pealetungija ülimalt püüdeks, et

vähendada minimumini kaitsja ootamatuse pareerimise võimalusi. Tugev suurtükitali kaitsja positsioonile, tema mahasurumine, maasse naelutamine ja sellele järgnev jalgaväe peatumata rünnak pidid tagama edu. Kaitsja jälle omaltpoolt, püüdis ootamatuse vältimiseks ja võitlusvalmuseks vajaliku aja võitmiseks tarvitusele võtta vastuabinõusid.

Võitlusmeetodite evolutsioneerudes osutus esimese kaevikjoone inimestega „täiskiilumine“ asjatuks jõudude raiskamiseks. Temas asuvate vägede arvu vähendatakse kaitset minimumini ja tema jääb valve ja julgestusosade asukohaks. Kuid esijoone kaevikul polnud veel iseseisvat lahingu pidamise ülesannet, temal puudus sügavus. Sakslaste kaitseüsteemi ilmub juba 1917. aastal peajõudude asetust kaitsev teatud

sügavusega kattepositsioon, kus asusid lahingepostid, millede ülesandeks oli tagada oma peajõude vastase ootamata kallaletungi eest, alarmeerida neid, aeglustada ja tõkestada vastase edastungi.

Prantslaste juures saab eelpositsioon kindla lahingülesande hiljem, Ilmasõja viimasel aastal. Sakslaste pealetung märtsis 1918. a. aetas kriitilisse seisukorda inglise armee; korratuna prantslaste vastu sama aasta mais pole ta mitte vähem edukas. Kuid juba sama aasta juulis sakslaste pealetung lõpeb ebaeduga. Põhjused selleks? Oma kavakindlalt ettevalmistatud 1918. aasta pealetungidel sakslased kasutasid huljana raskeid miinipildujaid, muutes vastase esijoonekaevikud mõne tunniga tundmatuseni, mis tunduvalt kergendas nende jalaväe tegevust. Sarnase kaitsjale hävitavalt mõjuva tegevuse paraliseerimiseks, prantslased 1918. a. juulis tõmbasid oma peajõud esimeselt positsioonilt teisele, väljapoole sakslaste raske-miinipildujate laskeulatust, ning jätsid viimase kätteks esimesele positsioonile ainult lahingülesandel tegutsevad lahingepostid. Sakslased olid arvanud, et pealööki võetakse vastu nagu varemgi esimesel positsioonil. Suurtükiväetule ettevalmistus oli tehtud küll mõlemile positsioonile, kuid löögi raskuspunkt suunitud esimesele, arvatavale peavastupanu positsioonile.

Esimene positsioon murtakse läbi, kuid vastupanupositsiooni kaitsjate (peajõudude) tuli sunnib kokkuvarisema nende kallaletungi. Eelpositsioon oli tema peale pandud ülesanded täitnud — saavutati ootamatut.

Üldiselt täitis eelpositsioon veel teist ülesannet. Ta muutis kallaletungija lahingtegevuse ühe õrna koha veel tundelikumaks. Selleks õrnaks kohaks kallaletungijal oli tema suurtükiväe tulitoetus, mis juba varemalt, kallaletungi algades, oli kooskõlastatud ajas ja ruumis oma jalaväe arvatava edasijõudmisega. Kui kaitsjal läheb korda lahutada vastase jalaväe tema kella mehhanismina tegutsevast suurtükiväe toetusest — on temal alati rohken eeldusi vastase jalaväe hävitamiseks. Seda võimaldas eelpositsiooni olemasolu. Lahingepostide vastupanu paiskas segi vastase ajaarvestuse, lahutas või vähemalt eemaldas vastase jalaväe tema suurtükiväe tulitoetusest (tuleruli) ja juba vastupanupositsiooni ründamisel oli tema jalavägi puudulikult toetatud suurtükiväelt.

Need olid üldiselt lahingülesandega

eelpositsiooni kaitsesüsteemi ilmutamise põhjused ja need hüved mida loodeti tema olemasolust.

Millise põhimõttele oleme rajanud oma kaitselahingu läbiviimise selles osas, mis puutub eel- ehk julgestuspositsiooni organiseerimisse? Missugused on tema ülesanded, mida võime temalt loota lahingus?

Meie Jalaväe eeskirja II osa § 461 defineerib julgestuspositsioonil asuvate lahingepostide ülesandeid järgmiselt:

- tagada võimalikult sügav ja püsiv vaatlus positsioonieelsel maastikul, et õigel ajal olla informeeritud vastase tegevusest;
- alarmeerida vastupanupositsioonil asuvaid osi niipea, kui on märgatud vastase pealetungi;
- pidada kinni vastase luure ja eelkaitse osi, raskendades neile kaitsespositsiooni luuramist ja seal asuvate vägede asetuse kindlakstege-mist;
- eristel juhtumistel vaenlase kallaletungi puhul visalt kaitsta neile määratud maa-ala.

Neid ülesandeid sisuliselt analüües näeme, et kaks esimest neist oma eesmärgilt ja sisult on ühise vajaduse rahuldamiseks: vastupanupositsioonil asuvate osade õigeaegseks alarmeerimiseks. Lahingepostid on siin vastupanupositsiooni silmadeks ja kõrvadeks, millede abil tema tajub, kindlaks teeb vastase olemasolu, tema tegevuse, lähenemise. Selleks, et näha ja nähtu põhjal alarmeerida vastupanupositsiooni, peab loomulikult olema korraldatud vaatlus. Võimalikult sügav vaatlus, et õigel ajal informeeritud olla vastase tegevusest ja võimalikult püsiv ehk katkematu vaatlus, et seda olla igal ajal.

Need kaks ülesannet, olles ühised oma mõistelt, kuuluvad seega puht julgestuse liiki ilma vähemagi lahingulise „kõrvalmaiguta“.

Lahingepostide kolmas võimalik ülesanne kannab juba lahingu iseloomu, olgugi et ta kitsalt piiratud. Siin ei jää lahingepostid enam ainult passiivseteks vaatlejateks ja alarmeerijateks, vaid astuvad vastase vaatlus- ja luuretegevuse takistamiseks aktiivselt tegevusse. Nad moodustavad kätte vastupanupositsiooni ja vastase luureosade vahel, takistades neil pilku heita meie kaitsesetusesse. Õigemini teeme kui nimetame seda lahingepostide tegevust ka mitte piiratud lahingeesmärgiks, vaid vastupanuks, tulitakistuseks vas-

tase luure- ja eelkaitse osadele. Piiratud lahingeesmärgiks tuleb õigemini nimetada lahingeelpostide tegevust siis, kui nad võitlusesse astuvad vastase osalise kallaletungi puhul eesmärgil seda segi paisata või kohal püsida kuni teatud ajani. Seega ka lahingeelpostide kolmas võimalik ülesanne ei kanna kindlat lahingiseloому.

Jääb veel neljas: erilistel juhtumistel vaenlase kallaletungi puhul visalt kaitsta neile määratud maa-ala. Siin eeskiri määrab neile kindla lahingülesande. Kas neil tuleb tõkestada vastase osaline kallaletung, vastu panna vastase üldise kallaletungile, eesmärgil aeglustada tema edasitungi või segi paisata tema lahingkorda ja kui kaua nad peavad vastu panema — oleneb olukorrast, vastavalt millele nad saavad ka sellekohase käsu.

Kuid niihästi 3-as kui ka 4-as ülesanne ei vabasta lahingeelposte esimesest kahest ülesandest: vaatlusest ja vastupanupositsiooni õigeaegsest alarmeerimisest. Need kaks lahutamata ülesannet jäävad püsima lahingeelpostide väljasaatmisel kõigis olukordis.

Ilma üksikasjalikuma vaatluse alla võtmata neid olukorra tingimusi, millal lahingeelpostid saavad kindla lahingülesande, rõhutame siinkohal vaid üht põhimõtet, et see sünnib erilistel juhtumistel. Seega peale eriliste juhtumiste ei pea meie lahingut, ei pareeri vastase hoopi kunagi lahingeelpostidega, millede peamine ülesanne on ikkagi julgestus, valve ja vaatlus. Vastavalt sellele oleme ka täie õigusega nimetanud ettenihutatud lahingeelpostide asetust, mitte eel- vaid julgestuspositsiooniks.

Eelpool, eelpositsiooni tekkimise eeloo juures lühidalt peatudes, märkisime ära tema ilmumise põhjused kaitseüsteemi ja ühtlasi ka need hüved, mis õigustasid tema kui vastase edu pidurdava teguri olemasolu. Põhjenduse aluseks olid kogemused, kõige lähema, värskete mineviku kogemused. Võime ütelda ka veel enam... ajalugu. Ajaloo vaimustatud tõetsijad peaksid igatahes rahuldatud olema.

Kas ei ole meie siis suutnud, küllalt osanud hinnata ajalugu ja kogemusi, et oma lahingu eeskirja kokkuseadmisel ajaloolise töö oleme asetanud tahaplaanile, eriliste juhtumiste hulka, või oleme vast kartusest, kopeerijatena paista, laskunud originaalsuse tasapinnani?! Sarnane küsimus võiks vast nii mõnelgi tahtmatult esile tulla.

Ei ühte ega teist. Kindlasti ei. Oleme vaid hoidunud kaasaegse taktika käsitlemisest liig dogmaatilisest vaatevinklist ja end asetanud tegelikku olukorda — vähemalt kaasaegse arusaamisele vastavalt — ühes oma võimalikkude abinõudega, võitlusvahenditega ja kaine arusaamisega. Vabana ühekülgsest arusaamisest pole meie end ahvatleda lasknud kõigist neist ajaloolistest lahingülesandelistest eelpositsiooni hüvedest — väga problemaatilistest, nagu näeme veel eespool — ja kindlalt seadnud endale küsimuse: mida meie tahame ja mida meie suudame, võime.

Mis on siis kaitse kandev jõud? Kahtlemata tuli. Selle tõekspidamise juures kahtlemine viiks tulirelvade eitamisele. „Kaitse purustab vastase kallaletungi kõigepealt oma tulega. Kaitsetegevuse olulisemaks aluseks on paenduva, pideva, tiheda ja sügava tulivõrgu loomine, mille silmusesse vaenlane varem või hiljem peab kinni jääma isegi siis, kui ta mõned neist on suutnud purustada.“ (J. E. II § 434.)

Sarnase katkematu ja tiheda tulitõkke loomine on kaitse peamiseks ülesandeks. Igas olukorras ja kõigil juhtumistel on alaliks vajaduseks ja kõigi juhtide püüdeks olnud — moodustada katkematu tulivõrk. Ainult tema võimaldab kinni pidada vastast, ära hoida tema sisseimbumist meie kaitseasetusse.

Kaitse tulivõrgu katkematus ja tihedus olenevad eeskätt tema kasutada olevaist tulirelvade arvust, mis peavad olema teatud suhtelises vahekorras kaitseõigu suurusega. Tulirelvade arvu suurenemisega teatud kaitseõigu, suureneb ka vastavalt esiteks tulitõkke katkematus ja teiseks tema tihedus. Kasvab kaitse julgeoleku tunne, tema usk oma kaitseasetusse.

Suudame meie moodustada sarnase Lääne-Euroopa normidele vastava katkematu, tiheda ja sügava tulivõrgu vajaduse korral kogu oma rindel? Kõige lihtsam arvestus annab meile eitava vastuse, tõestab, et need normid on meile ülejõu käivad. Kuid tuleb leida abinõusid, et „alal hoida ja püsivalt kaitsta maa-ala, kus juhatus on otsustanud murda vastase pealetungi.“ (J. E. II, § 429.) Tuleb säästa tuld vähema tähtsusega ülesannete arvel, tuleb teda üle kanda kaitse vähemtähtsuste põhialuste rahuldamiselt tähtsamate tagamiseks.

Kust, kellede arvelt „näpistada“?

Arvame, et toimiksime mitte küllalt kaalutletult, kui mitte enam öelda, kui

teeksime seda oma varude arvel. Oleme rajanud oma kaitse aktiivsuse põhimõttele ja tahame leida otsustavust ka kaitselahingus. Selleks vajame varusid — vaba tuld. Olgu siis nende ülesandeks tulejoone „söötmine“ või vastulöögid, kuid nende olemasolu on tarvilik vastukaaluks vastase ootamatu tegevusele, mida korduvalt rõhutab ka meie J. E. II (§§ 5, 430, 431, 434).

Hästilikuvad, kiirelt manöövreerivad varud teevad meie kaitseüsteemi paenduvaks, on tema vedruks. Vastase osalise pealetungi puhul võime neid koondada tema kavatsetava sissemurde kohta, eesmärgil, moodustada seal tugev tulitõke või teda tagasi paisata; vastase üldisel pealetungil — varud tähtsamatesse suunadesse, millega piirame tema edu.

Vajaduse korral peame katkematu tulitõkke moodustamiseks ohverdama ka tema tiheduse, olles sunnitud kaitsele asuma laiadel kaitseleikudel. Väheneb ühtlasi ka kogu kaitseasetuse ja tulivõrgu sügavus. Oleme läinud isegi kaugemale selles osas, mis puutub vastupanusõlmede organiseerimisse ja arvestanud ka sellega, et „laiadel rinnetel mõnikord puudub võimalus organiseerida vastupanusõlmi üksteisest niisugustel kaugustel, et nende vahel igal juhutamisel oleks vastastikune ialaväe tuliside“ (I. E. II, § 495). Tähendab, jõudude kokkuvõtte eesmärgil oleme ette näinud võimaluse, et vajaduse piirides tuleb mõnikord ka loobuda tulitõkke katkematusest.

Oleme „pigistanud“ võimaluse piirides. Oleme seda eestkätt teinud lahingepostide arvel, andes neile ülesanded, mis võimalikud täita minimaalsete jõududega. Nende tegevuses normaalsena näha siduvat lahingülesannet, sunniks meid nende koosseisu suurendama, sest kui midagi nõuda, siis peab andma selleks ka vastavad abinõud (vahendid). Teeme aga seda, siis nõrgestame vastupanupositsiooni, kaitseasetuse selgroogu, mille eelserval peab varisema kokku vastase pealetung. „Kõikide jalaväe juhtide püüdeks peab olema, tagada julgeolek võimalikult väheste jõududega, et mitte nõrgestada vastupanupositsiooni kaitse tugevust“ (I. E. II, § 463).

Sarnasele põhimõttele oleme rajanud oma julgestuspositsiooni tegevuse ja ülesanded. Oleme silmas pidanud ja arvestanud kõigi nende tingimustega, mis olid mõõduandvad ja kaaluvad sarnase otsuse

võtmisel. Jäeb vaid teda ellu viia vastavalt paremale arusaamisele, leida tegeliku, muutliku olukorraga kooskõlastatuid lahendusi. Pealegi ei söanda vist keegi tõendada, et see praegune lahendusviis muutmatult püsima jääb alaliselt, igavesti. Muutuvad ühed või teised meie kaitseüsteemiga seotud kaaluvad faktorid — võib muutuda ka praegune tõekspidamine. Sünib see aasta, kümne pärast — meie ei tea. Samuti võib vajalik olla selle tõekspidamise muutmine, kui enam mitte olukorrale vastava, juba lahingtegevuse esimestel päevadel. Osutub vastase pealetungi meetod teistsugusena kui arvasime, kui suutsime ette näha — tekib möödapääsemata vajadus oma kaitseüsteemi muutmiseks. Ettenägemata tegevusele seatakse vastu samuti... ootamatus.

Algab evolutsioon vaadetes, võitlusviisides.

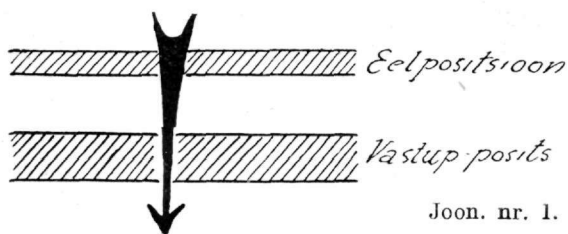
Et lõpetada julgestuspositsiooni põhimõttelise küsimusega, siis põhjendame veel seda eelpool nimetatud lauset, kus nimetasime siduval lahingeesmärgil korraldatud eelpositsiooni hüvesid problemaatilisteks.

Problemaatilisteks just sellepärast, et otsus nende siduva lahingülesande kasuks oli tehtud prantslaste poolt vaid üheainsa hästi õnnestunud operatsiooni — IV armee 15. juuli 1918. a. lahingu põhjal. On ju teada, et nende kaitselahingu praegused põhiideed, reglementeerituna vastavates eeskirjades, on võrsunud selle lahingu hiilgavast edust. Kaitsele saavutati ootamatus, mille pareerimisvõimalusi sakslased polnud ette näinud. Nad (sakslased) kasutasid oma pealetungidel 3 korda üht ja sama meetodi, olgu ei, et igakord rinde isekohal. Kui nad tabasid oma hästi ettevalmistatud pealetungiga ootamatult inglasi 1918. a. märtsis, teistkordselt juba prantslasi sama aasta mais, siis loomulikult liitlased pidid oskama ja suutma leida vastuabinõusid tulevikuks sama meetodi järele korduvatel pealetungidel. Korratuna kolmandat korda sama aasta juulis, oli sarnase pealetungi tulemuseks täieline ebaedu. Prantsuse IV armee, mille vastu löök oli sihitud, võttis tema vastu oma eelpositsioonil ja andis sealt läbimurdnud sakslastele ootamatu löögi oma peajõudude tullega vastupanupositsioonil. Ootamatuse valmistasid seekord prantslased, kes oma kaitse tagasi tõmbasid teisele positsioonile — väljaspoole sakslaste raskemiinipildufate tule ulatust — kattes oma peajõude lahingülesandel tegutsevate eelpostide

ga. Sakslased olid arvamisel, et see on ikkagi esimene positsioon, kus vastu võetakse hoop.

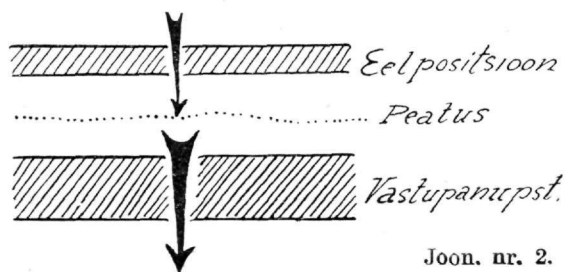
Vastase pealetungi meetod oli kaitsjal teada ja seega võimalik tarvitusele võtta abinõusid tema pareerimiseks, vastase esialgse edu piiramiseks, hävitamiseks. Kuid millisteks oleksid võinud kujuneda asjaolud tulevikus korduvates operatsioonides? Pole põhjust eeldada, et sakslased ka edaspidi oleksid tegutsenud vastavalt sama pealetungi meetodile, teades juba saadud kogemustest, et vastupanupositsioon on kaetud lahingülesandel tegutsevate eelpostidega, et vastane võtab hoobi vastu vaid teisel positsioonil.

Teades vastase kaitseasetust — on võimalik muuta oma pealetungi meetodi. Selle asemel, et nagu varemalt suunida oma löök kogu jõududega vastase arvatava vastupanupositsiooni pihta (joon nr. 1) ja sattuda

Joon. nr. 1.

vaid eelpositsioonile, mis killustab ja segi paiskab pealetungija jõud, võime eraldi operatsiooniga vallutada eelpositsiooni ja alles siis kogu jõududega anda löök vastase vastupanupositsioonile (joon. nr. 2).

Joon. nr. 2.

Kas sünnib kallaletung vastupanupositsioonile veel samal päeval, järgmisel või edaspidi — oleneb vastase eelpositsiooni vastupanust ja oma jõudude kohale asetamiseks tarvisminevast ajast.

Lahingülesandel korraldatud eelpositsioon täidab oma ülesandend ainult siis, kui suudame vastast igakord teadmatutes hoida tema ülesannetes. Vastasel korral on see vaid jõudude killustamine. (Kaasaja kaitsetegevuse põhialuste kohta, võitlusest ühel või kahel positsioonil, on huvitav artikkel kindral Brossé'l „Etude sur nos

procédés défensifs“. Revue militaire française. Dets. 1927.)

Ühe teise meie kaitseüsteemi selgitust vajava põhimõtte käsitamiseks, tuleb algselt julgestuspositsioonile määratud lahing-eelpostide arvulise suuruse küsimusega.

Lahingeeelpostide tugevus oleneb neile määratud ülesandest ja maastikust. Nende arvulist koosseisu on kõrgemal juhul raske kindlaks määrata ainult kaardi järele. Vannem juht võib seda küll üldjoontes teha vastavalt oma kaitse põhiideele ja kindlaks määrata selle normi, mida üldiselt ületada ei tohi. Lahingeeelpostide suuruse lõpulik kindlaksmääramine vastavalt üksikutele kaitseüksustele on võimalik alles siis, kui kaitseüksuste juhid isikliku luure põhjal maastikul on selgitanud tegelikke vajadusi vastavalt kaitseüksuste iseäraldustele. „Harilikult julgestuspositsioonile määratakse umbes üks kuuendik kaitsepositsioonile asunud vägede üldarvust“ (J. E. II, § 463).

See eeskirja § paneb tahtmatult mõtlema. Mitte see üks kuuendik kui norm, sest, nagu tähendab eeskirja sama §, ei tohi ta kunagi kujuneda shablooniks, millest vääramatult tuleks kinni pidada, vaid see, mis on mõeldud kaitsepositsioonile asunud vägede üldarvu all. Mida tuleb selle all mõista, millest peame arvama seda kuuendikku, kui tahame välja lugeda lahingeeelpostide harilikku suurust?

See küsimus nõuab põhimõttelist selgitust. Oletame, et rügement on asunud kaitsele. Tähendab, lahingeeelpostideks tuleb määrata 2 komp. (kui pataljonid à 4 komp.), mis on $\frac{1}{6}$ kaitsele asunud väeosa arvust ja annab 1 kompanii lahingeeelposte iga pataljoni kaitseüksuse kohta, kui võitlusejärgus asuvad 2 pataljoni. Kas võime sarnast normi meie oludes lugeda harilikuks, silmas pidades neid põhialuseid, millele oleme rajanud oma julgestuspositsiooni, nagu nägime eespool ja tema harilike ülesandend? Kas see ei tundu koor-mavana? Arvame, et käesoleval juhtumisel tuleb seda $\frac{1}{6}$ arvata ainult 2 võitlusejärgus asuvast pataljoni koosseisust, mis vähendab lahingeeelpostide normaalset arvu ja annab rügemendi kaitseüksuse kohta 1 kompanii, kui pataljonid 3-kompaniilised. Kuid, nagu tähendasime, ei ole vaatluse põhjuseks sugugi see arv iseenesest, mille kohta eeskiri üles seab küllalt täpselt põhinõuded, vaid see, millest olla juhitud teatud mõiste äramääramisel. Mis keelab kaitsepositsioonile asunud vägede arvu all

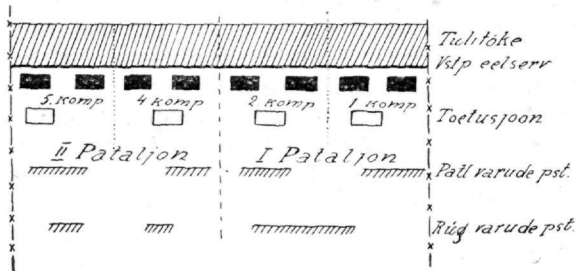
lugeda kogu diviisi jalaväge, või ainult kompaniisid, mis harilikult välja saadavad lahingeelposte!

Sarnane kõikuv arusaamine võib tulla just sellest, et J. E. II puudulikult kindlaks määrab vastupanu positsiooni mõiste. Kui meie selgusel oleme selle kohta, kus algab tema (eelserv), siis selle vastu oleme teadmatuses, kus asub vastupanupositsiooni piirjoon tagapool. Kusil ta peab olema, ilma et tarvitseksime teda „lõpma-tuses“ otsida. Vastavalt J. E. II, § 476 lõpeb vastupanupositsioon toetusjoonega, sest „toetusjoonest tagapool asuvad pataljonide ja rügemendi varud, mis organiseerivad varude positsioonid ja sügavusse järgustatud tulitõkked.“ Sarnast arusaamist kinnitab ka eeskirja § 436, kus täpselt ja selgelt on kindlaks määratud kaitsepositsiooni mõiste: ta koosneb vastupanupositsioonist ja julgestuspositsioonist. Varude positsioonidest pole rääkimist. Usume, et kahepaiksust mõistesse on toonud ebaõnnestunud varude positsiooni terminatsioon. Vastupanupositsiooni sisemuses ei või enam asuda teisi positsioone, ilma et hävitaksime tema mõiste tähtsuse. Temas asuvad küll varud — missuguste üksuste omad, näeme eespool — kuid kõikide nende ülesandeks on ja peab olema vastupanupositsiooni kaitse.

Vastupanupositsiooni ülesande mõiste puudulikkust süvendab veel temal asuvate jalaväe osade jaotus võitlusjärku ja varujärku. Tähen-dab, eeskirja mõistele vastavalt moodustab ka toetusjoon, kus asuvad kompaniide varud, varujärku. Kuna aga varujärku ülesandeks on peaasjalikult vastulöökkide korraldamine, siis on küsimuseks, kas kompanii varud peavad osa võtma vastupanu-positsiooni eelsest tõkketulest. Osalt parandab seda võimalikku valearusaamist eeskirja § 476: „Toetusjoonelt antakse tuletõket tema ees asuvatele osadele, kõvendatakse ja asendatakse neid.“ Kuid tuletõketuse andmine võib piirduda ka vastupanupositsiooni sisemusega.

Kui tahaksime vastust saada küsimusele, missugused osad võtavad ja võivad vajaduse korral osa võtta selle katkematu ja tiheda tulivõrgu loomisest vastupanupositsiooni eelserva ette, siis näit. kaitsele asunud rügemendi kohta annab vastuse järgmine eeskirja alusel kokku seatud üldskeem (joon. nr. 3). Tähen-dab, lahingu otsustaval silmapilgul, kui vastane ilmub rünnakformatsioonides vastupanupositsioo-

ni eelserva ette, on tema peale koondatud rügemendi rindel ainult 8 rühma tuli (ole-tame, et lahingeelpostid polnud saadatud võitlusjärgus asuvatest rühmadest) plus

Joon. nr. 3.

muidugi rasked kuulipildujad. Kas see on kooskõlas eeskirja § 446,1: „Tulitõke vastupanupositsiooni eelserva ees peab olema ettenähtud seevõrra tugevana, et ta suudaks murda võimaliku pealetungi, enne kui see on ulatanud vastupanupositsiooni sügavusse“; ja § 440: „Kõigi kaitsevahendite peamine ülesanne on teotseda vastupanupositsiooni eelserva ette. Viimast tuleb valida nii, etta hõlbustaks tulitegevust tema ette kõigist relvadest“? Jatkates arvestust ja jagades 8 rühma tule rügemendi võimaliku kaitselõigule, siis näeme, kui-võrt „õrnatundeliseks“ kujuneb see taktika, mida suudame anda r.-k. tule täiendusena.

Usume, et eeskirja tegelikul käsitamisel ülaltoodud näide palju elulisemalt lahendatud, kuid rõhutame, et just eeskirja §§ 475 ja 476 võimaldavad juhtidele vale arusaamist ja oludele mittevastava kaitsepositsiooni tõlgitsemist.

Vastupanupositsiooni mõiste selgitamiseks toome teda siinkohal veidi teistsugusel kujul, mis samuti täielises kooskõlas meie Jalaväe eeskirja II osaga, kuid § 476 mõtteliselt teistsuguse arusaamisega.

Põhialuse annavad meile järgmised lahingu eeskirja nõuded: „Vastupanupositsiooni sügavus tuleb moodustada nii, et positsiooni eelserva ette oleks võimalik luua seevõrra tugev automaatrelvade tulitõke, et see võimaldaks siin murda vastase kalalätungi“ (§ 477). „Positsiooni sügavus oleneb maastikust, positsioonil asuva jalaväe osa suurusest, temale kaitsmiseks määratud lõigu laiusest ja kaitselahingu eesmärgist (§ 435). Mida suurem kaitselõik, on määratud positsioonil asuvale jalaväele, seda vähema sügavuse suudab ta üldiselt moodustada. Ja vastupidi.

Tuginedes neile põhialustele, määrame kindlaks selle joone, mis vastavalt jalaväe osade asetusele positsioonil, piiri tõmbab kohale, kus lõpeb vastupanupositsioon. Seda piiri võime tõmmata, väljamineks kahest lähtepunktist. Esiteks, kui mingisuguse kaugusemõõdu vastupanupositsiooni eelservast; see üldmõõt on küll väga muutlik vastavalt olukorrale (§ 435), kuid mida meie siiski võime umbkaudselt ära tähendada kui üldnormi. Teiseks, vastupanupositsiooni tagumise serva äramääraja aluseks võime võtta nende jalaväe osade (üksuste) asetuse, mis kaitsele asumisel asuvad vastupanupositsioonile.

Tema kaugusest maastikul. Vastupanupositsiooni sügavus prantslastel kõigub üldiselt 800—1500 mtr vahel (harukordil rohkem), lugedes tema eelservast kuni tagumise servani, mida ne nad nimetavad tõkkejooneks (Ligne d'arrêt). Vastupanupositsiooni sügavuse kõikumust põhjustavad asjaolud on kõik loetletud ka meie eeskirjas (§ 435). Kuid siinjuures peame meelestama, et nende normaalsed kaitse lõigud teatud üksustele on vähemad, kui meie üldiselt suudame anda vastavatele üksustele ja peale selle on nendel veel automaatrelvade ülekaal üksustes. Nendel asub normaalselt pataljon 1000—1500 mtr rindel; diviis 4—6 klm. Kaitse lõigu suurenemisega väheneb ka neil vastupanupositsiooni sügavus. Ka relvade tegelik laskeulatus (võime) on vastupanupositsiooni sügavuse „lõpmatuse“ pidurdajaks, kui kinni pidada põhimõttest: vastupanupositsioonil asuvate tulerelvade enamik peab suutma osa võtta tulitõkke loomisest tema eelserva ette.

Oma vastupanupositsiooni sügavuse määramisel tegelikus olukorras peame olema ettevaatlikud. Liialdamine toob vaid asjale kahju. Arvamine, kui moodustame aga hästi sügava kaitseasetuse, siis oleme päästetud — on väga illusoorne. Aga millega ja kuidas seda moodustada?! Paljas teadmine, et oleme toimunud „moodsa põhimõtte“ järele — ei tohiks meid kunagi rahuldada. Kui lahingus on üldiselt tähtis jõudude koondamine, siis kaitsele ka tule koondamine. Kujutame endale ainult ette meie pataljoni, mis on asunud kaitsele meie oludele normaalsele kaitse lõigule, kuid sügavusega 1,5—2 klm, luues sel maa-alal ka sügavusse järgustatud tulitõkkeid. Suudame vaid paremal juhtumisel selle maa-alal tulega „üle riisuda“, aga mitte „niita“.

Meie peamine ülesanne kaitsele asumisel olgu: maksimum tuld vastupanupositsiooni eelserva ette. Selle põhimõtte teostamine laiadel kaitse lõigudel aga vähendab tunduvalt nende sügavust. Teised, vastupanupositsiooni sügavuses moodustatud tulitõkked, omavad ainult siis tähtsuse, kui nad lähidas sises on eelserva ette korraldatud tulitõkkega, moodustavad ühise kompaktse terviku, nimelt selle tulivõrgu, mille silmusesse vastane peab kinni jääma. Mida vähem tuld suudame üldiselt anda teatud kaitse lõigul, seda vähem peame ka oma tulivõrku laiali kiskuma (sügavusse), et teda moodustavad üksikud osad ei osutuks isoleeritutena maastikul. Üldiselt võiksime vast rääkida vastupanupositsiooni sügavusest, kui maa-alast 600—1000 mtr piirides, harukordil rohkem. Toetusjoonest, mis peab suutma oma automaatrelvade tulega tarbekorral osa võtta vastupanupositsiooni eelserva ette korraldatud tulitõkkest, tagapool asuvad pataljonide ja rügemendi varud, mis organiseerivad vastupanupositsiooni tagumise serva (nimetame seda ka kas või tõkkejooneks ja nimelt jooneks ehk servaks, mitte positsiooniks) ja sügavusse järgustatud tulitõkked. „Need tulitõkked ei saa olla alati pidevad, vaid neid valmistatakse eestkätt neis punktides, mida juht loeb kõige tähtsamateks temale antud ülesande täitmisel“ (J. E. II, § 446,2). Tõkkejoone nimetuse kartus, et selle all võiks mõeldud saada mingit sirgjoonelist, katkematut asetust, oleks alusetu. Pealegi on meil juba nimetus toetusjoon, missugune mõiste ei ole mitte mingisuguse katkematu joone väljenduseks. Võiksime ka vastupanupositsiooni tagumist serva nimetada tõkestus- ehk tagaservaks. Viimase nimetuse tarvitusele võtmisega saaksime vastupanupositsiooni eelserva ja tagaserva.

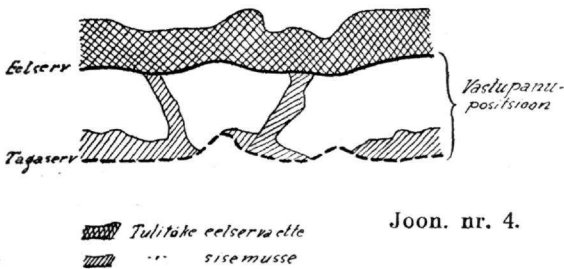
Varude positsiooni (de) nimetus meie arvates ei ole sugugi kohane, tema võib viia vaid ebaõigele tõlgitsemisele. Näit. võidakse öelda „taandusime varude positsioonile“, nagu oleks vastane juba vastupositsiooni läbi murdnud, kuna aga tõeliselt niikaua kui püsib vastase sissemurde kohal vastupanupositsiooni tagaserv, seni on meil veel tegemist võitlusega vastupanupositsiooni sisemuses. Vallutab aga vastane ka tema tagaserva, alles siis võime ütelda: meie vastupanupositsioon on läbimurtud sealt või sealt. Siis kas paiskame vastase sealt välja vastulöökidega, ümbritseme

Jaoulemate ettevalmistus järgmise päeva taktikalisteks õppusteks 10. jalaväe rüg. 3. kompaniis.

Liivakastis on loomutruult kujutatud Balti puuvillavabriku — Stroomi ranna maastiku rajoon.

sissemurde koha tulega või asume kaitsele tagavara- ehk varupositsioonile (mitte varude). Seega saaksime kindla mõiste oma vastupanupositsioonist; skemaatiliselt võiksime teda kujutada järgmiselt (joon. nr. 4).

Joon. nr. 4.

Vastupanupositsiooni mõiste kindlaksmääramine vastavalt teisele põhimõttele, s. o. nende väeosade järele, mis peavad seal normaalselt asuma. Prantslastel asuvad vastupanupositsioonil kõik kaitsele asunud jalaväe osad, väljaarvatud diviisi jalaväe ja diviisi varud ning neist suuremate üksuste varud. (Loomulikult puuduvad sealt ka eelpositsioonile asunud osad.) Diviisi jalaväe ja diviisi varud asuvad väljaspool vastupanupositsiooni, kuid nende üheks ülesandeks lahingus on ka tulitõkke loomine vastupanupositsiooni tõkkejoone (tagaserva) ette ja tema sisemusse (vstp.). Vastavad asukohad neile on juba varemalt kaitseplaanis ette nähtud ja selleks ka varemalt organiseeritud. Erilistel juhtumistel (vastase kiire läbimurre) asu-

vad nad ka kaitsele tähtsamate suunade selgumiseks vastupanupositsioonist taga-pool.

Millised oleksid meie jalaväe osade asukohad kaitsele asumisel vastupanupositsiooni suhtes? Kas on võimalik tõmata mingit üldpiiri varude asukoha suhtes? Vastus võiks olla järgmine: põhimõtteliselt peavad meil rügemendi varud asuma väljaspool vastupanupositsiooni. Sarnase põhimõtte maksmapanemist mõjutavad mitmed asjaolud, milledest peamised: 1) meie laiadel rinnetel vastupanupositsioonil asuva rügemendi varuasukoht poleks kooskõlas vastavate üksuste varude asukoha üldnõuetega; 2) väljaspool vastupanupositsiooni asuvad varud on alati kindlamini juhi kätes; 3) nende manöövrivabadus on suurem, mille läbi kasvab kaitse aktiivsus; 4) puhkuse tingimused on soodsamad. Rügemendi varu, asudes normaalselt väljaspool vastupanupositsiooni, võib vastase kallaletungi puhul vajaduse korral täita kõiki neid ülesandeid, mida nägime eelpool diviisi varude kohta, s. o. tõkkejoone organiseerimine ja tarbekorral seal tulitõkke moodustamine.

Sarnaselt korraldatud kaitsele võib kogu rügement tarbekorral osa võtta selle maaala kaitsmisest, mida meie nimetasime vastupanupositsiooniks ja mille piirid sügavusse küll muutlikud, kuid sarnaselt valitud, et kui olukord nõuab tema kait-

Strateegilisist küsimusist on punaväe juhid iseäranis huvitatud. See asjaolu paistab kohe silma, kui jälgida viimaste aastate üksikuid artikleid N. Vene perioodilises sõjakirjanduses ja mõtteavaldusi ilmunud koguteostes.

Püüdes olla originaalsed strateegiliste probleemide lahendamisel, mõned punased sõjateadlased isegi eitavad strateegia, kui niisuguse, olemasolu. Nii näiteks otsib punaarmee staabi ülem Tuhatshevsky oma märkeis „Praegusaja strateegia küsimuse kohta“ (ilmunud koguteoses „Vojna i vojennoe iskusstvo v svete istoritsheskogo materialisma“ — riikline väljaanne Moskvast, 1927. a.) kohast nime- tust strateegiale, kui teadusele. Ta väidab, et praegusaja produtseerivate jõudude areng ning finants-kapitali kasv on mõjutanud sarnase relvastatud jõudude hiiglakasvu ja sarnase arengu kogu rahva osavõttus sõjapidamisel ja üksikute operatsioonide teostamisel, et on ilmunud vajadus neid nähtusi teoreetiliselt põhjendada. Praegusaja tingimused nõuavad senini tundmatut sõjateadust (teadusliku distsipliini mõttes). Sellel teaduslikul distsipliinil puuduvat senini isegi kindel nimetus. Teda nimetatavat „strateegiaks“, „kõrgemaks strateegiaks“, „kõrgemaks õpetuseks sõjast“ jne. Kuid kõik need nimetused olevat liig halvad. Tuhatshevsky katsus selle „uue“ teaduse pealkirja tuletada kreekaakeelsest sõnust ja anda talle ristnimemeks „p o l e m o s t r a t e e g i a“. Kuid varsti lööb autor ise kahtlema, kas sünnitus ka küllalt õnnestunud ning, jättes lugejale vastuse võlgu, ruttab oma mõttekäiku arendama hoopis teises suunas, võttes vaatlusele sõja kui seltskondlise nähtuse analüüsimise.

See väide on vaid tõenduseks sellele, et punaväe juhtivais ringkondis on tõsiselt kaalumisel strateegilised probleemid. Otsitakse teid N. Venes käimasoleva kolossaalse sotsiaalse katse üleilmiliseks laiutamiseks ja paisutamiseks rahvusvaheliseks revolutsiooniks.

Teiseks näiteks võiks olla rahulolematust prof. Svetshin'i teose „Strateegia“ ilmunumise puhul 1926. a. Nimetatud teos leidis küll vastava hinnangu, kui ainuke senini N. Venes strateegia alal ilmunud kapitaalne teos. Kuid, vaatamata teoses väljendatud tähelepanuväärivale autori eruditsioonile, põhjalikule ajaloolisele analüüsile ja relvastatud jõudude juhtimise detailidesse süvenemisele, loetakse teose andeksandmatuks puuduseks see, et käsit-

lemist pole leidnud „punase strateegia“ põhialused. Autor olevat teose loonud veendumisel, et on olemas vaid väljaspool seltskondlisi klasse olev teadus relvastatud võitlusest. See definitsioon aga puhahtverd kommuniste ei rahulda.

Milline on siis selle nii nimetatud „punase strateegia“ sisu, mille kindlaksmääramisel punaväe juhid nii intensiivselt päid murravad?

Otsekohest vastust sellele küsimusele ei ole senini veel keegi suutnud anda. Ikka püsib veel tühi koht N. Vene sõjakirjanduses, puudub kapitaalne teos „punase strateegia“ alal.

Seades ritta üksikutes teostes väljendatud mõtteid, neid suhteliselt võrreldes ja analüüsides, võime siiski luua pealiskaudse ettekujutuse praeguste punaste strateegide vaateist ja mõtteavaldusist, vaatamata sellele, et nende mõttekäiku iseloomusavad endisest tsariaegsest armeeist ja Lääne-Euroopast laenatud ideed. Viimaseid püütakse ümber istutada revolutsioonilisele pinnale ja väetada kommunismi teooriaga. Püütakse luua omapärane maksvale riigikorrale ja tuleviku väljavaadetele vastav sõjateaduslik süsteem.

1. Kõigepealt kriipsutatakse alla seda tähtsat asjaolu, et olevat lõpmata suur vahe „valge“ ja „punase“ strateegia vahel. See vahe võrduvat kuristikule.

Mispärast siis, milles peitub see vahe, see kuristik?

Kasutab ju punaarmee (ehk, nagu kommunistid seda armastavad ülistada, „revolutsioonilise armee eelvägi“) samaseid tehnilisi võitlusvahendeid, kui kapitalistlikkude riikide sõjaväedki. Niihästi punane, kui ka valge armee on varustatud peaaegu sarnanevate relvadega, mõlemad peavad oma tegevuses arvestama kaugustega maal, merel ja õhus jne. Punased strateegid toonitavadki, et nad ei või loobuda punase strateegia loomisel ei sõjaajaloost, ega ka sõjatehnikast. Ühesõnaga punase strateegia loomise meetodid on analoogilised valgele strateegiale.

Ometi on vahe olemas ning nähtavale kerkib mõlemaid pooli lahutav kuristik. Esile nihkub nii nimetatud „ajaloolise materialismi teooria“. Selle teooria kohaselt ei koosne strateegia vaid geograafilisist ja ökonoomilisist arvutlusist, vaid kujutab enesest sotsiaalse korra funktsiooni ning on tingitud riigi maiapidamise normest, politikast, kapitalistliku riigi (millede hulka on muidugi arvatud ka de-

mokraatilise korruga riigid) ja proletaarlise riigi lahkuminevatest kommetest ja psühhikast.

2. Praegusaja strateegia on tihedalt seotud riiklike ja seltskondlike protsesside kogusummaga nii enne sõda, kui ka kogu sõja kestel.

Analüüsid seda strateegia aksiooni ning jõudes politika ja strateegia suhteni, loovad punased strateegid omapärase ideoloogia, kärevalt arvustades sarnaste suuruste, nagu Clausevitz'i, Bernhardi, Ludendorff'i ja teiste vaateid politika ja strateegia suhetele.

Clausevitz'i kuulus dogma „sõda on politika jätkamine“ leidis Bernhardi teostes kindlakujulisema väljenduse. Bernhardi arvates on sõja lahtipuhkemisel politika ainuke ülesanne — kõigi abinõudega toetada sõjapidamist ja tingimata selles vaimus, kuidas arvab ja saab aru sõjaväe juhatus; diplomaatia on kohustatud täiel määral arvestama sõjaväe juhatuse sooviga ja peab loobuma igasugustest sammest, millised ei ole kooskõlas sõjaväe juhtide tahega. Sellepärast, kus aga iganes võimalik, peab poliitiline ja sõjaline juhtimine koondatud olema ühes isikus.

Ludendorff arvab, et sõjakuulutamise momendist alates lähevad kõik riigi poliitilised ja materiaalsed jõud sõjaväelise juhtimise käsutusse ja alluvad viimasele.

Punased strateegid aga loobuvad sarnastest „burshuulikkest“ vaadetest. Nad tõendavad avalikult, et punaarmee on alati Nõukogude Liidu politika tähtsaim tegur ja tööriist; punaarmee on täiel määral töölis-talupoegade ühenduse teenistuses kommunistliku töölisklassi juhtimisel.

Nii siis punane strateegia allub sõjapolitikale, mille ülesanne on üleilmalise revolutsiooni teostamine.

3. Töölis-talupoegade riigi strateegia baseeruvat revolutsioonilise kommunisti progressile, ammutades toetust ja jõudu rahvusvahelise proletariaadi solidariteedist.

Kapitalistlike riikide strateegia sellevastu aga seisvat väga kõikuval alusel ning olevat halvatud kapitalismis eneses peituvatest vastoludest. Neid vastolusid pidavat Nõukogude Liit ära kasutama täies ulatuses.

Tuleviku sõda kahe vaenulise laagri vahel (kapitalistlikud riigid ühelt poolt ja proletaarlaine riik teiselt poolt) kujunevat oma ulatuselt, iseloomult ja tehnikalt sarnaseks möödunud sõdadele. Kuid, käsitledes selle sõja sotsiaalseid elemente, lei-

avad punased strateegid jälle suure vahe möödunud ja tuleviku sõja vahel. Imperialistlike riikide armees olevat juba rahu ajal käimas omavaheline klassivõitlus. See klassivõitlus süvenevat sõja lahtipuhkemisel. Töölisklassi internatsionalism ja kommunistliku internatsionalismi kasvav mõju proletariaadile kutsuvat esile klassivõitluse kiirendatud arengu imperialistide laagris. Kapitalistlike armeede sisemise lagunemise protsess omavat kiirendatud tempo. Ning mida edukamalt tegutsevat punaarmee, seda kiiremalt lagunevat seesmiselt ja varisevat iseenesest kokku kapitalistlik armee.

Nii siis, punaste strateegide lootused on rajatud töölisklassi rahvusvahelisele solidariteedile. Sellest välja ja minnes arvestavad nad tuleviku sõja tegutsemisega välistel operatsioonide liinidel selles mõttes, et punaarmee pealetung saab mõjusalt toetatud vastaspoole revolutsiooniliselt tööliste ja talupoegade klassilt.

Nähtavasti on sarnaste punaste strateegide mõttekäigu mõõdupuuks osutunud kodusõjas omatud kogemused. Nüüd tahe-takse neid kogemusi teoreetiliselt põhjendada ja neile baseeruda ka tulevikus.

4. Tähtsamaid aluseid sõjapidamisel on riigi majandusliste varade rohkus. Punased juhid võtavad ka selle vaate omaks, kuid kriipsutavad kohe alla, et ka siin on vahe punase ja valge strateegia vahel suur. Nende arvates ei suuda kapitalistlikud riigid sõja lahtipuhkemisel plaanikindlalt teostada tööstuse mobilisatsiooni; rahuaegse armee sõjaaegsete koosseisudeni komplekteerimine ei võivat sündida ilma vapustuseta ja ekstsessideta. Teisiti olevat lugu nõukogude riigis, kus kogu tööstus olevat koondatud riigi kätte ja moodustavat osa üldisest sotsialistlikust majandusest. Olevat palju hõlpsam sõjastada kogu riik ja kohandada sõjategevuseks kõik materiaalsed ja vaimlised jõud. Pealegi olevat punaarmee ainuke omasarnane kogu maailmas; tema huvid olevat täielises kooskõlas proletaarlise riigi huvidega. Sarnase armee mobiliseerimine olevat tühine asi.

Nii siis loodavad punased strateegid töölis-talupoegade massi revolutsioonilisele vaimustusele. Kas seda vaimustust üldse saab olema, kui massidele ei ole enam anda ei maad, ei vabadust ega muid ilusaid lubadusi, sellest tülküsimusest ei tehta. On ju teoreetiliselt kõik imeilus.

5. Igasugusele tegevusele on vastandiks liikumatus. Sõda, kui maksimumini viidud inimestevaheline võitlus nõuab alalist liikuvust. Liikumatus on võrdne hävinemisele. Sõjas väljendub liikumatus strateegilistes kaitseoperatsioonides. Kaitseoperatsioonid ei ole põhjendatud sõja loogikaga ja tehniliste tingimustega. Taktikaline kaitse muidugi ei kuulu sellesse valdkonda.

Nii arutavad punased strateegid ja jõuavad otsusele, et strateegiline kaitse on omane vaid valgele strateegiale.

Mispärast?

Sellepärast, ütlevad nad, et positsioonisõda võimaldab suurejooneliselt hävitada tööliste ja talupoegade massi. Positsioonisõda ei võimalda lõpliku võidu saavutamist. Ta olevat vaid tarvilik selleks, et võimaldada kapitalistidele suuri materiaalseid kasusid. Olevat ju positsioonid parimad tehased kapitalile: tooresaineks neile tehastele olevat masinad, mürsud, keemilised ained jne.; jõuallikaks — positsioonil asuv töölis-talupoegade mass; produktiooniks aga — sõjalised hanked, suurendatud tasunormid tehaste omanikele ja kapitali üliprotsendid. Sellepärast

olevat valgete strateegide, inseneride ja direktorite ainsaks mureks — võimalikult kauem pidada positsioonisõda. Iseäranis reljeefselt olevat see asjaolu väljendunud Ilmasõjas, kus vaenulised pooled nelj aastat olevat istunud kaevikutes.

Sarnase absurdini võivad jõuda vaid halvatud peaajud, või need, kes Ilmasõja ajalugu ei tunne.

Olles naiiv, võiks seda arvata ka punastest strateegidest. Kuid ei. Loetletud mõtteavaldusi on punastel strateegil tarvis selleks, et luua alus punaarmee pealetungi doktriinile. Nad seletavad, et positsioonisõda on punasele strateegiale orgaaniliselt vastuvõtmatu. Püüdes vähendada töölis- ja talupoegade kannatusi sõjas, punane strateegia kasutab kõikjal ainult manöövrit ja lööb ainult vaenlase vastupanu raskuspunkti suunas.

Siit siis järeldus — punane strateegia tunnustab vaid pealetungi kõikjal ja kõikide abinõudega. Muuseas, sellest pealetungi doktriinist on läbi imbutunud ka kõik N. Vene senini ilmunud ametlikud määrustikud ja eeskirjad. —

A. V.

Karistused sõjaväes vanasti ja nende evolutsioon.

Uuemaaja karistuse põhimõtteid.

Kuigi ajaloos võrdlemisi rohkesti andmeid on hoidunud sõjavägede arvu, koosseisu ja sõjakunsti kohta vanasti, leiame meie sõjaväe distsipliini, samuti karistuste kohta ainult puudulikke andmeid.

Vanal ajal, kus kodanik oli ühtlasi ka sõjamees (Spartas, Athenas kuni nende vaheliste kodusõdadeni aastatel 431—404 e. Kr., Roomas — kuni Vabariigi languseni) ei olnud suuremat vahet kodanliste ja sõjaväeliste karistuste vahel. Andmeid sellest ajast on vähe hoidunud. Juba rohkem on andmeid järele jäänud Rooma keisrite ajast (a. 31 enne Kr. — a. 476 p. Kr.).

Kahtlemata olid roomlased üks sõjakamaist rahvast vanal ajal. Sellest ka see tähelepanu, mida pühendasid väejuhid distsipliini kasvatamisele, samuti distsipliini rikkujate karistamisele.

Esialgseid andmeid sõjaväeliste karistuste kohta leiame Rooma ajaloolaste kirjadest. Nende järele oli kuninga võim karistuste määramisel esmalt piiramata.

Umbes 650 aasta ümber e. Kr. tekkis n. n. „provocatio ad populum“ — asja esitamine rahvakohtule. Need olid aga kodanike kude kui ka sõjaväelaste ühised karistuse määramise viisid (Titus Livius — elas 59 a. e. Kr. kuni 17 a. p. Kr. — r. I. l. 26.). Vabariigi ajal määrati karistused sõjaväes konsulilt vanade kommete alusel. Konsulilt oli õigus — väehmate üleastumiste eest karistusi määrata — antud ka tribuunidele. (Tacitus, Annalid I, 19—44) kõrgem instants oli senat, kuhu kaevata võis konsuli otsuse peale. Kuigi karistuste süsteem rooma sõjaväes välja kujunes ligi nelja aastasaja jooksul, võeti see kirjutatud seaduseks kokku alles keiser Justinian I ajal (a. 527—565) Justiniani ministri, õpetlase Triboniani poolt korraldatud üldises seaduste kogus „Corpus juris civilis“. See „corpus“ koosnes 4 osast: 1) Institutsioonid, 2) Pandektid või digestid, 3) Justiniani codex ja 4) novellid.

Sõjaväe karistused olid sisse võetud

„Pandektides“ (sama digestid). Sellest seaduse raamatust leiame, et juba rooma keisrite ajal maksev oli põhimõte: sõjaväele erilised sõjaväe karistused ja ka kohtunikud sõjaväelastest, sest sagedasti see, mis mittesõjaväelastele ei ole karistusvääriline, võib olla kõige hukkamõistetavam sõjaväelasele (Digest. L. V III, 19, 14). Rooma keisririigi ajal oli ülem sõjaväe juht keiser (imperator), kes ühtlasi oli kõrgem kohtumõistja sõjaväelaste elu ja surma üle. Legioone juhtisid legadid — keisri volinikud, kellele oli keisrilt samuti õigus antud kohut mõsta sõdurite elu ja surma üle.

Konstantin Suure ajast (a. 323—337) anti sõjaväe kohtumõistmine üle keisri poolt selleks eriliselt volitatud väejuhtidele — Sefi'ele, hertsogitele ja krahvidele.

Sõjaväe kohtumõistmiseks oli ettenähtud erikord, samuti olid sõjaväelaste kohta maksvad erilised karistused (Digest II, 1, 29). Rasketeks süütegudeks Justiniani codex'i järele loeti alljärgnevad distsipliini rikkumised ja üldsüüteod.

V ä e j o o k s. Digestide järele — „mitteseaduslik sõjaväeteenistusest lahkumine“. See süütegu oli jagatud liikidesse: 1) väejooks sisemaale, 2) väejooks väljamaale, 3) väejooks vaenlase eest, 4) ülejoos vaenlase juure. Karistuse määramisel pandi erilist rõhku sellele, mis oludes väejooks sündis. Sõjaajal väejooks põhimõttelikult karistati surmaga (surmamine mõõgaga). Rahuajal määrati ka kergemad karistused. Neile, kes vabatahtlikult tagasi tulid, võis imperator andeks anda.

Noorsõdureid, kes esimest korda jooksus olnud, kui neil teist süüd ei olnud, võidi karistusest täiesti vabastada.

Eriti raskelt karistasid roomlased ülejoosku vaenlase juure. Süüdlased poodi risti, surmati liikmete raiumise läbi, heideti kiskjatele loomadele söödaks jne.

Rooma seaduste järele võis — vabariigi ajal konsul, hiljem diktaator või keiser — igalt noorelt roomlaselt nõuda sõjaväkke astumist. Kes seda käsku ei täitnud, loeti väejooksikuks. Väejooksikute varandus konfiskeeriti riigi kasuks.

Kehavigastajad, vaatamata vigastuse peale, võeti sõjaväeteenistusse ja paigutati eri-karistusväeosadesse.

Väejooksikut, kes ennast varjas, käseb seadus surma mõista; väejooksik, kes ise tagasi tuli, saadeti harilikult üksikule saarele (Sitsiliasse sunnitööle) (Dig. XLIX 16, 4).

Rasketeks sõjaväelisteks süütegudeks arvatakse „Digestides“ — vastuhakkamine, sõnakuulmatus, ülema auhaavamine.

Nende kohta käseb seadus: kes tõstab mässu, saab surmaga nuheldud (Dig. X L IX 16, 3, 6); kes sõjas teeb seda, mis keelatud ülema poolt, ehk ei tee, mis kästut, saab surmaga nuheldud, isegi, kui see, mis ta tegi, kasulik on (Dig. X L IX, 16, 3); sageli seati rooma sõjaväes distsipliini eeskujuks väejuht Manlius, kes oma poja surmas, sest viimane oli lubata vaenlasega võitlusse astunud ja võitnud (Titus Livius VIII prg. 7). Auhaavamise kohta leiame „Digestides“: ülema isik on püha, kes tõstab kätt oma ülema vastu, saab kõige raskemalt karistatud (Dig. X L I X, 16, 3).

Raskest süüteks loeti ka sõjariistade mahajätmine ja müümine. Harilikult karistati süüdlasi surmaga. Väheha tähtsusega sõjariistade müümise või mahajätmise eest karistati peksmisega (Dig. X L IX, 16, 14). Näiteks, mõistis keiser Titus surma sõduri, kelle hooletuse läbi võimaldus juutidel hobuseid varastada.

Süüdlasi varguses karistati käe raiumisega. Väheha varguse eest lasti süüdlasel sõjaväe ees verd (haavade löömine). Sõjaväelistest süütegudest leiame veel „Digestides“: katse vanglast põgeneda, seda purustades (Dig. X L IX, 16, 13), ilma loata laagrisse tulek; teise sõduri haavamine. Enesetapmine, samuti katse selleks, loeti väejooksuks. Süüdlased enesetapmise katses surmati või saadeti asumisele (Dig. X L V III, 19, 38).

Kes sõjaväkke astus, ilma et temal selleks õigus oli (väljamaalased, orjad) surmati (Dig. X L IX, 16, 2). Enamjaolt olenes karistuse määrajast karistuse liik ja raskus.

Juba rooma seadus jagab karistused — kehalisteks, moraalisteks ja rahalisteks (ainelisteks).

Peamised kehalistest karistustest olid: surmamine; ülejoosikud vaenlase juure, orjad — poodi risti, süüdimõistetud heideti ka kiskjate loomade ette, põletati või heideti kõrgelt kaljult alla; piluti ka kividega surnuks või uputati; harilik surmamine viis: pea raiumine mõõgaga; tuli ka ette surnuks peksmine või sundimine enesetapmisele, peksmine kergemal kujul — keppide või vitsadega, liikme raiumine.

Eriliseks karistuseks vastuhakkamise ja mässu eest oli „decimatio“: mehed

rivistati ja iga kümnes mees rivist surmati.

Moraalsed karistused olid: väljaheitmine sõjaväest; sellega oli ühendatud asumisele saatmine, kas jäädavalt või ajutiselt; ühest väeosast teise ümberpaigutamine, laagrist väljaajamine, ohvitseridele — aumärkide mahavõtmine; valjemaks moraalseks karistuseks loeti häbipost (kettides, paljajalu).

Suuremaks puuduseks rooma karistuse süsteemis osutus, et väejuht oli ühtlasi ka kohtumõistja ja otsuse täitmise korraldaja.

Nagu rooma õigus peale Rooma riigi langemist (a. 476) ligi tuhandeks aastaks Justiniani codex'i põhimõtetel kivistunult püsima jäi, püsisid sama aja jooksul samades raamides ka sõjaväe õiguse põhimõtted ja karistuse määrad sõjaväeliste süütegude eest. Vanade karistuste põhimõte oli — süüdlasele kättemaksimine ja kaasteenijate hirmutamine. Keskajal ühiselt kodanliste karistustega osutusid ka sõjaväe karistused enamjaolt raffineeritud piinamisteks. Väikeste süütegude eest põletati, poodi, raiuti päid, saadeti piinakambritesse. Karistuse viisid panevad imestama oma metsikuse ja toorusega. Olukord muutus ajajärgul, kus sõjavägi hakati moodustama palgatud sõduritest. Sagedasti jäeti süüteod karistamata, või karistati ainult silmakiriaks, et palgatud sõdurisi alalhoida. Karistamise põhimõtted jäid aga vanad. Karistuste metsikuse kulminatsiooni punktiks peab küll lugema 16. ja 17. aastasada. Isegi väikeste üleastumiste eest karistati teenistuskohuslisi sõjaväelasi surmaga. Selle kohta mõned andmed: Karl V (a. 1364—1380) seaduste kogu „Carolina“ näeb ette surmanuhtluse 44 süüteo kohta, Prantsuse ennerevolutsiooniaegses seaduses leiame sama 115 juhtumise kohta, Inglismaal veel 18. aastajal sama 160 erijuhuse kohta. Vene karistusseadused ei jää nendest palju maha. Keskaegses „Suurvürstide karistusmäärustes“ loetakse üles 10 juhtumist. „Tsaar Aleksei Mihailovitsh'i“ kogus on neid juba 60 ümber. Peeter Suure sõjaväe nuhtlusseadus määrab juba surmanuhtluse 200 juhusel.

Alles XVIII aastasada tõi põhjalikke muudatusi üldistesse karistuse põhimõtetesse. Selle aastasaja kuulsuste — Beccaria, Bentham, Hovard, Voltaire, Montesquieu tulised kõned, uurimused ja teaduslikud tööd kurjategijate isiku ja süüteo, samuti karistuse otstarbe ja mõju üle aitasid kaasa sellele, et vanad karistuse viisid

revideerimisele võeti, et mõjule pääsesid uued põhimõtted ja voolud.

Leidis tunnustamist Montesquieu väide, et mitte karistuse raskus, vaid enamalt mõõdapääsematus karistusest, hoiab inimest tagasi kuriteost; kuulus statistik Kettlé tõendas, et ühiskonnas tekib vaid sedavõrt kurjategijaid, kuivõrt selleks ühiskonnas eeldusi, põhjuseid olemas; kurjategija on vaid ühiskonna produkt. Jõuti arusaamisele, et riigi huvides pole — hävitada, santideks muuta inimesi, vaid otstarbekohasem on kuritegijaid isoleerida ja nende tööjõudu ära kasutada riiklikeks otstarbeks. Ja sellest ajast ikka enam ja enam võtab maad karistuste määramisel kurjategija parandamise põhimõte. Mitte hävitamine, kättemaks, vaid kasvatamine, parandamine peab olema karistuse eesmärk. Selle eesmärgi saavutamiseks seatakse karistuste kohta üles 19. aastajal järgmised nõudmised:

1) karistus peab küllalt repressiivne olema, s. o. peab igat isikut kalduvusest kuritegevusele heidutama;

2) karistus peab olema siiski võimalikult humanne, s. o. ei pea välja kutsuma üleliigseid kannatusi;

3) karistus peab olema võimalikult individuaalne, et ta mõjuks küllaliselt ja ainult kurjategija isikule;

4) karistus peab olema küllalt jaotatav, et kohtumik võiks kergendada karistust süüd pehmendavate asjaolude juures ja raskemat karistust määrata süüteo kordumisel; viimaks, et karistus oleks äramuudetav — võimaliku kohtueksituse korral süüküsimuse otsustamisel.

Need põhimõtted leiavad tunnustamist ajaajooksul pea kõikides karistusseadustes ja 19. aastasaia jooksul töötatakse pea kõikide kultuurriikide karistusseadused ümber nende põhimõtete alusel.

Oma iseloomu järele jagunevad 19. aastajal karistused liikidesse:

- 1) surmanuhtlus;
- 2) kehalised karistused (ihunuhtlus);
- 3) vangistus ja vabadust kitsendavad karistused;
- 4) auaavavad karistused (Prantsusmaal, Itaalias — õiguste kitsendused);
- 5) varanduslised karistused.

Surmanuhtlus langeb paljudest karistusseadustest ajutiselt või jäädavalt välja (Itaalia 1890. a. codex, Schveiz — 1874, Hollandi — 1881, Kolumbia — 1863, Venetsuela — 1864, Brasiilia — 1890). Kui ta püsima jääb, piiratakse äärmise võima-

luseni surmaga karistatavate süütegude arv. 19. aastasaja lõpupoole kõrvaldatakse karistuse seadustest ihunuhtlus, või ei tarvitata enam tegelikult seda karistust.

Meil maksev sõjaväe nuhtlusseadus on maksma pandud 1869. aastal, sellega üle poolesaja aasta vana. S. N. S.*) , samuti kui N. S.**) jagunevad karistused kriminaal- (уголовный) ja paranduskaristusteks. Kriminaalkaristused on: surmanuhtlus, sunnitöö ja kindlusse sulgumine (заточение в крѣпости).

Paranduskaristused on: vangirood, kodanline vangimaja, teenistusest väljaheitmine auastme kaotusega, kindlusvangistus auastme kaotusega või ilma, reameheks alandamine, teenistusest väljaheitmine auastme kaotuseta, teenistusest tagandamine, peavaht ja ametist eemaldamine. Sõdurite kohta veel: paigutamine distsiplinaar väeosas ja sõjaväe üksikvangistus. Peale selle näeb S. N. S. paljudel juhustel ette distsiplinaarkaristused.

Surmanuhtlusega karistatakse S. N. S. järele ainult sõja või sõjaseaduse ajal rasked kuriteod ja distsipliini vastu eksimised (sõjariistus vastuhakkamine, ülemuse löömine, tunnimehe surmamine ja teised), seda eriti juhustel, kus süüteo läbi oma väeosad hädaohtu sattuvad (kaasaaitamine vaenlasele, lahingust kõrvalhoidmine, lipu kaotamine, vangimise — sõjariistu mahapannes ja teised). Surmanuhtluse või sunnitööga karistatavaid tegusid leiame S. N. S. umbes viiekümne ümber. Ülejäänud — kaugelt suurem osa süütegudest — on karistatavad n. n. paranduskaristustega. Paranduskaristustest on kõige rohkem tarvitatud — peavaht — umbes 40 süütegu; siis vangirood — 34, kindlusvangistus — 30, teenistusest tagandamine —

26, teenistusest väljaheitmine — 15, reameheks alandamine — 6, sõjaväe üksikvangistus, samuti distsiplinaar väeosasse määramine — kumbagi umbes 19 juhust. Distsiplinaar karistamise juhused — 24. Sarnane on ülevaade karistustest meie sõjaväe nuhtlusseaduses.

Vene uus nuhtlusseadus (22. märtsil 1903. a.) seadis ülesse uue põhimõtte: ei või olla jaotust kriminaal- ja paranduskaristusteks. Iga karistus peab olema sarnane, et teda võiks paranduskaristuseks nimetada; välia arvatud sellest jääb surmanuhtlus. Meie uue kriminaalseadustiku kava on samuti välja jätnud karistuste jaotuse kriminaal- ja paranduskaristusteks. Samuti on kriminaalseadustiku kava piiranud karistamist surmanuhtluse (sissevõetud ainult kaks paragrahvi) ja ka sunnitööga. Kriminaalseadustiku jõusse astumise järele tuleb, kuuldavasti, revideerimisele ja eestistamisele ka meie S. N. S. ja tuleks siis ka selles karistusseaduses vastavad järeldused teha.

Praeguse aja sõjaolud ja tingimused on esile toonud ka karistuse küsimuse kohta uued vaated ja arvamised. „Mitte ainult seaduste ja määruste abil, vaid ülema eesküü ja tema õiglase mõistuse läbi peab kõrgel hoidma distsipliini sõjaväes; on igale kindralile armsam töö läbi, kui karistuse abil, distsipliini hoida“ tähendab Vegèce. Väeülem peab alamate usalduse ja armastuse võitma; karistus olgu ainult äärmise kasvatus abinõu. Seda uut vaadet sõjaväe karistuste käsitlemisel iseloomustavad marssal Pétaini sõnad: „Ma võidan sõja, kui ma olen oma sõdurite südame võitnud.“

J. M.

Kaitseväe kasvatus ja väljaõppe alalt.

Uusi juhendeid.

Kindralstaabi ülema poolt 23. detsembril 1927. a. kinnitati „Ajutised juhendid suusk-jalgratturite osade riviliseks väljaõpetamiseks“, mis käsitleb üksikvõitleja, jao, rühma ja kompanii rivilist ettevalmistamist jalgratastel ja suuskadel.

Põhimõtted, milledele on rajatud tähendatud juhendid, on võetud kokku alljärgne-

vas Kindralstaabi ülemale esitatud seletuskirjas:

„SELETUSKIRI

„AJUTISTE JUHENDITE SUUSK-JALGRATTURITE OSADE RIVILISEKS VÄLJAÕPETAMISEKS“ JUURE.

„Ajutised juhendid suusk-jalgratturite osade riviliseks väljaõpetamiseks“ käsitlevad üksikvõitleja ja üksuste rivilist ettevalmistamist jalgratastel ja suuskadel.

*) Sõjaväe Nuhtlusseadus.

**) Nuhtlusseadus.

„Juhendite“ kokkuseadmisel on kasutatud vastavaid soome, rootsi, prantsuse, belgia ja helveetsia määrustikke niivõrra, kui neid on võimalik kohendada meie suusk-jalgratturite üksuste organisatsioonile ja kaitsevæes maksva üldise ettevalmistamise süsteemile. Ühtlasi on ära kasutatud ka need kogemused, mis oleme omandanud ise suusk-jalgratturite üksuste väljaõpetamise alal kaitsevæes. Kuna need kogemused lühikese aja tõttu ei ole veel küllalt mitmekülgsed ja põhjalikud, siis on osutunud otstarbekohaseks välja anda „Ajutised juhendid“. Kogemuste suurenemisega „Ajutised juhendid“ kujunevad eeskirjaks üldistel alustel.

Peale puht rivilise külje „Juhendites“ on toodud alused tehniliseks väljaõpetamiseks suuskadel, mis on seatud kokku vastavate spordi määruste järele. Sel alal „Juhendid“ täiendavad 1924. a. Kindralstaabi VI osakonna väljaandel ilmunud „Juhendid suusaspordi kasutamiseks sõjavæes“. Mõlemad raamatud täiendavad üksteist ning neid tuleb kasutada üksikmehe ettevalmistamisel suuskadel käsikäes.

„Juhendites“ on antud mõned lihtsad, kuid tarvilikud reeglid jalgratturi tervishoiu alal. Suusataja tervishoiu reeglid on käsitletud „1924. a. Juhendites“.

„Juhendite“ lisan on toodud rida joonistusi, kus on näidatud jalgratta osade nimetused ja mitmesugused jao, rühma ja kompanii rivivormid.

Ilmasõda on annud häid kogemusi jalgratturite üksuste tegevuse kohta. Mis puutub suusüksustesse, siis neid kasutati peaaesjalikult mägedes. Ilmasõjas jalgratturite üksused kuulusid nende kergete osade hulka, kuhu kuulub, näiteks, ka ratsavägi. Neid osi kasutati kiiresti liikuva tule- ja löögijõuna, kusjuures jalgratturite üksused lahingus tegutsesid täiesti sarnaselt jalavæele.

Meie suusk-jalgratturite üksuste organisatsioon on tingitud peaaesjalikult kliimalistest tingimustest, mis nõuab tegevuseks suvel ja talvel erilisi liikumisvahendeid. Oma iseloomult suusk-jalgratturite üksused kuuluvad ka kergete osade hulka. „Juhendid“ on rajatud põhimõttele, et suusk-jalgratturid kergete osadena ei moodusta endast mingisugust erivæeliiki, vaid lahingus nad tegutsevad harilikkude jalavæelastena. Suusad ja jalgrattad on neile ainult kiire liikumise abinõuks.

Vastavalt selle põhimõttele peab suusk-jalgratturite riviline ja taktikaline ettevalmistamine sündima samuti kui jalavæes ning selle aluseks tuleb võtta üldiseid jalavæe eeskirju. „Juhendid“ käsitlevad ainult seda osa väljaõpetamisest, mis eriõppusena on ühenduses suusa ja jalgratta tarvitamisega liikumise vaherdina, ning erineb üldisest jalavæe ettevalmistamisest.

Eriõppuste lihtsustamiseks riviline ettevalmistamine suuskadel ja jalgratastel on seatud võimalikult lähedasse ühendusse J. M. I-ga (samad komandosõnad ja samad rivistused).

J. M. I-st erinevaid rivivorme on võetud ainult niipalju, kui see on hädasti tarvilik suuskade ja jalgrataste kasutamisel liikumise abinõuna.

„Juhendites“ on pandud maksta järgmised tähtsamad J. M. I-st erinevad põhimõtted:

- 1) jalgratast ei võeta kaasa lahingusse, seepärast „Juhenditest“ on jäätud välja lahingdrill jalgrattaga;

- 2) püss (k.k.) kantakse seljas, põigiti üle vasaku õla, et anda kätele vabadus jalgratta juhtimiseks või keppidega tõukamiseks suusatamiseks;
- 3) jagu rivineb joonele jaoülemale vastu. Pärast jao joondamist pöördub jaoülem rinde suunas. Seega tuleb tal teha üks ümberpööre kahe asemel (J. M. § 11), mis on tähtis sellepärast, et pöörete täitmise jalgrattaga ja suuskadega on tülikas ja nõuab rohkem jõupingutusi, kui pöördel ilma rattata ja suuskadeta;
- 4) jao rivistus joonele kahte viirgu ja kolonni kahekaupa on aluseks rühma ja kompanii rivistumisel joonele ja kolonni. Nende rivistuste heaks omaduseks on see, et nad võimaldavad hõlpsasti jagusid välja eraldada üldisest rivist, ükskõik missuguses korras, arvul ja suunas;
- 5) intervallid ja distantsid koondriivis mõdetakse jalgratta või suusa pikkusega ning on määratud sarnaselt, et oleks võimalik teha paigal ümberrivistusi ilma üksteist segamata. See annab rivivormidele tarviliku liikuvuse ja paenduvuse;
- 6) suusa ja jalgratta osav käsitamine nõuab sõitjalt liikumisel suurt vilumust, mida on raske saavutada üheaastase teenistusaajaga, eriti silmas pidades lühikest lume- hooaega suusatamiseks ja piiratud sõitmise võimalusi jalgratastel. Seepärast tuleb hoiduda võtete erilise puhtuse nõudmisest rividriili täitmisel. „Juhendites“ on juhtidele jäätud teatav vabadus tegelikul väljaõpetamisel vastavalt olukorrale (maastik õppeväljal, ilmastik, aas- taag, lumepind) käsitada üldistest reeglitest erinevaid rivivorme ja võtteid.“

Seniajani sündis suusk-jalgratturite osade väljaõpetamine kaitsevæes ilma sellekohase eeskirjata vastavate väeosade ülemate äranägemisel. Niisuguse ettevalmistamisviisi suurimaks puuduseks on, et ta ei taga väljaõppe ühtlust. „Ajutistel juhenditel“ on ülesandeks kõrvaldada see pahe asetades suusk-jalgratturite üksuste ettevalmistamise ühisele, kindlale alusele.

Riikidel, kes Ilmasõjast osa võtsid, on oma kindlad kogemused jalgrattur- ja suusüksuste kasutamisel lahingus. Sõja ja sellele järgneva rahuaja õppetöö kogemuste kohaselt on neis riikides kujunenud vastavad eeskirjad, millede järgi toimetatakse tähendatud üksuste ettevalmistamist.

Meie kaitsevæes suuremalt osalt puuduvad sarnased alused; võtta neid valmis kujul teiste riikide eeskirjadest ei ole otstarbekohane, sest see ei vastaks kaitsevæe organisatsioonile, väljaõppe süsteemile ja lõpuks meie maastiku ja kliima tingimustele.

Seepärast „Ajutiste juhendite“ käsitamisel tegelikus elus võib tulla ette küsimusi, mis nõuavad selgitamist või täiendamist. Vastavate juhtide ülesandeks jääb niisugusi tegelikul õppetööl tekkinud kü-

simusi üles märkida, et niimoodi korjata tarvilikke materjale „Ajutiste juhendite“ ümbertöötamiseks vastavaks eeskirjaks üldistel alustel.

Jalgratas ja suusad on üksikvõitlejale ja üksustele mõnesuguseks takistuseks asumisel paigal, asendite muutmisel ja liikumisel; nende kasutamine nõuab võrdlemisi rohkem ruumi ja kohast maastikku. Seepärast ei saa suusk-jalgratturilt nõuda sama täpsust ja kiirust rividrilli täitmisel kui harilikult jalaväelaselt, kes on paendum oma tegevuses riviõppustel. Sellest ongi tingitud vabadus, mis on antud juhtidele „Juhendite“ käsitlemisel.

Seda vabadust tuleb kasutada siiski teatud ettevaatusega. Üldistest reeglitest erine-

vate rivivormide ja võtete kasutamine ei tohi muutuda süsteemiks, mis võiks rikkuda suusk-jalgratturite osade ettevalmistamise ühtlust kaitseväs. Neid võib käsitada ainult juhtumistel, kui olukord ja maastik seda tingimata nõuavad ja nende tarvitamine sünnib vastavalt „Juhendite“ üldistele põhimõtetele.

„Juhendid“ ilmuvad trükist (kivitrükk) ja saadetakse laiali väeosadesse tegelikule tarvitusele võtmiseks jaanuari keskpaigas s. a.

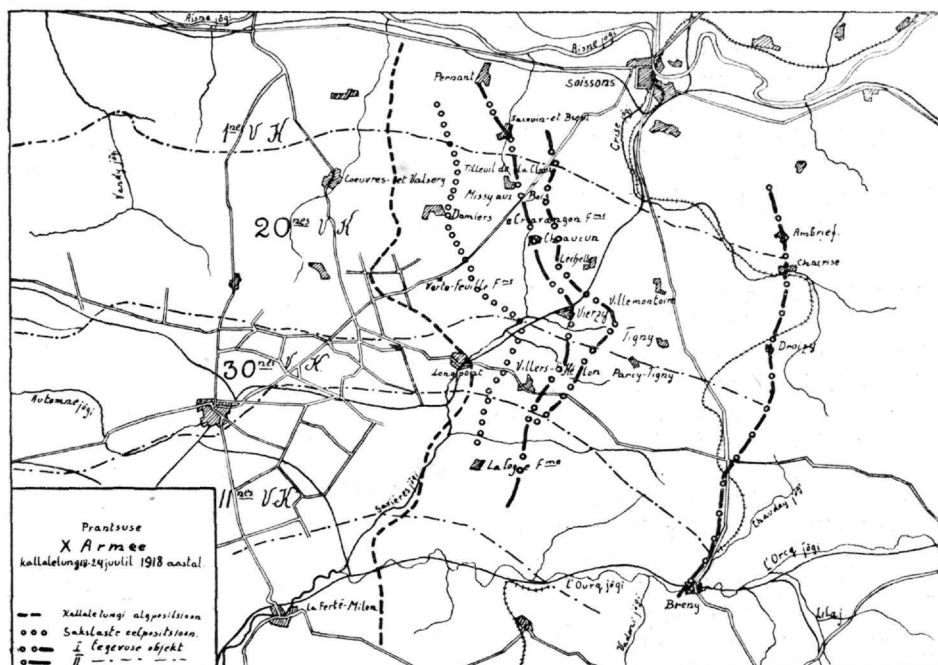
„Juhendite“ II osa, mis käsitleb suusk-jalgratturite osade lahingulist ettevalmistamist valmib kevadeks s. a. Tööd sellel alal on Kindralstaabis juba alanud.

Tankid Soissons'i võitluses.

Ühenduses lahingute tagajärgedega juuli esimestel päevadel 1918. a. Champagne'is ja Marne kallastel, otsustas Prantsuse vägede juhatus oma X armeega läbi murda

sioonid liinil Chacrise, Droizy ja Oulchy-Château.

Ülesande täitmiseks oli armee kasutusel neli väekorpus I, XX, XXX ja XI.

Skeem nr. 1.

sakslaste frondi Aisne ja Ourcq'i jõgede vahel (skeem 1). Tähendatud armee esialgseks ülesandeks oli:

1) läbi murda sakslaste kindlustatud positsioonid liinil Pernant, Saconin-et-Breuil, Chaudun, Vierzy, Viller-Hélon ja ferm la Loge; 2) läbi murda vastase posit-

Korpused koosnesid 3—5 jalaväe diviisist, nimelt I V. K. neli diviisi (72., 11., 153. ja 69.) XX V. K. viis d. (I ja II Amer. d. Maroko d., 58. ja 87. d.), XXX V. K. neli d. (48., 38., 19. ja 1.) ja XI V. K. kolm diviisi (128., 41. ja 5.), kokku 16 diviisi ehk keskmiselt 48 jalaväe rüge-

menti. Selle jalaväe toetuseks oli armee korralduses kolm gruppi Schneider'i tanke, kolm gruppi St. Chamond'i ja kolm pataljoni kergeid Renault tanke; kokku umbes 400 tanki, keskmiselt iga jalaväe rügemendi toetuseks 8 tanki ümber.

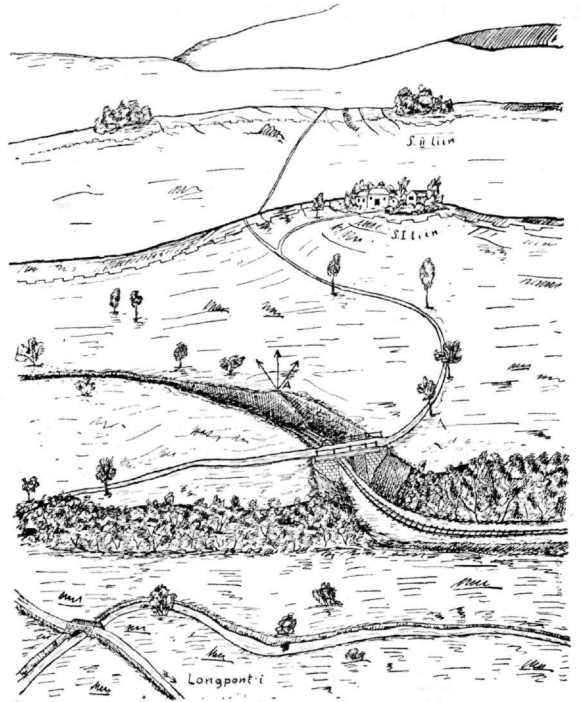
Maastik pea kogu armee tegevuse piirkonnas oli väga ebasoodne kallaletungijale. Pikad, lahtised, lamedad kõrgustikkude tõusud ei annud mingisugust varju, kuna kaitsjale võimaldasid nad tema tulevõimet täiel määral kasutada. Jõed ja ojakesed, mis läbistasid armee tegevuse piirkonda, olid suureks liikumise takistuseks, eriti tankidele. Savières'i jõgi oma harudega, millede sängid piiratud kaunis kõrgete järskudega, milledest vaevaga jalaväelased üles suutsid ronida, olid tankidele tõsiseks liikumise takistuseks. Üldiselt oli armee ülesande täitmine äärmiselt raske. Juhatus, arvestades sellega, võttis kõik kättesaadavad abinõud tarvitusele edu saavutamiseks. Ootamatusele pandi eriti suurt rõhku, millepärast kallaletungi kavatsus kuni viimase võimaluseni suures saladuses hoiti. Armee tankide juhatusele anti korraldused öösel 13.—14. juulil, kuna kallaletungiks oli määratud 18. juuli, seega siis 400 tanki kohale toimetamiseks ja raske operatsiooni ettevalmistamiseks anti kõigest 4 päeva, millest aega kuidagi küllaldaseks ei saa lugeda. Loomulikult ei jätnud sarnane hiline korraldus oma mõju avaldamata kogu tankide tegevuse peale, millel kaunis raske tagajärjed olid suurte kaotuste näol.

18. juulil kell 4.35 avas Prantsuse kahurvägi oma tule, millele järgnes kohe üldine kallaletung, mida toetasid 225 tanki; teised, ülejäänud, jäeti armee reservi. Ilm oli kohane tankide tegevuseks, sest udu varjas teatud määral nende liikumist. I. Väekorpuse kallaletung läks õige edukalt kuni Soissons'i oruni, kus sakslased kella 11.00 ajal edasiliikumise seisma panid. Suure vaevaga aitasid tankid korpuse osad orust kõrgustikule, kaotades selle juures 28 tankist 14. Siin olgu tähendatud, et tankidel tuli üles ronida järskudest, millede kallakud umbes 45° olid. XX Väekorpust toetavatel tankidel polnud ka kerge tegutseda. I Ameerika diviisi paremat tiiba toetasid 30 tanki. Nendest langesid rivist välja 15, enne kui jalavägi neile järgi jõudis. Ülejäänud 15 ühinesid jalaväega, võtsid Missy-aux-Bois küla ära ja lõid kõik sakslaste vastukallaletungid tagasi Craçon'i farmi juures. Nendest tankidest

langes veel 11 rivist välja, nii et tervetena õhtuks koonduspunkti ainult neli tuli. Sama diviisi vasaku tiiba brigaadi toetasid 27 tanki. Viimased täitsid oma ülesande edukalt, kaotades selle juures 7 tanki. Maroko diviisi toetavad tankid töötasid väga hästi. Nende toetusel võtsid diviisi I brigaadi osad ilma suurema vaevata Dommiers ja Claux ära.

Samuti edukalt aitasid tankid II brigaadi osad edasi Chazelles ja Echelle suunas, kuid viimaks ei läinud jalavägi enam neile järele ja nad olid sunnitud tagasi pöörama. Maroko diviisi toetavad tankid kaotasid 40 tankist 17. II Ameerika diviisi toetavad tankid võtsid kella 9 paiku Vauxcastille, kell 11.00 Vierzy külad, millised jalavägi kohe okupeeris, kaotades selle juures 40 tankist ainult ühe.

XXX Väekorpust toetavatel tankidel tuli äärmiselt rasketes oludes tegutseda. Nad olid sunnitud üle Longpont'i silla minema, mis sakslaste tule all seisis (krok. nr. 2), üles ronima järsust, mille kallak kohati üle 45° ulatas. (? Toim.). Nii

Krokii nr. 2.

näiteks tuli tervel I grupil minna raudtee silla alt ja järsust üles ronida punktis A, mis sakslaste positsioonidelt hästi näha oli. Loomulikult ei viivitanud sakslased kahurtule koondamist tähendatud punkti pihta, kuid tankid ronisid üksteise järele

ilma kaotusteta kiiresti välja ja tormasid vastase kallale. Ainult tankide toetusel suutis 48. jalaväe diviis Villers-Hélon'i küla ära võtta ja 38. diviis kõrgustikule jõuda, mis lõunapool Vierzy. Ka XXX Väekorpust toetavate tankide kaotused polnud väiksed. Näiteks 33. tankide grupp kaotas 38 tankist 8. Üldse langesid päeva jooksul 225 tankist, mis toetasid armee kallale tungi, rivist välja 102 tanki, nendest kahurtulega raskelt vigastatutena 62. Tankide meeskonna kaotused ulatasid kuni 25%.

19. juulil jätkas armee oma ülesande täitmist. Tema tegevust toetasid 105 tanki. Selle päeva jooksul tuli tankidel sama rasketes oludes tegutseda, nagu eelmiselgi päeval. 105 tankist langes rivist välja 50. Kaotused meeskonnas kuni 20%.

20. juulil olid võitlused kohaliku tähtsusega. Nad piirdusid peaaegselt sakslaste vastukallaletungide likvideerimistega. Lahingutest võtsid osa 32 tanki, milledest 17 rivist välja langesid. Kaotused meeskonnas kuni 50%.

21. juulil jätkas armee kallaletungi 100 tanki toetusel. Nendest langes rivist välja 36 ja meeskond kaotas omast koosseisust umbes 27%.

22. juulil pidi armee end korraldama, sellepärast lasti kõik tankid 21. juuli õhtul koonduspunkti, et end korda seada ja ettevalmistuda võitluseks 23. juulil.

23. juulil kell 5 algas armee uuesti kallaletungi. Tema osasid toetasid 82 tanki. Ka selle päeva jooksul täitsid tankid oma ülesande väga edukalt, kaotades selle juures 48 tanki.

Nagu lühikesest võitluste kirjeldusest näha, kandsid tankid kuue päeva jooksul väga raskeid kaotusi, kuid sellegi peale vaatamata täitsid nad omad ülesanded paremini, kui neilt seda loodeti, eriti arvestades raske maastiku ja vastase võimsa tankide vastu võitlemise abinõudega. Inglise kolonell Fuller'i ütelse järele töötasid tankistid ennastalgavalt. „Mõned üksused võitlesid isegi kuni viimase masina ja viimase meheni“!

Kahtlemata poleks armee ilma tankide abita midagi suutnud ära teha. Seda ei salga ka juhatus, kelle süü läbi tankid osalt nii raskelt kannatasid.

Arvan, et pole huvitusest selgitada mõned peapõhjused, mille tõttu tankid sarnaseid tõsiseid kaotusi kandsid.

Kõige pealt oli siin operatsiooni juhatuse süüdi. Ta ei talitanud põhimõtete järgi, mis käsivad tankide tarvitamist ja

nende tegevusse saatmist. Ta tahtis ootamatust saavutada, kuid selle juures ei pidanud silmas kõiki tankide omadusi ja nende kasutamise viise. Tankide jaotus ja nende tegevusplaan seati kokku liiga hilja ja puudulikult. 15. juuli õhtuks sündis tankide jaotus jalaväe vahel. Sellega siis neli päeva enne äärmiselt tõsist võitlust. Võimata oli selle lühikese aja jooksul 400 tanki nõutavatele kohtadele toimetada, lahinguks ettevalmistada, luure toimetada, side luua jne. Pealegi olid juhatuse korraldused tankidele puudulikud, mõned isegi üksteisele vastukäivad. Kõik see kutsus esile palju sekeldusi ja arusaamatusi, nagu käskude muutmisi jne. Tankidele liikumise teede määramine polnud täpne, neid tihti vahetati. Pealiikumise teid lõikasid kõrvalteed läbi, millede kaudu ka mõned tankide üksused olid sunnitud liikuma. Loomulikult takistas see liikumist kui pea-, nii ka kõrvalteedel. Tankidele, mis kohale toimetati raudteid mööda, olid mahalaadimise punktid frondist liiga kaugel määratud. Kõige selle tagajärjel jäid paljud tankide üksused hiljaks ja olid sunnitud lahingusse astuma, ilma et isegi siset oleks suutnud oma jalaväega luua, rääkimata igasugustest teistest hädatarvilistest ettevalmistustest. Õnneks olid paljud tankistid-ohvitserid maastikuga, kus neil tegutseda tuli, ennemalt tuttavad, millepärast nad kiiresti orienteerusid ja võrdlemisi edukalt tegutsesid. Mõistagi kergendas see tankide seisukorda. Vastasel korral oleks kaotused veel suuremad olnud.

Kallaletung algas ilma kahurtule ettevalmistamiseta. Sellega jäid kõik sakslaste tankide vastu võitlemise abinõud puutumata. See võimaldas vastasel kava-kindlalt tankisid hävitada.

Tankide ja teiste väelike koostöö polnud ühtlustatud, mille tõttu lahingumasinate tihti omaette tuli tegutseda. Tankisid saatsid nõrgad jalaväe osad. Tankid vallutasid nõutavad punktid, kandsid selle juures kaotusi, kuid nõrk jalavägi ei suutnud neile järgneda, ega vallutatud punkte okupeerida ning ettevõtte tagajärjed olid kohati 0.

Peatamatu löök oleks pidanud 7—8 kilomeetri vii vastase positsioonide sügavusse ulatuma, et lõhkuda suurema osa tema kaitseorganisatsioon, kuid see ei sündinud, mis sakslastele andis võimaluse äärmiselt tugevasti vastu panna. Siin olgu veel tähendatud, et sakslased olid asetanud suurema massi omast kahurväest nii

kaugele, et prantsuse kahurid neid ei ulatanud tulistama omilt algpositsioonidelt. Kui prantsuse jalavägi sakslaste eelpositsioonidest läbi oli läinud, sattus ta vastase hirmsa kahurtule alla, kuna prantsuse kahurid siin vähe aidata said. Tankide tarvitamise ja nende tegevuse plaan ei olnud täpselt välja töötatud, mis nende kaotusi suurendas ja abi jalaväele vähendas.

Tankidel puudus oma kahurväe kaitse vastase kahurtule vastu, millist asjaolu vaenlane tankide hävitamiseks kasutamata ei jätanud. Kahurid oleks pidanud neutraliseerima vastase tule, mäs tankide vastu sihitud, pimestama ta vaatluspunktid ja hävitama tankide vastu võitlemise abinõud (kahurid jne.). Tankivastased kahurid, mis lahingu jooksul ilmsiks tulid, jäid pea kõik puutumata, kuna neid oleks pidanud eestkätt hävitama.

Lennukid ei oleks võinud leppida ainult kahurtule korrigeerimisega, vaid nad oleks pidanud ka signaalide abil näitama, kus asusid tankide vastu võitlemise abinõud.

Ka suitsukate oli puudulik. Ta ei takistanud kuigi palju harilikku väljakahurväe laskmist. Tankivastaste kahurite laskmiste peale ei avaldanud ta mingisugust mõju.

Operatsioonide juhatus kordas tihti järgmistel päevadel samu vigu, mis tehti eelmistel päevadel. Kõik loetletud puudused mõjusid ühel kui teisel viisil tankide tegevuse peale. Kuigi nad oma ülesande täitsid paremini, kui seda loodeti, kaotasid

nad kuue päeva jooksul 50—60% omast koguarvust, mis kindlasti märksa väiksem oleks olnud, kui poleks patustatud tankide tarvitamise ja nende tegevuse põhimõtete vastu. Tõsi, kaotuse protsent tankides oli küll suur, kuid võrreldes teiste väeliikide kaotustega armees, ei saa seda kuidagi üllatavaks lugeda. Kui arvesse võtta need vigastatud tankid, mis kohapealse remondi järele uuesti lahinguvõimelisteks tehti, langeb kaotuste protsent tublisti alla. Tõsiselt analüseerides põhjusi, milledest tingitud tähendatud kaotused ja meeletuleta- des tankide tegevust ja nende kaotusi Somme-Py („Sõdur“ nr. 46/47) lahingus*) selgub, et tankide hävitamine lahingväljal pole sugugi nii kerge asi, kui seda pealiskaudselt oletatakse. Ka tankide massid muutusid väikesteks gruppideks, kui neid 1. liini pataljonide vahel ära jaotati. Vaevalt suudeti anda iga 1. liini pataljoni toetuseks üks rühm, kuna teise liini asetatud pataljonide toetuseks tankisi harilikult ei jatkunud. Kuid selle rühma toetus oli küllaldane ja niivõrt tugev, et pataljoni täitis ülesanded, mida ta ilma tankideta ei oleks suutnud teha.

Kainelt arvestades Ilmasõja kogemustega, pole meil põhjust oma soomusjõudude arvu juures nukra meelega tulevikku vaadata.

J. L.

*) „Sõduris“ nr. 46/47 on üldine tankide kaotuste protsent 75 näidatud, kuna peab olema 25%.

Suusasport.

Soome parema suusaspordi tundja h-ra Palmros'i 1927. a. suusakursusel Tallinnas peetud loengu kokkuvõtte.

J. Luks.

Toimetuse märkus. Kindralstaabi VI osakonnalt ilmus 1924. a. „Suusata mine. Juhendid suusaspordi kasutamiseks sõjaväes“. Kindralstaabilt on ilmumas „Ajutised juhendid suusk-jalgratturite osade riviliseks väljaõpetamiseks“. Käesolev artikkel, väljendades moodsaid vaateid suusaspordi kohta, võib abiks olla ülalnimetatud juhendite mõistmiseks ja nende kasutamisel.

Lühike ülevaade suusatamise arenemisest Soomes.

Soomesugu rahvad on esimesed, kes suusad tarvitusele võtsid, 1000 a. tänapäevast tagasi võidakse juba Soome suusatajatest ja mõniseda aastat tagasi võistlustest kirjutada.

Soome ja Skandinaavia lumerikas ja pikk talv

nõuab suusatamise tarvidust. Soomes tarvitati suuski alguses igapäevase liikumise abinõuna. Selle nõude kohaselt olid ka suusad valmistatud, kitsad ja pikad, et oleks tugevam kandejõud. Hiljem arenesid igapäevasest suusatarvitamisest linna suusaspordi klubid, kes ka võistlusi korraldasid. Võistlusteks valiti jällegi kitsad suusad, mis tasasel maal ja järvepinnal soodsamad olid. Need suusad omasid võidusõidu suuskade nimetuse tasasel maal.

Peale Soome iseseisvust hakkas suusaliikumine sõjaväes ja kaitseliidus järjekindlalt tõusma. Tõuke andjaks olid Soome vabadussõja edukad kogemused. Ka Soome valitsus tundis suusaspordi arenemisele soojalt kaasa. 7—8 a. tagasi tulid tarvitusele Soomes uued suusatiübid ja tarbed, mis kaitsevääle ja kaitseliidule olid ettenähtud liikumise soodustamiseks ebatasasel maastikul s. o.

metsas ja mägedel. Varemalt tarvitusel olevad pikad suusad olid selleks vähe nõrgad ja nigelad ning metsas liikumiseks mitte otstarbekohased. Selle järele võeti Soomes tarvitusele 1920. a. murdmaa suusad, mis tänini suurt poolehoidu tarvitajate keskel leiavad. Neid on mitu tüüpi. On olemas järgmised murdmaa suusatüübid, mis kõige soodsamad:

1. Võistlusteks.
2. Suusaspordi harrastajatele ja
3. murdmaa tüüp sõjaväele ja kaitseliidule.

Kolmas tüüp on eelmistest vähe laiem ja lühem, ning selletõttu kaitsevääle ja kaitseliidule kohane. Samaseid suuski on Soome kaitseväge muretsevad 1926. a. 10.000 paari. Ka Soome kaitseliidus olevat 70—80 tuhat sarnase suusa tarvitajat. Tuleb eriti äärmärkida, et sarnaste tüübiliste suuskade tarvitamisele võtmine on kujunenud välja just igapäevasest tarvitamisest. Praktika on siin teejuhiks olnud.

Sõjaväe suusatüüpide kirjeldus.

Suusa esimene pool on vähe laiem kui tagumine. Esimese poole laius on tarvilik selleks, et suusk paremini lumepinnal seisaks, kuna tagumine kitsam osa võimaldab suusatajal paremini pöörata, suuna muuta. Esimese poole laius on ka selleks hea, et pöördel ei ole vajadust suuska üles tõsta, vaid tuleb rõhuda suuskade sellepoolise ääre peale, kuhu poole pööret soovitakse teha. Suuskade pikkus on inimese raskusest.

Harilikud suusapikkused oleksid:

Kuni 60 kg raskusel mehel — 7 jala pikkused, üle 60—80 kg raskusel mehel $7\frac{1}{2}$ jala pikkused ja peale 80 kg raskusel mehel — 8 jala pikkused.

Soome kaitseväes ja kaitseliidus on tarvitusel $7\frac{1}{2}$ —8 jala pikkused suusad. Pikkust on siin arvestatud sõduri koormatusega s. o. ühes lahingrakkmete ja relvastusega. Peale selle valivad Soome suusatajad suuskasid veel suusatee kohaselt: — kui rööbastee ees, siis lühem suusk; ilma eelteeta, pehme lumega — pikem.

Suusa nõtkus on suusa valikus väga tähtis. Liiga nõtkuv suusk vajub keskelt alla ja otsad tõusevad üles, mis takistab liuglemist ja edasiliikumist. Vähe nõtkuv suusk lohust läbimines võtab hoo kinni, kuna nõtkuv hoogu juurde annab.

Eesti oludele oleks kohasemad nõtkuvad suusad, sest seda nõuab meie maastik, mis tihedalt kaetud väikeste mägedega, küngaste ja lohukestega.

Soome suusatajate suurte kogemuste tõttu tarvitatakse seal praegu 95% murdmaa suuske ja 5% pikki suuske. Andmed on võetud Soome suusatehaste ja äride müügi arvudest.

Murdmaa-suuskade tarvitusele võtmine Soomes on tingitud ka sellest, et soomlased viimasel ajal järve ja tasase maa asemel tarvitavad suusatamiseks ebatasast maastikku ja metsa. Selleks on toke annud pikk riigipiir Idas, mis ähvardaval sõjaohul tuleb kaitsta ja praegu valvata.

Tasaselt maalt ebatasasele üleminek on Soome rahvale ja spordile suureks eduks olnud.

Tasasel maal suusaspordi harrastajal arenevad peamiselt käed, kuna ebatasasel kogu keha — enamuses jalad.

Murdmaa suusatamise esikohale võtmisega on suusatajate arv mitmekordseks kasvanud, sest alati uus ja vahelduv maastik on parimaks lõbu ja mõnu pakkuvaks ajaviiteks.

Suusa sidemed.

Suusatamise juures suurt tähtsust etendavad ka suusa sidemed. Halvade sidemete tarvitamisega võivad suusad tihti alt ära tulla ja luvi nende vastu kaob.

Seda tähtsat osa etendavat abinõu on soomlased suuresti hinnanud. Neil on olemas mitmesugused suusa sidemed. 1926. a. oli korraldatud Soome kaitseväes sõjaväe suusasidemete võistlus, kus olid esitatud mitmed tüübid. Võistluste korraldamine suusa sidemete alal ja elav osavõtt sellest on tõenduseks suusasidemete suurest tähtsusest.

Varem tarvitati suusasõiduks teravninaga saapaid ja jalg liikus ninariihmas. Sel oli aga see pahe, et jala liikumine ei võimaldanud suuska nii juhtida, nagu tarvidus nõudis. Varem tarvitati ka pehmet sidet, kuna nüüd on soovitatavad rauast klambriid, nagu neid meil mõnedel mäesuuskadel olemas. Raudklambriid võimaldavad palju paremat pööret, kui pehmed, sest nad loivavad jala kõrvalliikumise eest, kuna sellejuures aga jalakanna liikumine vabaks jääb, mis suusatamist kergendab. Et klambrisideme juures jalg klambrist tahapoole välja ei tuleks, selleks tarvitatakse umbes $\frac{1}{4}$ m pikkust ja $2\frac{1}{2}$ sm laiust rihma. Klambritel on püstloodis rihma laiused lõhed sees. Rihma üks ots kinnitatakse ühe poole klambri lõhe külge, rihm viiakse ümber kannale, ja vaba rihmaots pistetakse teisepoole klambri lõhest läbi. Nüüd tõmmatakse rihmaga jalg klambrisse kõvasti kinni, vaba rihmaots viiakse tagasi tulnud teed mööda ja kinnitatakse nii kinni, et lahti ei tule. Sarnane suusaside on kõige praktilisem ja odavam. Eriti kaitseväes ja kaitseliidus kiire toiminguga ja hariliku saapa juures kõige otstarbekohasem.

Pehmete ninariihmade tarvitamisel võib saabas neist läbimina ja jala ära hõõruda.

Norras ja Soomes tarvitavad suusavõistlejad vaskklambriid sidet. Vaskklambriid side seisab selles, et suusasapa talle alla on vaskplaat kinnitatud, millele umbes 5 mm kaks auku sees. Suuskadel on vastavalt 2 sama jämedat vaskpulka. Saabas asetatakse nende pulkade otsa. Et saabas pulkade otsast ära ei tuleks, on suuskadel mõlemil pool ääres hingedega vaskklambriid. Jala kohale asetamise eel, keerame klambriid lahti ja kui jalg omal kohal, keerame klambriid jala poole. Klambriid toetuvad siis oma äärtega saapa randile ja see takistabki jala äratulekut. Selle sideme hea omadus on see, et jalg on suusa küljes ilma vähemagi kõrvalliikumise võimaluseta kinni, kuna kannale ja saapanina liikumine täiesti vaba, nagu võlli peal. Selle sideme juures kannariihmu ei tarvitata. Ei tule ka selle sidemega ilmaski jalahõõrumisi ette. (Joon. 1.)

Joon. 1

Suusasaapad.

Murdmaa suusatamisel peab olema kõva talle ja ninaga saabas. Saapapealse alumine osa peab juhtnähast olema, et oleks tugevam - veekindel, pealt aga pehme nahk, et ei väsitaks põida ja jala hõõrumist ette ei tuleks. Tald ei tohi liiga

paks olla, siis see raskendab jala paenduvust. Tald peab aga tingimata olema õmmeldud. Soovitatav oleks ka rant, see ei vaeva varbaid ja pöördel on jalg tugevam. Suusal jala asukohal on soovitatav kumm, sest see ei võta lund kinni. Kumi asemel tarvitatakse ka tsinkplekki, mis niisama lund külge ei võta.

Väga hea murdmaa suusasaabas on Soome kaitsevaelase saabas, sest need on vastavalt selleks otstarbeks valmistatud.

Suusa kepid.

Varem tarvitati Somes suusatamisel pikki keppe, kus juures kiirust saavutati peamiselt käte tööga, kuna jalad ainult vähe kaasa aitasid. Suusatamise üleviimisega tasaselt maal ebatasasele maastikule ja metsa, võeti tarvitusele lühemad kepid. Põhjuseks oli see, et metsas suusatajal tuleb tihti pugeda ja küürutada ja pikkade keppidega võib kergesti rägastikku kinni jääda.

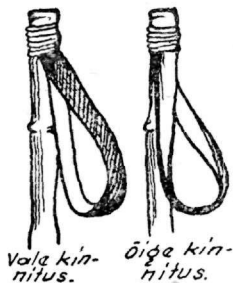
Keppide pikkusel erimäärat ei ole, nad olenevad suusataja pikkusest. — Kepi normaalset pikkust võib kätte saada kui enne suusatamist murdmaastikul keppide ülemised osad määrime kamfolliga, siis peale pikemat sõitu on näha, et kohast, kust kinni hoidsime on kamfol ära hõõrutud; see hõõrdunud koht määrabki kepi pikkuse.

Kepi rihmad.

Kepid ilma rihmadeta on tülikas, sest nad võivad kergesti käest ära libiseda, seepärast peab neid kogu aeg kõvasti kinni hoidma, mis on ilmaaegne jõukulutus. Eriti pikal maal sõites ja kaitseväes on kepi rihmad tingimata tarvilikud. Ilma keppideta on k.-v. suusataja täiesti võimetu.

Kepi rihm on umbes 3 sm laiune pehme nahkrihm, mis mõlemast otsast kepi ülemise otsa külge kõvasti on kinnitatud. (Joon. 2.) Rihm on nii pikk, et käsi vabalt sisse mahub. (Joon. 3.) Kepiga tõukamisel surutakse kämbla rand vastu rihma ja pigistatakse sõrmed ilma pingutuseta ümber kepi, peale tõuget lastakse sõrmed jällegi vabaks; kramplik sõrmede pigistus on ilmaaegne käte väsitamine.

Joon. 2

Kepi rõngad.

Kepi alumisest otsast umbes 10 sm kõrgusel asub kerge alumiinium- ehk vitsrõngas. Mida suurem rõngas, seda suurem kandejõud. Rõngastel on sees 6 rihmsidet, mis kandepinda suurendavad ja lume rõngastele kogumise ära hoiavad. Kui rõngastel on ainult 3 ehk 4 sidet, kogub lumi rõngastele ja rõngad lähevad lumest läbi, mis takistab käte tegevust ja kiirust.

Suusa ostmine.

Suusk peab olema valmistatud kasepuu lõm- must, millel suurem vastupidavus, kui südamikul.

Puu toim peab jooksma piki ja päri suuska. Aastakasv peab olema paralleelne või vähe langus suusa tallale. Oksad suuskades ei ole soovita- vad; läbikasvanute ja kobaratena asuvate okste eest tuleb hoiduda. Lubamata on oksad, kui nad asuvad otsade pool, sest sealt suusad harilikult murduvad.

Suusa põhjajoon peab jooksma õigelt.

Suusal ei tohi ükski äär kiiva olla, see annab vale jooksusuuna suusale.

Suusa alg- ja lopupind peavad olema loodis. Suusa kaar-kesknõgu peab olema ühetasane.

Võistlussuuskade valikul tuleb silmas pidada, et oleks harvemad kiud, see on kergem ja torva- misel võtab tõrva sügavamale sisse, mis vettimist hoiab.

Vastamisi põhjadega kokkupandud pikkadel suuskadel harilikult peab vahe olema 4—5 sm; liiga suur vahe ei ole soovitatav, sest see takistab kiirust.

Riietus.

Sõjaväes on määratud kindel vorm, ja siin kaitseväge suusataja riietumises muudatusi teha ei saa.

Suusaspordi harrastajatel on vabadus riietu- mises. On soovitatav, et nad riietuks nii, et ei oleks külm, kuid ka üleliigne riietus on halb. Koige soovitatavam oleks, kui asetada ihule pehme trikoo särk, mis higi sisse võtab. Trikoo sargil aga pehme tihe riie, mis tuult läbi ei lase ja samasugused püksid. Kui tuul suusatajale palava naha juure pääseb, nagu see paksu villase sviit- riga ette tuleb, võib see tervist rikkuda. Juh- tumisi õige külma ilmaga, võib alla panna sooje- maid riideid, kuid koige peale tihe tuultpidav riie.

Tuulekindel, tihe ja sile riie on sellest veel hea, et ei võta lund külge, nagu seda karvane paks sviiter. Peale suusatamist ei ole ka soovita- tav higist pesu selga jätta, isegi väga soovitatav on pärast sõitu sooja duschi võtta.

Suusa tõrvamine.

Suuskade eest hoolitsemine väärib erilist tä- helepanu. Suuremat tähelepanu tuleb siin panna suusa tallale, et ta oleks hästi tõrvatud, vastasel korral võtab suusk vett sisse, mis ta raskeks teeb ja libisemist takistab.

Tõrvamiseks on soovitatav männi tõrv. Kulu- nud suusk asetada tallapoolse pinnaga tulelok- kele. Lõkkel tuleb suusa pinda ühetasaselt soen- dada. Peale seda maaritakse pintsliga suusatal- lad tõrvaga. Tõrvamiseks tarvitatakse soendatud tõrva, sest see võtab puule paremini sisse. Peale määrimist soendatakse suuska niikaua, kui peale- määratud tõrv keema hakkab ja valget vahtu sun- nitab. Need kohad, mis rohkem sisse tõmbasid, tuleb uuesti määrada ja soendada. Pärast seda tuleb riidetükiga järeljäänud osad maha pülkida ja uuesti soendada, kuni pind kuiv ja enam ei määri.

Peale tõrvamise tuleb vaadata, kas suusk ei ole välja õigunud. Kiiva tõmbunud koht määri- takse uuesti tõrvaga, soendatakse ja katsutakse õgvendada. Soendamisel tuleb silmas pidada, et suusk ühes tõrvaga põlema ei läheks. Hästi tõr- vatud suusk libiseb kergelt lumepinnal. Et suusk ei vettuks, peab teda ka pealt tõrvama.

Sarnaselt tuleb ka suuske tõrvata enne seis- määrimist suuks.

Suusa määrimine.

Tõrvatud suusk ei libise siiski iga ilmaga ühe- võrdset; et suusk hästi libiseks, tuleb enne suu-

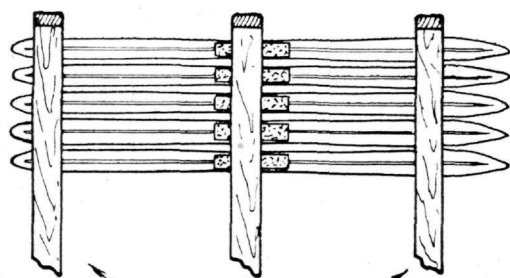
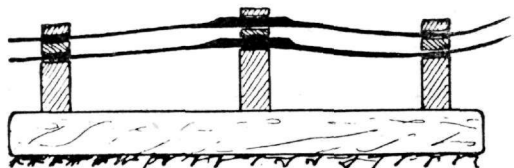
satamist teda määrada määrega, mis koosneb rasvast, vahast, parafiinist jne. Määre valik oleneb ilmastikust, vastavalt sellele tarvitatakse kas pakase või sula ilma määret.

Mägedel suusatamise juures tarvitatakse erimääret. Sel märdel on see hea omadus, et kõndimise juures lund külge võtab ja seega ei lase suuska tagasi libiseda. Enne määre tarvitamist pühitakse suusk puhtaks, soendatakse vähe ja määratakse terve suusa põhi ühetasaselt. Pärast määrimist võetakse harilik kork ja hõõrutakse määre tasaseks. Hõõrumine sünnitab soojust, mis määre suusa põhilal ühetasaseks muudab ja suusale sisse imbutab. Soomes tarvitatakse eduga tõrva ja parafiini segu määreks, mis odav ja ühtlasi otstarbekohane.

Suuskaade hoid peale tarvitamist.

Peale tarvitamist peab suusad, sidemed ja kepid ära puhastama ja kuivatama. Peale seda suusad pannakse kokku — põhjad vastamisi, otsad kinnitatakse klambritega ja kesknõgu vahele asetatakse klots, mis suuske õgveneda ei lase. Klotsi paksus oleneb suusa pikkusest ja paenduvusest — paenduvamal suusal paksem, kõvemal õhem. Liig kuivas ja soojas ruumis ei ole suuski hea hoida, siis pragunevad ja tõmbuvad kiiva.

Kaitseväs ja kaitseliidus, kus palju suuski, on soovitatav suuksid panna selleks valmistatud toele. Tugi seisab koos kolmest sirgest latist. Üks latt on eesotsa all, teine taga ja kolmas keskel. Keskmise latt on teistest kõrgem, mis annab ja hoiab alal suusal õige kaare. Suusad asetatakse üksteise kõrvale lattidele ja suuskade peale iga alloleva lati kohale asetatakse vastava paksusega latid, mis annavad järgmisele suuskade korrale nõuetava paenutuse. Pealmised latid kinnitatakse kruvide või klambrite abil alumiste lattide külge kinni. Niimoodi asetatud suusad suve jooksul ei õgvene ja ei tõmbu kiiva, mille tõttu ei kaota oma väärtust. Sarnasel suuskade asetamise viisil on see hea omadus, et võib palju suuski väikesesse ruumi ära mahutada. See hoid-

Kinnitus latid.

Joon. 4

mise viis on ka kõige lihtsam ja odavam. (Joon. 4.) Samuti võib suuske asetada ka püstasendis, alates paigutamist seinast.

Suuskaade järele tuleb hoolsalt valvata, selleks peab teatud aegadel järelvaatusi korraldama, et

suusatarvitajad kõiki ümberkäimise nõudeid korralikult täidaks.

Suusataja ettevalmistamine võistlusteks.

Kindlat piiri siin ette ei saa määrata, see oleneb võistleja kehaehitusest, tahtest, maa pikkusest jne. Ettevalmistus peab sündima nagu kõikidele võistlusaladele, kindla kava järele.

1. Kevadel ja suvel tuleb keha teiste spordialadega vormis hoida, et talvel küllaldaselt cleks jõudu. Eriharjutusi suveks ei ole, on parimad — jooksud, hüpped, visked, mis ka suusatajale igal sammul ette tulevad. Neist inimestest, kellel raske töö, nagu maainimestel põllu- ja metsatöö, kujunevad välja parimad suusatajad. Seda on näidanud põhjamaalastele kogemused. Siiski harjutus, mis raske tööga katte saadakse, on veel vähe, siin tuleb ka lisaks võtta võimlemise harjutusi, mis annaks tugevale kehale paenduvuse. Kehalise töö tegijatele on suveks ka heaks harjutuseks rännakud metsas, mägedes ja igasugu maastikul. Rännakutel vahetepeal teha suusataja stiilis käiku — panna käed ja keha sarnaselt liikuma nagu nad liiguvad suusatamise juures. See liikumine pakub huvi ja saavutab vastupidavust.

2. Sügisesele treeningule üle minnes, peab kavakindlamalt harjutama. Kava suurus ripub siin ära võistlusmaa pikkusest ja võistluskava suurus, mis eeloleval talvel harjutaja kaasa teha kavatseb. Tuleb teha käikusi murdmaastikul, 2—3 korda nädalas (mitte jookstes). Maa pikkus ripub võistlusmaa pikkusest, millele end harjutaja kavatseb ette valmistada. Harjutajal peab olema soe riietus, mis higistamise välja kutsuks. Pärast harjutamist võimalikult pesu vahetada ja hoiduda külmumistest. Sarnaselt tuleb ettevalmistada esimene lume tulekuni, siis üle minna suusatamise peale. Need harjutused annavad vastupidavust ja tervendavad inimese siseorgaane.

Suvisel ja sügisel treeningul harjutada käimist ka pikkade sammudega, mis harilikult suusatamisel tarvilik.

Isikud, kes sarnaselt suvel ja sügisel harjutamisega siseorgaane ja lihakseid on vastupidavaks teinud, võivad 4-nädalise suuskadel harjutamise järele 15 klm võistelda; kahe kuu harjutamise järele 30—60 klm.

Peab arvesse võtma, et suusataja ei kujune mitte ühe aastaga, vaid 3—4 aasta järele, kui ta kõiki harjutusi korrapäraselt täidab.

3. Talvel võib iga suusataja suusatada nii palju kui seda keegi suudab ja soovib. Kõige parem ja soovitatavam on tasane metsas luusimine igasugu maastikul. Sellele harjutusele tuleb lisaks võtta igal nädalal raskemad harjutused võistluste otstarbeks — pikemad käigud teatava kiirusega ja murdmaastikul.

Tasasel käigul isik õpib tundma omi suuski, keppe, sidemeid — tal on siin võimalus oma tähelepanu vabalt juhtida nende asjadele, kuna aga kiire sõiduga ei ole see võimalik.

Kindlat harjutuskava ettekirjutada on raske, siin peab iga isik oma isiklike kogemuste ja võimete järele kava kokku seadma.

Instruktor hra Palmros oma kogemuste järele soovib alljärgnevat kava, mida võiksid meie suusatajad tarvitada eneste ettevalmistamiseks võistlusteks.

KAVA.

1. nädal.

2—3 korda 8—10 klm tasast sõitu ja mitte külmutada. Sellele lisaks üks kord 12—15 klm sõitu, missugust tasaselt alata ja samas tempos lõpe-

tada. Peale esimest korda suusatamist võivad lihased haigeaks jääda, kuid lihaste haigus kaob iseenesest ja harjutust tuleb jätkata.

2. nädal.

2—3 korda nädalas 12—15 klm ja lisaks üks kord 15—20 klm pühapäeval. Esimene jook oleks tasane, teine poole hooga ja kolmas tasane.

3. nädal.

2—3 korda 8—12 klm ja ükskord 20—25 klm. Kui teise nädala harjutused seljataga, on juba teatud vastupidavus ja liikumise kindlus saavutatud, tuleb üle minna kolmandal nädalal lühematele maadele, kuid selle eest olgu tempo poolehoogne. Üks pikamaa sõit 20—25 klm olgu kiiretempoline, kui aga lõpuks väsimust tunda, võib kiirust vähendada.

4. nädal.

2 korda 12—15 klm ja ükskord lisaks 25—30 klm. Kolmanda nädala lõpus, kus maad pikenevad, tuleb üle minna kiiruse peale. Esimene kord tasane tempo, teine kord aga nobe tempo. Kui kolmanda nädala lõpul 25 klm hästi läks, tuleb ja võib neljandal nädalal 25—30 klm harjutust kiirendada. Kui juhtub, et võistlus 4 nädala eel, tuleb üks 12—15 klm harjutus ära jätta ja 25—30 klm harjutus võtta neljapäeval. Võistelda võiks siis pühapäeval.

5. nädal.

Kaks korda 10—12 klm ja ükskord 35—40 klm. Teise kuu harjutuste sisse, kui võistleja tahab võistelda pikemaid maid, tuleb pikendada 4. nädali harjutsui 2 klm võrra ja tempo poole hooga, pikamaa sõit aga tasatempos.

6. nädal.

2 korda 12—15 klm ja ükskord 35—40 klm. Siin lühike maa tasaselt, kuid pikk maa kiirelt. Siin võib harjutajal pikamaa harjutus tüütavaks minna, kuid siiski katsuda lõpetada.

7. nädal.

2—3 korda 8—12 klm ja ükskord lisaks 45—50 klm. Lühike maa sõita kiirelt, kuid mitte võistluskiirusega. Pikk maa tasases tempos. Kui siin tundub väsimust, võib einetada teel ja peale seda ikkagi katsuda sõit lõpetada.

8. nädal.

Ükskord 10 klm, ükskord 15 klm ja ükskord 50—60 klm. See nädal ehk tundub harjutajale vastik eelmise nädala pikamaa sõidu tagajärjel, kuid selle peale vaatamata tulevad ettenähtud harjutused läbi teha. Kui pühapäeval juhtub võistlus olema, jäetakse 15 klm ära ja selle asemele võetakse 50—60 klm keskmise kiirusega.

Kogu talvine ettevalmistus on tarvilikult 2 kuu peale rajatud. Kõigi nende harjutuste vahepäevadel tuleb ka suuskadel vabalt liikuda, et lihased enam liikuvaks saaks. Kõik harjutused läbivõtta on soovitatav ühe ja sama suusaga, mis suuska tundma õpetab. Kõik see kava ei ole aga mitte sunduslik, vaid oleneb enam-vähem isikust enesest ja ta kogemustest — ta võib neid maid vähendada ja pikendada.

Noorte suusatajate ettevalmistus.

Noortele ei tule kunagi kava ette kirjutada. Nemed võivad seda teha niipalju kui ise soovivad. Kõige otstarbekohasem on vaba liikumine ja lonkimine metsas ja mägedel, vabas puhtas õhus — 6—8 klm korraga.

Suusaharjutajate üldkohus.

Kõigi suusaharjutuste järele tuleb end pesta,

pesu vahetada ja kui võimalik, saunas käia, mis lihaseid värskendab ja pehmenab. Väga hea on ka massaash jalgadele. Niisugune järjekindlus karastab harjutajat.

VÕISTLUSTE KORRALDAMINE.

Platsi-teenkorraldaja.

Ta märgib kaardile tee sihi ja kontrollpunktid. Rahvusvahelised määrused ei näe ette, et tee peab olema täpselt meetri peal mõõdetud. Teed on soovitatav nii valida, et 10 klm suusatamisel oleks üks ring, 30 klm suusatamisel kaks ringi ja 60 klm suusatamisel ringi pikkus 15—20 klm. Tee peab nii rajatud ja sihitud olema, et ta võistlejatele oleks hädaohuta ja läbipääsev. Kaardil väljavalitud tee sõidetakse enne võistlust korraldaja poolt läbi ja märgitakse paberi lipukestega. Lipukesed tulevad üksteisest nii kaugele asetada, et sõitjale silma paistaksid. Tee peab olema varakult enne võistlusi võistlejatele teada antud. Kontrollpunktid saadetakse kohtadele ühekorraga kahelt poolt, sest see kiirendab kohale minekut. Kontrollpostide tagasitulek sünnib samuti kahelt poolt ja nende ülesandeks jääb järele vaadata, et keegi võistleja teele maha ei jäänud.

Peakohtunik.

Valvab õige määruste täitmise eest. Peakohtuniku heal on ka healte pooleks minemisel mõõduandev. Auhinna mõistmise kohtunikke on neli.

Sekretär.

Ta hoolitseb, et võistlustest tehakse õige protokoll. Enne võistlusi peab sekretär võistlustabeli valmistama, kus kõigi võistlejate nimed oleks. On soovitatav, et sekretäri poolt võistlustabelisse igale võistlejale iga ringi aeg märgitakse.

Peakorraldaja.

Valvab, et võistluskäik lodusasti, ilma takistusteta läheks.

Peajuhataja.

Valvab, et võistlused õigel ajal algaksid. Kutsub võistlejad starti ja kohtunikud kohale.

Arst.

Peab igal võistlusel olema ja abi andma õnnetult juhtumistel, ühtlasi ka pikkade maade võistluste eel võistlejad järele vaatama, kas nad võistlustest osavõtta võivad.

Tagavara liikmed.

On selleks, kui keegi kohtunikudest ilmumata jääb, et siis kohtunikudest puudu ei tuleks.

Hüppe kohtunikud.

Hüpete juures peab peale nimetatud kohtunikude veel kaks kohtunikku olema, kes arvestavad lendu, seks asuvad nad mahakukkumise kohale. Lennu kaugus võetakse kohe jala kohalt mahakukkumisel, täpsusega 1/2 meetrit.

Start.

Suusaninad asetatakse üle startjoone nii, et saapa ninad oleks joone peal. Starter ütleb aja, millal välja minna ja kui 5 sek ajast puudu, loeb starter iga puuduva sekundi kuuldavalt välja. Näit. neli, kolm, kaks, üks. Üks lugemisega lahku võistleja stardist.

Finish.

Finish võib olla kas starti kohal, ehk uel kohal, kuid milgil tingimusel kõrgemal endisest. Finish loetakse, kui võistleja jalg või kehaosa puudutas joont. Aja arvamisel kümnendik sekundeid arvesse ei võeta.

Võistluste jälgimine.

Et pealtvaatajad võistluskäiku jälgida suudaks, on hea kui kontrollpunktides välitelefoni aparaat sees oleks, siis saab võistleja möödumisest kontrollpunktist rahvale mikrofoni teel kuulutada.

Suusa vahetus.

Suuski võistlustel võistleja vahetada ei tohi; nii ei tohi ka vahetada keppisid ja sidemeid. Vahetada võib neid ainult murdumisel või katkemisel. Kontrollpunktid peavad olema varustatud tagavara suuskade ja nende tarbetega, kust võistlejad neid võivad saada. Võistleja ei tohi võistlusmaad jala käia, seks suuske alt ära võttes.

Joogi-söögi punktid.

Punktide asetus ja arv ripub korraldajatest. Normaalselt on 30 klm suusateel üks punkt ja 60 klm teel kaks punkti. Punktis peab olema saadaval piima, suhkruvett ja mitmesuguseid toitvaid võileibu.

Üksteise aitamine

võistlejate vahel individuaal võistlustel on keelatud.

Teatesuusatamine.

Teatesuusatamine on sarnane harilikule teatejooksule. Võistlejate meeskondade üksikud võistlejad eraldatakse üksteisest teatud kaugusele. Stardist lahkuvad esimestena kõigi meeskondade esimesed võistlejad. Esimestel võistlejatel on paelaga kaelas võistleja number. Kui keegi esimestest jõuab teise posti juurde, võtab numbriga kaelast ja asetab selle teise kaela. Teine viib numbriga kolmandale jne. See meeskond, kes esimesena numbriga finiši toob, on võitja.

Sõjaväe ja kaitseliidu suusavõistlused.

Huvitavamatest ja kasulikumatest õpetlikkuse mõttes on orienteerimise suusatamine. Enne võistlust antakse igale võistlejale kaart, märgitud punktidega ja kompassiga kätte. Võistlejad lastakse välja iga 2 min järele, et võistlejad üksteist ei näeks. Neid võistlusi võib ka pidada 3-4-meheliste gruppide vahel.

Suusa sammud.

Tõuge kätega.

a. Algseis.

Suusataja seisab sirgelt suuskadel, jalad üksteisest suusa laiusele eemal. Käed keppidega ette sirutatud, kusjuures kepi alumised otsad on tahapoole loitud ja on toetatud otstega vastu lund. Kepi rõngad on jala ninadest rõnga laiusele ees ja kõrval. (Pilt 1.)

b. Tegevus.

Keha kallutus ette, tõus kergelt varvastele, põlved vähe kõverdada ja siis kätega tõuge keppidele anda (pilt 2), kuni käed taha sirguvad. Ühes käte tahaminemisega sirguvad ka jalad põlvedest, kuid keha väike kallutus jääb ette püsimiseks. (Pilt 3.)

Uut tegevust algame niisama, seks toome keppid ette ja asetame nad seisu, nagu algseisus ette nähtud jne.

Käte tõuge ühe jala aitamisega.

Sel momendil, kui keppid ette toome ja tõukamist algame, laseme ühe jala edasi libiseda. Tagaseisev jalg annab väikese tõuke ja tuuakse kohe celseisva jala juure.

Harilik samm.

Vasak jalg teeb libiseva sammu ette ja parem käsi samal ajal teeb kepiga tõuke. Seda sama vastupidiselt. Kogu tegevuse juures keha hoid vaba, väikese kallutusega ette.

Vahelduv samm.

Sünnib samuti nagu harilik samm, kuid ainult selle vahel, et iga sammu aeg ei tõugata. Jäetakse üks käetõuge vahele. Seda sammu tarvitakse mägedel ja künklikel maastikul, kus igakord tõugata ei saa. Siin võib ka 5—6 sammu pealt tõugata. Et seda sammu kergem ära õppida oleks, tõugata siis kui juhtub.

Väiksest mäest ülesminek.

Keha tasakaal vähe eelalale, see takistab tagasilibisemist. Ülesminek mäest ei tohi sündida mitte libiseval sammul, vaid astudes, mis tagasilibisemist takistab. Mida madalam mägi, seda pikem samm. Kepid tulevad taga hoida, mis kindlamat tuge annab.

Väiksemast järskmäest ülesminek.

Siin ülesminek otsesihis on võimata. Suusataja asub külliega mäepoolse ja mäe poolt suusa ääred maha surutud. Mäkke ülesminemisel enne astuda mäepoolt jalaga samm ülespoole ja siis alumisega äärele. Kepid on astumisel toeks — tasakaalu hoidmiseks.

Suurest mäest ülesminek.

Suurest mäest ülesminemisel ei saa tarvitada väikse mäe ülesmineku viisi, sest et sellejuures jalgade ja käte hoid on liiga nõrk — libiseb tagasi. Ka ei saa tarvitada väikse järskmäe viisi, sest see on liiga tüütav — aeglane. Kõige otstarbekohasem on siksakiline ülesmineku viis.

Madalast mäest allalask.

Jalad koos, üks jalg teisest vähe ees. Keha raskus vähe ettepoole ja põlved kõverdatud. Laskumise juures peab keha lõdva hoidma. Käed keppidega vabad.

Järskmäest allalaskmine.

Sünnib niisama, kui madalastki mäest, ainult põlved rohkem kõverdatud ja kere ettepoole pae-
nutatud.

Hüpe.

Enne trampliinile jõudmist kõverdada põlvest, et suuremat tõuget hüppe momendil võiks anda. On suusaninad jõudnud trampliini ääreni, siis keha ette ja üles sirutatud mis annabki suusatajale hüppe hoo. Käed teevad sel momendil, kui suusataja õhku tõusnud, kõrvalliigutuse tasakaalu hoidmiseks. Kere selle juures vähe ettepoole kallutatud.

Mahahüppe juures jalad põlvedest kõverdada, mis aitab kukkumise hoogu vähendada ja edasi libisedes vasak ehk parem jalg ette viia tasakaalu hoidmiseks. Suusad peavad puutama mahatulekul ühe korraga lund. Kepid jätab hüppaja kas juba mäest allalaskmise momendil maha ehk enne ärähüpet trampliinil.

Suusa rivi.

Suuski võib talvel eduga tarvitada iga rivi liikumise juures. Alguses hariutada väiksemates gruppides nagu iagu, siis edasi minna rühma ja kompanii õppuse peale.

Rivi liikumisel rinnetpidi peab iga sõduri vahe umbes ühe meetri laiune olema; sügavuses nii,

et tagumise suusataja suusaninad ei puuduta eelsõitja tagumisi suusaotsi. Ülemad liiguvad suusa rivis samadel kohtadel, kus nad harilikus riviski. Kolonnis liikumisel tuleb alati eelsõitjat-teerajajat sõdurit vahetada, et ta ära ei väsiks. Näiteks, kui iagu liigub kolonnis, siis asub teerajaja sõdur jaõulema ees jne.

Mahaheitmine suuskadel.

1. Mahaheitmisel suusaninad väljapoole keerata ja ettepoole kõhuli maha heita. Kui mahaheite kohal sügav ja pelme lumi, siis asetada suusa kepid rinna alla risti, mis lumme vajumist takistab. (Pilt 4.)

2. Künka taha maha heitmisel võib hästi varjata, kui maha heita küllie suunas. Seks pöörata suusaninad ühele poole. (Pilt 5.)

Suusad hakkii.

Kaks paari suusakeppe harki seada suusa pikkusele ja üks paar suuski peale asetada. Keppide peal oleva suusapaari vasta mõlemalt poolt teised suusad asetada.

Suusataja relv.

Suusataja relv on suusatajal ratsamehe moodi seljas või kaelas. See kandmise viis teeb käed vabaks ja suusataja võib edukalt keppisid tarvitada edasilikumise kiirustamiseks. Lahingolukorras, kus iga silmapilk võib vaenlasega kokku puutuda, tuleb relva paremas käes ehk kaenla all hoida. Sel juhul on kepid vasakus käes ja edasimineku sünniks peamiselt jalgade, kuid ka vasaku käe tõuke abil.

Andmeid sõjaametkonna ja kaitsevägede kohta antud sundnormide üle.

Sõja Seaduste Kogust ei kuulu käsitamisele meil 3., 7., 8., 10., 11., ja 23. raamatud. S. S. K. 21. raamat ei ole üldse ilmunud.

S. S. K. I r a a m a t (Sõjaministeerium ja erilised kõrgemad sõjaväelised asutused) — viimane — kolmas väljaanne on ilmunud 1907. a. 1907. a. kuni 1916. aastani on selle muudatusi ja täiendusi „käsikudes sõjaametkonnale“ avaldatud umbes 30; eestiaegseid täiendusi — 1.

S. S. K. II r. (Sõjaväeringkonna valitsused) viimane — kolmas väljaanne ilmus samuti 1907. aastal; muudatusi 1907. a. kuni 1914. aastani — 20.

S. S. K. IV r. (Välivägede valitsemise kord sõjaajal) viimane väljaanne ilmus 1914. a.; täiendusi ilmus 1914. a. — 17.

S. S. K. V r. (Sõjavägede korraldus, koosseis, nende juhtimine) teine väljaanne ilmus 1907. a.; täiendusi ja muudatusi kuni 1914. a. — 17. Eestiaegseid täiendusi — 3.

S. S. K. VI r. (Sõjaväe osade, valitsemise ja asutuste komplekteerimine) viimane — teine väljaanne ilmus 1907. aastal. Täiendusi ja muudatusi kuni 1914. a. — 12. Eestiaegseid täiendusi — 4.

S. S. K. VII r. (Teenistuse käik) viimane — teine väljaanne 1907. a. on ära muudetud kaitseväge ohvitseride teenistuskäigu seadlusega. („R. T.“ nr. 37/38 — 1924. a.) Viimane seadlus ei asenda aga täies ulatuses S. S. K. VII raamatut. Peale selle kaitseväge teenistuskäigu kohta on „Riigi Teatajas“ avaldatud 20 seadust ja seadlust.

S. S. K. VIII r. (Autasu, pension, abirahad, abiandmine) teine — viimane väljaanne 1902. a. 1918.—1927. a. on kaitseväge kohta selle raamatu piires antud umbes 70 täiendust ja muudatust.

S. S. K. XII r. (Intendantuuri asutused) viimane — kolmas väljaanne ilmus 1907. a. Kuni 1915. a. täiendusi ja muudatusi — 20. Eestiaegseid muudatusi — 1.

S. S. K. XIII r. (Suurtükiväe asutused) viimane — 1910. a. väljaanne. 1911. ja 1912. a. muudatusi — 2.

S. S. K. XIV r. (Inseneriväe asutused) — kolmas väljaanne 1907. a. Muudatusi ja täiendusi 1911., 1913. a. — 3. Eestiaegseid täiendusi — 3.

S. S. K. XV r. (Sõjaväe õppeasutused) — kolmas väljaanne 1907. a. Täiendusi ja muudatusi 1908. a. kuni 1915. a. — 71. Eestiaegseid täiendusi — 13.

S. S. K. XVI r. (Sõjaväe sanitaarasutused) — neljas väljaanne 1914. a. Täiendusi ja muudatusi kuni 1916. a. — 10. Eestiaegseid muudatusi — 3.

S. S. K. XVII r. (Sõjaväe vangistus-asutused) — kolmas väljaanne 1907. a. 1908. ja 1912. a. muudatusi — 2. Eestiaegseid muudatusi — 1.

S. S. K. XVIII r. (Sõjaväe hanked ja ehitused) — teine väljaanne 1907. a. Täiendusi ja muudatusi kuni 1915. a. — 8. Eestiaegseid täiendusi ja muudatusi — 26.

S. S. K. XIX r. (Sõjavägede varustamine) — 1910. a. väljaanne. 1911.—1916. a. täiendusi ja muudatusi — 52. Eestiaegseid — I osa kohta — 41, teise osa kohta — 35.

S. S. K. XX r. (Väeosade sisem. maajandus) — teine väljaanne — 1907. a. Muudatusi ja täiendusi 1908.—1914. a. — 9. Eestiaegseid — 4.

S. S. K. XXII r. (Sõjaväe nuhtlusseadus) — neljas väljaanne — 1913. a. Muudatusi ja täiendusi 1914. a. kuni 1916. a. — 7. Eestiaegseid — 2.

S. S. K. XXIII r. (Disttsiplinaar määrustik) ära muudetud uue disttsiplinaar määrustikuga („R. T.“ nr. 165/166 — 1925. a.); väljaarvatud prg. prg. 83—88 ja 117, 118, mis jõusse jäetud.

S. S. K. XXIV r. (Sõjaväe kohtupidamise seadus) neljas väljaanne — 1913. a. Eestiaegseid täiendusi ja muudatusi — 4.

Kokkuvõttes leiame meil käsitamisele kuuluvate S. S. K. raamatute kohta eestiaegseid täiendusi ja muudatusi umbes 250. Peale selle on „Riigi Teatajas“ aastatel 1918—1927 sõjaametkonna ja kaitseväge kohta antud umbes 280 iseseisvat seadust, seadlust ja määrust. Tänuväär tööks ja ainukeseks juhiks selle suurearvulise kaitseväge korralduse kohta käiva sundnormide materjali käsitamise alal on osutunud 1925. a. Kohtuministeeriumi Kodifikatsiooni osakonna liikme O. Tiefi poolt kokkuseatud sundnormide nimestik (lehek. 473—508). Kuna aga just 1925., 1926., ja 1927. aastatel „Riigi Teatajas“ meie kaitseväge korralduse kohta õige palju ja mitmesuguseid sundnorme, nende

täiendusi ja muudatusi on avaldatud, puudub nende sundnormide käsitamiseks juht. Raskusi nende sundnormide käsitamisel teeb ka asjaolu, et 1918.—1928. aastani „Riigi Teatajates“ kaitsevägede kohta avaldatud sundnorme S. S. K. raamatute aine järele seniajani ei ole liigitatud ega ei ole ka nende sundnormide kohta alfa-

beetilises järjekorras märksõnade järele kokku seatud üldist juhti (tähestiku näitajat). Kuuldavasti on sarnane juhend kokkuseadmisel. Selle valmimisega oleks kokku hoitud palju aega ja tööd, mis seni sundnormide, nende täienduste ja muudatuste väljaotsimise peale igapäev kaitseväs kulutatakse.

J. U.

Naiskodukaitse kongress.

Kongress avati Tallinnas 3. jaan. 1928. Enne kongressi avamist pandi pärg Vabadussõjas langenud sõdurite hauale. Pärjapanekule ilmunud üle 70 naiskaitseja moodustasid aukompanii, mida komandeeris major E. Schwartz. Suure loorberipärja asetask hauale peale lühikest kõnet proua Raamot.

Keskpäeval avati kongress. Saadikuid oli koos üle 100, nende seas tuntud seltskonnategelased pr. pr. Raamot, Tõrvand-Tellmann, Miina Hermann, Aino Tamm, Einbund, Saral, Arak, Paula Brehm ja teisi. Pr. Raamot avab kongressi, mille järele valitakse juhatusse pr. Saral, pr. Tõrvand-Tellmann ja prl. Oskar.

Esimese kõne peab kongressil sõjaminister Reek kelle kõne järele lauldi hüümi. Järgmisena kõnelesid kaitseliidu ülem kolonel Roska ja naisorganisatsioonide liidu nimel pr. M. Reisik.

Järgnevad aruanded. Saaremaa naiskodukaitse tegevusest annab aru pr. Bondartschuk, Sakala kodukaitse tegevusest prl. Oskar, Tallinna — pr. Tõrvand-Tellmann, Tartu — pr. Hinnom.

Kongressi esimesel päeval refereerisid: pr. Raamot — teemil „Naiskodukaitse üldise korralduse sihtjooned“, pr. dr. E. Lasberg — „Sanitaarolud, dr. Voogas — „Samariitlaste organisatsioonid“ ja pr. Vilberg — „Toitlustamine, varustus- ja majandusala“.

Kell 6 õhtul oli „Estonia“ kontsertsaalis pühalik töötuse andmine. Riigi sini-must-valgete ja kaitseliidu kollaste lippude all avab töötuseandmise aktuse õpetaja Kapp. Saal on rahvast viimase võimaluseni täis, kohal on ka riigivanem Jaan Tõnisson adjutantiga, kindralid Laidoner, Reek ja Tõrvand. Peale selle veel välissaatkondade esindajad.

Pärast seda kui noored naiskodukaitse liikmed pühalikult vandusid truudust Eestile, astus kõnetooli riigivanem. Ta kõneles muuseas Poola vabadussõjast ning ütles, et Poola meest olevat alati õhutanud Poola naine. Jõudku ka Eesti kord sinnamaale, et ta naine igas lahingus seisab mehe kõrval. Eesti naine valmistagu end ette. Järgmisena kõneleb kindral Laidoner, kelle kõnet põnevusega jälgitakse.

*

Hra riigivanem soovis, et Eesti naine jõuaks kord sinnamaale, et ta seisaks lahingus mehe kõrval. Usume, et kaugemas tulevikus Eesti naine jõuab kord sinna. Usume ühtlasi, et Eesti naine lähemas tulevikus saab häbi tundma mehest, vennast, pojast, kes ihe või teise ettekäände all püüab kõrvalt hoida kodukaitsest või teostab seda mitte-täiel jõul. See oleks rahva kodukaitseks moraalsel ettevalmistusel Eesti naisele lähemaid ülesandeid. Selles mõttes soovime kongressile edu.

K.—

Naiskodukaitse kongressil vastuvõetud resolutsioonid.

Naiskodukaitse kongress, mis 4. jaanuaril oma töö lõpetas, tunnistas tarvilikuks arendada oma tegevust sanitaar-alal, nii rahu kui sõja ajal üldise terviskaitse suunas kõikide meie rahva füüsilist ja vaimlist tervist ähvardavate vaenlaste vastu, ellu kutsudes selleks otstarbeks iga naiskodukaitse üksuse juure vastavad tervishoiu- ehk sanitaarosakonnad.

Tunnistati soovitavaks võtta ringkonna naiskodukaitse sanitaarosakonna lähema tuleviku tegevuskava aluseks Tartu naiskodukaitse poolt esitatud n. n. sanitaarosakonna normaal-töökava, mis näeb ette kursuseid ja praktilisi töid esimeseks abiandmiseks nii rahu- kui sõjaaja kohaselt.

Hoolitseda selle eest, et tarvilikud varustused ja abiandmisvahendid oleksid käepärast.

Kongress soovitas kokku seada naiskodukaitse nõuetele vastav tervishoiu käsiraamat, välja töötada kindel kava sanitaarosakonna tööajautuse läbiviimiseks; hoolt kanda selle eest, et sanitaarosakonna juhatajaks oleks tingimata naisarst, juhusel, kui see läbiviimata — malevkonna arst.

On tarvilik, et naiskodukaitse keskjuhatust töötata kontaktis Punase Ristiga ja sõjaväe tervishoiu valitsusega sanitaarosakonna korraldusel, eriti aga sanitaaride ettevalmistusel.

Tuleb pöörda suuremat tähelepanu sportlasele liikumisele, õhutades naiskodukaitse liikmeid astuma kaitseliidu spordiklubi liikmeteks, korraldades sel alal referaate ja kursusi, muretsedes sportlasi vahendeid ja mõjudes kaasa, et naisspordi alad võetaks üles kaitseliidu-päeva võistluskavadesse.

Toitlusosakonna liikmed olgu omal alal täielikult ettevalmistatud ja vastutavad oma tegevuse eest.

Naiskodukaitse võtab oma propaganda aateks rahvusluse ja omariikluse levitamise.

Teadmised oma maa ja rahva kohta on väikesed. Naiskodukaitse peab neid teadmisi levitama. Naiskodukaitse peab õpetama eestlasi eestlastena mõtlema ja eestlastena tundma.

Tuleb luua ühine kodukaitse propagandat juhiv keskkoh.

Propaganda hõlbustuseks tuleb astuda kontakti haridusliste asutuste ja organisatsioonidega. Propaganda keskorgan koostab raamatute ja allikate nimestikud, kust võimalik hankida materjale referaatideks.

Kohapeal peetud referaadid tulevad koguda keskiuhatuse juure. Keskkogu koostab näidendite, kinofiilmide, udupiltide nimekirjad, kontsertide ja rahvapeode kavad. Naiskaitsekodu koondab oma ridadesse võimalikult arvurikka naispere, eriti palju intelligentsi, et oleks aktiivseid jõude.

Naiskodukaitse ühing loeb oma kohuseks ajakirjanduse kaudu vastavate artiklitega avalikku arvamist oma aatele juhtida.

Oma eriliseks kohuseks loeb naiskodukaitse kaastööd „Kaitse Kodus“, kui oma häälekandjas ja propaganda organis.

Rahvusliku kasvatuse siht on noorsoo kui ter-viku igakülgne ja järjekindel kasvatamine, et meie noortest saaks vaimliselt ja kehaliselt tugev rahvas, kes teadlikult on valmis täitma oma kodanikukohuseid, selleks seadis kongress üles järgmised tähised: Ema, kui kasvataja, peab jälgima rahvuslikku ideaali, et tema kasvataks oma lapsest sama rahva liikme, kuhu ta ise kuulub; et ta harjutaks oma last ühiskondliku mõtlemisviisiga

ja arendaks temas korra, aususe ning solidariteedi mõistet; et lapses saaks arendatud rahvuslik enesetunne, lugupidamine ja armastus oma maa ja rahva vastu.

Naiskodukaitse kongress tunnistas, et tema ülesanne on Eesti kodu kaitsta igasuguste halbade mõjude ja vaenlaste eest.

Alkohol kuulub Eesti kodu suurimate lõhkujate hulka ja seepärast tunnistas kongress, et naiskodukaitse liikumine peab seisma karskuse alusel, see tähendab: Naiskodukaitse üksused ei tarvita oma ruumes ega koosolemistel alkoholi ja ei korralda ka kaitseillastele alkoholiga koosviibimisi.

Mõningaid täiendusi artikli „1-ne Eesti suurtükiväe brigaad“ kohta.

Möödunud aasta „Sõduris“ nr. 51./52. ilmus härra G. Leets'i sulest juubeliartikkel „1-ne Eesti suurtükiväe brigaad.“ milles lugupeetud autor palub asjaosalisi avaldada tema kirjutises leiduvatest ebatäpsustest, vigadest või jätuduvatest olulistest sündmustest. Seepärast toon allpool mõningaid täiendusi härra G. Leets'i eelmainitud artikli kohta.

Samal kuupäeval kui 67 Eesti suurtükiväelast eesotsas alam-lipnik Joosep Sild'iga võeti 1-se Eesti polgu nimekirja, s. o. 13. detsembril 1917. a., komandeeriti kaks sõdurit Rakverre suurtükiväe varustuse järele, kust seda saada loodeti. Mõni päev hiljem käskis 45-da jalaväe diviisi ajutine ülem kindral Kreidtner sama diviisi suurtükiväe brigaadi (45.) 6. patareil 1. Eesti polgu suurtükiväelaste komandole üle anda 44 hobust. 15. detsembril teatab 45. suurtükiväe brigaadi ülem Brjuhanoj 1. Eesti diviisi ülemale ja komiteele, et brigaad tahab 1. Eesti polgule üle anda Haapsalu jaamas 125 ja Palivere jaamas 135 hobust.

18. detsembril teatab lipnik K. Rotshild Haapsalust telegrafi teel Eesti Sõjaväelaste Ülemkomitee mobilisatsiooni osakonnale ja palub saata Haapsalusse, Eesti suurtükiväkke jala-, ratsa- ja suurtükiväelasi — eestlasi, kes hobuseid armastavad ja nende eest hoolitseda tahavad, sest hobuseid ja tööd on palju, töötajaid aga vähe; samuti palub Haapsalusse komandeerida ka suurtükiväe ohvitseri.

Ehk küll Vene väeosade täidesaatsvad

komiteed ja enamline vägede ülemjuhataja lipnik Krõlenko sõdureid tagasi hoidsid, voolasid nad siiski kojupoole, kuidas keegi sai, jättes isegi sõjaväe hobused söötmata. Hobuseid hakati oksjonilt müüma, kuid XII armee täidesaatev komitee leidis, et sarnane hobuste müümine demokraatlik pole ja määras hobuse müügihinnaks kümme (!) rubla. Mahajäetud hobuste, varustuse ja suurtükikidega ei teatud mis peale hakata. Seepärast pani 45. suurtükiväe brigaad 25. detsembril 1. Eesti polgule ette, vastu võtta umbes 400 hobust, kuid polguülem ei saanud neid vastu võtta sel põhjusel, et polgul puudus hobuste toidumoon, millest siis telegrafi teel samal kuupäeval 1. Eesti diviisi- ja 45. jalaväe diviisi ülemale teatas. 27. detsembril võttis 1. Eesti polk venelastelt üle 80 suurtükiväe hobust.

Lipnik Krõlenko oli küll rahvusliste väeosade vormeerimise ära keelanud, aga häda läks nii suureks, et Tallinna merekindluse juhatusel luba anti suurtükke 1. Eesti suurtükiväe brigaadile üle anda. Loast läksid sõdurid varsti ülegi: 45. jalaväe diviis andis omal volil eestlastele üle 12 asemel 24 suurtükki.

Sama diviisi suurtükiväe (45.) brigaadilt palus 1. Eesti polk varandust üle anda, kuid 12. jaanuaril 1918. a. teatas selle brigaadi ülem 1. Eesti polgu komiteele, et ta oma varandust polgule üle anda ei saa. Siis tegid 1. Eesti polgu ja 1. Eesti suurtükiväe brigaadi komiteed ühisel nõupidamisel otsuseks nõuda 45. suurtükiväe brigaadilt tema relvastuse ja varanduse üleandmist. 11. jaanuaril komandeeriti Keilasse suurtükiväe ma-

terjali ülevõtmiseks venelastelt sõjaväe ametnik Perk ja 30 sõdurit; samal otsarbel komandeeriti ka Palivere jaama 4 sõdurit.

1917. a. 15. dets. kuni 1918. a. 21. jaanuarini saabusid 1. Eesti polgu suurtükiväelaste komando (pärastise 1. Eesti suurtükiväe brigaadi) täienduseks 348 suurtükiväelast mitmest Vene väeosast. 14. veebruaril loetakse 1. Eesti polgu suurtükiväelaste komando likvideerituks ja 690 suurtükiväelast (sõdurid) viiakse üle 1. Eesti suurtükiväe brigaadi.

27. veebruaril ilmus 1. Eesti polgu ülema polkovnik E. Põdra päevakäsk Nr. 5. § 4.:

„I-se Eesti suurtükiväe brigaadi ülemale kirjutan ette — brigadi raha, kantselei ja muu varanduse minu alla usaldatud polgule üle anda.“

Ja 2. märtsil võttis 1. Eesti polgu ülema poolt määratud komisjon 1. Eesti suurtükiväe brigaadi varanduse üle.

3. märtsil avaldati Eesti sõjaväe intendandi ringkiri sõjaväe vormi kohta. Selle järele oli suurtükiväelaste õlakuiil mustad eralduskandid, tunnusmärgiks — kaks ristamisi asetatud suurtükki ja trafareteks — täht „E.“

19. märtsil teatab 1. Eesti suurtükiväe brigaadi ajutine ülem staabi-kapten K. Tiitso Eesti sõjaväe ülemale, et inimestega on vormeeritud 4 patareid, kuid suurtükke õppusteks pole; palub teatada, kas Saksa valitsus lubab üle võtta Vene

suurtükke ja varandust, mis Teliskopli asuvad.

1. Eesti suurtükiväe brigaadi juhatus asus Saksa okupatsiooni ajal Tallinnas, Viruvärava puiesteel m. nr. 15.

5. aprillil teatab kapten Tiitso, et Eesti suurtükiväe brigaad on likvideeritud, inimesed koju lastud ja varandus sakslastele üle antud.

„Sõduris“ nr. 51/52 l. a. toob härra O. Treufeldt oma juubeliartiklis „1-ne suurtükiväe polk“ väljavõtteid patareide sõjategevusest ja kirjutab lhk. 1313 muuseas järgmist:

„3 patarei (väljapatarei Nr. 3.) ... See oli esimene Vabariigi patarei, mis vaenlase peale oma tule avas, nimelt 12. detsembril 1918. a. Ranna küla, Ulvi ja Põlula mõisad tulistas.“

See pole õige. Esimene vabariigi patarei, mis vaenlase peale oma tule avas ja vabadussõjas esimese paugu laskis, oli laiaroopalise soomusrongi Nr. 1. (praegu „Kapten Jrv“) patarei, nimelt 2. detsembril 1918. a. punamadruste ahelikke Vaivara jaama lähedal tulistas. Soomusrongi patarei koosnes tookord kahest 3-me tollilisest suurtükist, millest vaid ühel lukk. Sellest suurtükist laskis Vabadussõjas esimese paugu kangelasena langenud soomusrongide diviisi suurtükiväe inspektor leitnant Reinhold Sabolotny.

E. M.

Kirjad kasarmust.

K. Eh.

Kui noormees eraelust kaitseväeteenistusse tuleb, siis valitseb temas veel arvamine nagu oleks kasarmu mingi kummaline ja õudne asutus, kus kõik hoopis-hoopis teisiti on kui eraeius, kodus. Ja eraelust loome sageli kasarmu mõistet vale kujutuse — midagi rasket, suur punane kivimaja, kõrgete müüridega, eraldatud, piiratud — kerkib meie mõttekujutusse. Kuid juba esimestel päevadel leiame selle ettekujutuse valemärgid, näeme, et kasarmu ei olegi mine tea mis, on päris tavalik hoone, kus valitseb kindel kord ja kus elavad, töötavad-õpivad samasugused inimesed nagu me ise oleme. Ning kindlasti sellelegi, kellele esimesed päevad kasarmus võõrad ja kohanematud, muutuvad nad varsti kodusteks — kasarmu saab teiseks koduks.

Meie elame suures kivimajas. See on linnast eemal ja okaspuie vahel. Suvel võib siin

õige ilus olla. Aga talvelgi on meeldiv, pole viga. Meeskond on paigutatud üksikutesse tubadesse. Toad lähuvad nagu sopid koridorist kõik paremale poole. Koridor on pikk, õige pikk. Kui meie siia tulime, siis ei olnud seintel pilte, akna ees kardinaid. Aga need mu-retsesime peatselt ja nüüd veel kodusem. Isegi lilli oleme aknaile asetanud.

Meie tunneme end siin päris kodus olevat. Siin on hea, sest siin on seda mis kodust asjata otsid — sõprust, hulga vahelist sõprust, ja siin pole igav. Imelik — igavuse mõiste on võõraks jäänud. Ja ei ole aegagi igavuse tundmiseks, norutamiseks. Kui töö, siis töö, kui vaba aeg ja puhkus, siis ka vaba aeg ja puhkus.

Täna on pühapäev. Väljas tuiskab, on külm. Keegi ei läinud ega lähe meist välja. Isegi need mitte kellel kodud lähedal. Ja ma usun,

et mitte sellepärast ei lähe nad, et väljas tuis-
kab ja külm on, vaid sellepärast, et siingi on
hea ja lõbus. Kaaslane A. on suur viiuli arm-
mastaja. Ta mängib alati kui selleks mahti
saab. Ja elab oma mängule kaasa, nagu tõsine
mängija kunagi. Meie kuulame ja meil on
hea meel. Aga teises toas on sõber B., suur
poiss, laiade õlgade, tume-välvkuvate silmade ja
alati naeratava suuga, suur vestleja, otse meis-
ter sel alal. No küll võib ta aga jutustada, küll
on tal aga peaju, kuhu mahub igasuguseid
anekdoote, sündmusi, tähelepanekuid, muljeid.
Ja artist on ta peale selle. Räägib väga rea-
listlikult, usutavalt, teatavate teatraalsete shes-
tide ja poosidega. Ta istub akna all pingil,
meie — meest kuus-seitse — ta ümber ja kuu-
lame lugu Saaremaa mehest kes nõökis ja nül-
gis mõisahärrat... Lühikene, sõnavaene ja
kurvameelne C. on alati töökas, väga töökas.
Ta ei saa lihtsalt mitte kunagi tegevusetu olla.
Kuna ta parandab, puhastab, nõelub, lapib jne.
Täna puhastab ta kuue nööpe. Juba kaugemalt
kaks tundi! Ja millise andumusega ta sellesse
toimingusse on veel süvenenud! Ei malda kor-
dagi silmi tõsta, kõrvale vaadata, ei kuula teiste
juttu, naljatusi. Nühib ja nühib — nii nagu
oma püssigi.

Avameelne olles, peab tunnistama, et sai
eneselgi ivake kardetud kasarmu tuleku eel. —
Saab vist väga igav olema? — Ent nüüd, mil
kasarmu teiseks koduks saanud, on see mõiste
võõras. Töös ja sõpruses kaob see, kaob nii
nagu mure südamest rõõmu tulekul.

Me elame kasarmus, ei — me elame teises
kodus, poissmeeste kodus.

*

Selgesti on meeles veel see varakevadine
päev, mil esimest korda kasarmusse astusin.
See oli ühes teises linnas ja ühes teises kasar-
mus — palju väiksemas. Mind toodi läbi lin-
na, olime juba sõdurid, kuigi sõduritele sugugi
ei sarnanenud, sest me kandsime alles erarii-
deid, käisime halvasti jalga, segasime jne. Aga
sõdurid me ikka olime, vähemalt ise teadsime
seda, kuigi tänavail möödaminejad meid ainult
„nekrutiteks“ nimetasid.

Jaotati ruumidesse, rühmadesse, jagudesse.
Jao ülemaks oli kapral. Aga teadsime juba, et
teda ka „jupi jumalaks“ kutsutakse — üks
omapärane nimetus, nagu neid sõjaväes palju.
Ta oli kena poiss, vähe küll kohmetu, kuid lah-
ke ja sõbralik. Seletas oma jao meestele kohe,
et kui linnukestel metsas pesad ja rebastel maa
sees koopa augud, siis peab see ka sõduril
olema. Pea ja esimene asi olevat — voodi,
säng. Ja siis varsti ta tõigi ühe teise sõdu-
riga meile suured põhukotid, ning käsutas meid

välja — tallide juurde, kotte põhuga „laadi-
ma“. Täitsemigi peatselt. Ja siis selgus see
kuri-kuulus sõduri voodi tegemine. Esimene!
Ja raske oli tõesti, kant ei jäänud ega jäänud
mitte kuidagi viisi servale sisse, nutsa kas või,
aga ei jää. Ent varsti, hiljem harjusin, har-
jusime kõik.

Siis algas pügamine. Seesama jaoks ühe
teisega hakkasid „niitma“. Pea pea järele. See
juba sarnane kord — kes sõdur, sel ka pikad
juuksed maha. Nudiks! „Lokidest“ oli vist
nii mõnelgi kahju, harjumata ja võõras. Ent
pole miskit parata. Peab. Varsti olime kõik
ühesugused. Ja naabrit, kellega kõrvu läbi tä-
navate tulime, ei tunnud ära. Ennastki vaevata
tundsids peeglis vaadates. Kuid harjusime
sellegagi. Õige ruttu. Inimene harjub ju
peatselt. Ja pealegi veel — kõigeaga!

*

Meil on üks hea, armas ja ühine sõber.
Ei ole ta inimene, vaid — loom. „Boi“ on
selle armastatud looma, koera nimi. Ta elab
meiega, meile kaasa, nagu üks vahva ja julge
sõdur kunagi.

„Boi“ on suur koer. Ja väga tark. Saab
kõigest ja kõigest aru oma erksa vaimuga.
Käsed midagi teha — teeb otsekohe, saadad
kuhugi — läheb, kutsud — tuleb jne.

Korrapidaja rääkis: „Eile õhtul, kui kõik
juba magasite, kuulsin välisukse taga kaapi-
mist. Läksin vaatama — „Boi“. Lipsas sisse.
Ja mis ta tegi? — Kooserdas kõik kohad läbi
ja ringi. Katsus käppadega, kas ukсед kõik
kinni, hüppas koridori aknalaudadele, nuusutas,
jooksis jällegi ringi, hüppas uuesti ja hakkas
siis eluruumi uste ees vinisema. Noh — lask-
sin sisse. Saba lipsutades peatub siin-seal
mõne voodi ees, vaatas vist järele, kas poistel
riided kõik korralikult taburetitele pandud. On
aga üks vahva koer! Kui kõik läbi oli tun-
ninud läks jällegi välisukse juurde ja mangus
väljalaskmist. Lasksin teise siis magama.”

Kord olime taktikalisel õppusel. Oli vahe-
aeg, või nõnda nimetatud „suitsutund“. Meil
oli suitse, aga tikke mitte. Meist eemal, um-
bes 200 meetrit oli naaberjagu. Teadsime, et
seal on tikkega varustatud mehi. Võtsime „Boi“
ja sidusime talle paberitükikese nööriaga kaela,
millele kirjutasime oma tikukriisist, ja saat-
sime naaberjao poole. „Boi“ jooksis. Ja tuli
varsti tagasi, tikutoos nõõrikelega kaelas.
Toosi küljes paberileht — „palume meile ka
suitse saata“. Ja niiviisi jooksis „Boi“ mitu
korda edasi-tagasi.

Tubli ja tark koer! Ja arusaaja, diplo-
maatline-viisakas ja isegi, nagu nägime, „es-
teet“, kui „kontrollib“ magadisuurumi.

Mõnda Tshehhoslovakkia sõjaväest.

Praaha ajaleht „Narodni osvobozneni“ 23. novembrist 1927. a. toob
Tshehhoslovakkia vabariigi sõjaministri
Udrzalalt eelarvekomisjoni koosolekul
loetud aruande. Et aruanne palju hu-
vitavat Tshehhoslovakkia sõjaväest
sisaldab, siis toome ta kokkuvõttes.

Üldised sõjaväe väljaminekud.

1928. a. sõjaväe eelarve on 1.400 mil-
joni Tshehhi krooni (15,4 miljardi Emk.),
võrreldes möödunud aasta eelarve sum-
maga, on eelarve küll 30 miljoni Tsheh.
kr. võrra suurem, kuid suurenemine on

iseenesest relatiivne, sest sõjaministeerium pidi oma eelarvesse 73 miljoni krooni võtma palkade kõrgendamiseks ja vastavalt uutele seadustele, lühendatud teenistusaja läbiviimiseks, peale selle 16 miljoni Tshéh. krooni 1. okt. 1927. a. seaduse („rahuaegse sõjaväe suuruse kohta“) läbiviimiseks.

Uued tähtsad sõjaväe seadused.

Käesoleval aastal on maksma pandud mitu väga tähtsat sõjaväesse puutuvat seadust.

Esimene seadus — sõjaväe teenistusaja lühendamine 18 kuuni kuni edaspidiste võimalikkude lühendamiseni.

Teine seadus — üleajateenijate allohvitseride kindlustamine teenistuse muresemisega nii era- kui ka riigi- ja omavalitsuse asutustesse, esimeste teenistusest lahkumise puhul. Sellega mõtleb sõjaministeerium allohvitseride kaadrisse meelitada vajaliku arvu vilunud instruktoreid — 14-kuulise teenistusaja peale üleminemiseks, nagu seda sõjaväeseaduse § 17 nõuab.

Kolmas seadus — tagavaraväelaste (náhradny zálohy) instruktoritele instruksioonide loomiseks.

Neljäs seadus — sõjaväe suuruse üle — ülemineku ajajärguks pikema teenistusaja pealt lühema peale.

Viimase seadusega on kindlaks määratud rahuaegse sõjaväe suurus ja nimelt, et see faktiliselt keskmiselt üle 120.000 inimese ei tohiks tõusta.

Sel aastal kutsuti vähem noori teenistusse kui möödunud aastal, nii et üldise sõjaväe arv oli veidi vähem kui 120.000. Sellepärast ei saa sõjaministeerium ka põhjendatud palvetele, ennetähtaegse teenistusest vabastamise asjus, vastu tulla.

Tagavaraväelaste (náhradny zálohy) instruktorite kaadri loomine võimaldab teenistusaja lühendamist.

Tagavaraväelasteks loetakse kõik, kes 1928. a. teenistusse kutsutud, sõjaväe teenistuseks kõlblikuks tunnistatud, kuid noorte komplektist välja jäetud. Nende õppusteks on määratud 12 nädalat aastas.

See soodustus antakse esimeses järjekorras perekonnainimestele ja neile, kes raskes majanduslikus seisukorras.

Kõikide ülalnimetatute seaduste ellu-

viimiseks on välja antud uus määrustik, mis koosneb 335 paragrahvist.

Viimased valimised näitasid, kui kasulik on sõjaväe eemalhoidmine poliitikast. Tegevas teenistuses olevate sõjaväelaste valimistest mitteosavõtmine hoidis sõjaväge poliitikast ja klassivõitlusest eemal ja kasarmutesse ei pääsenud kihutustöö, mis väga halvavalt mõjuvat distsipliini peale.

Ministeerium töötab praegu nende sõjaväelaste palkade reguleerimise kallal, kellel sõjaväeteenistus pole elukutseks.

Sõjaväe seisukord.

Viimased manöövrid näitasid, et Tshéhhi sõjavägi on hiilgavas seisukorras, hästi väljaõpetatud ja teda võib võrrelda iga moodsa sõjaväega. Sel aastal pöörati palju tähelepanu juhtiva koosseisu väljaõpetamise peale.

Tagavaraväelaste seisukord ja distsipliin oli ka möödunud aastast palju parem.

Praegu tegutsevad sõjaväes 140 mitmesugust kooli ja kursust. Sel aastal anti 632 soovijavaldust Hranicich'i (Weisswasseri) sõjaväe akadeemiasse sisseastumiseks. Vastu võeti 100 kandidaati. Eesõigus anti neile, kes tegevas sõjaväes teeninud.

Samast põhimõttest peeti kinnj ka inseneriväe ja administratiiv-ohvitseride (sv. ametnikkude) koolidesse vastuvõtmisel.

Reserv- (tagavaraväelaste) ohvitseride kooli võetakse vastu keskkooli haridusega isikuid, kuid ohvitserideks ülendatakse ainult paremad lõpetajad; ülejäänud loetakse ohvitseri kandidaatideks.

Kehaline kasvatus ja kultuuriselgitustöö.

Sõjaväe osades „puhkenurkade“ sisseadmine näitas, kui väikeste väljaminekutega võib hiilgavaid tagajärgi saavutada. Viimasel aastal õppisid lugema ja kirjutama 337 kirjaoskamatu sõjaväelast. Sõjaväe „puhkenurkade“ poolt korraldati 36 põllumajanduslist kursust, missugused 1575 sõjaväelast eduga lõpetasid.

Peale selle korraldati 100 mitmesugust käsitöö kursust, kus 3491 osavõtjat oli.

Sõjaväe „puhkenurkadel“ oli 340 raamatukogu 400.000 raamatuga. Kohapeal lugejaid oli 68.886, raamatuid võtsid 657.202. Lugemistubades oli iga päev 4430 ajalehte välja pandud.

Sõjavägede paigutus.

Sõjaministeerium loodab omavalitsuse toetuse peale sõjavägede paigutuse suhtes korteritesse. Ohvitseride korteriga varustamises on märgata paranemist. Vabariigi algusest peale on ehitatud 23 alalist kasarmut, 30 poolalalist ja 16 barak-kasarmu komplekti.

Üldse on ehitatud hooneid 27.797 inimese jaoks, milleks ära kulutatud 459.734.000 Tshehhi krooni. Selle summa sisse ei kuulu vanade hoonete korrastehoiuks ja remondiks määratud summad.

Peale selle on ehitatud hooned sõjaministeeriumi asutustele ja 92 maja 507 korteriga ohvitseridele.

Lennuvägi.

Lennuvägi kasutab ainult kodumaa tööstuse saadusi, mis viimaste aastate tähtsamatest saavutustest.

Zeniit-suurtükiväe väljaõppeks kasutati merilennukeid, sest nad teevad lende ka halva ilmaga.

Õnnetusi sel aastal oli tunduvalt vähem eelmistest aastatest.

Sel aastal oli 9 juhtumist, kus lendurid jätsid elu isamaa ja lennುವäe au eest. 1925. a. oli 15 surmajuhust; 1926. a. — 17.

Konstrueeriti uus langevari, missuguse konstruktsioonis on kõik viimaste aastate uuendused arvesse võetud.

Organiseeriti langevarju erikursused.

Hradce Kralové's (Königgrätz) ehitatakse lennುವäli, kuna Pistanech'i lennುವälj suurendatakse.

Kõrgema lennukooli hoone saab varsti valmis ja antakse lennುವäele üle.

Tshehhi lennುವäel oli 1927. aastal suur rahvusvaheline edu, omades mitu ilmarekordi.

Üleajateenijad allohvitserid.

Üleajateenijate allohvitseride kogumine õppusteks on tähtsamaid sündmusi sõjaväe elus ja sellest loodetakse palju kasu.

Üleajateenijate allohvitseride eluga tutvunedes tuli minister otsusele, et allohvitseridel on suur tahe tööks. Väljanägemine ja distsipliin on hea.

Üleajateenijatel ohvitseridel saab olema eriline märk ja neid hakatakse paremate korteritega varustama.

Üleminek miilitsa süsteemile.

Üle minnes küsimusele miilitsa süsteemist vastas minister, et arvesse võttes riigi geograafilist asendit, miilitsa süsteemile üleminek võimata. End. sõjaminister Klofac, kes enne miilitsa süsteemi poolt oli, on peale Shveitsi sõitu õrna arvamist muutnud, nähes miilitsa nõrke külgi. Pealegi läheb miilits võrdlemisi kalliks.

Vastates kommunistilisele saadikule Haken'ile ütles minister, et ei ole mõtet asutada miilitsat riigis, kus tegutseb partei, mis avalikult teeb kihutustööd selleks, et miilitsale antud sõjariiste oma riigi vastu tarvitataks.

Minister lisas juure, et saab kõik tege-ma selleks, et kommunistlised ajalehed „Vojak“ (tshehhikeelne) ja „Soldat“ (sak-sakeelne) suletaks. And.

Sõjakirjandust.

Soome.

„Laivastolehti“ nr. 11/12 — 1927. a. Esimene artikkel käsitleb sõjalaevastiku tähtsust ja tegevust Rootsi-Vene sõjas 1808.—09. aastal. Autori arvates mõjus see suuresti sõjapidamisesse, kuigi Rootsi sõjalaevastik juba sõja algul Viapori kindluse äraandmise tõttu kaotas oma baasi Soome vettes ja umbes 100 laeva.—Artikkelis „K o l m e r i i g i m e r e k o n v e r e n t s“ antakse üksikasjaline ülevaade läinud suvel Genfis Ameerika, Jaapani ja Suur-Briti vahel peetud sõjalaevastikkude ehitamist puudutava konverentsi tööst ja ebaõnnestumise põhjustest.—Siis järgneb kirjeldus Soome mereväe poolt läinud suvel Soome vetes toimepandud mõõtmistest ja uute laeva-sõiduteede otsimistest.—Edasi on artikkel, milles selgitatakse õhukaitse tähtsust ja rõhutatakse, et

„kõige parem kinnitus asutus vaenlase poolt õhust tehtud pealetungi (lennukite) vastu on moodne õhukaitsepatarei“. Niisuguseid peaks iga suurtööstus, alev ja linn ning kohalikud kaitseliidud omale muretsema. — Lõpuks on mitmesuguseid teateid väljamaade sõjalaevastikkudest ja nende suurenemisest.

„Aero“ nr. 11 — 1927 a. käsitab rea kirjutusi lennuasjandusest. Esimeses neist jätkab Soome major Opas oma ülevaadet Tshehho-Slovakkia lennುವäe organisatsioonist. Artikkel on väga üksikasjaline ja tshehhe kiitev. Teatavasti ongi Tshehho-Slovakkia lennuasjandus väga hästi arenenud ja kõrgel tasapinnal. Edasi järgnevad kirjutused Junkersi uuematiübilisest lennukist („G. 31“), Soome lennuk „K—Saldi“ hukkumisest sü-

gistormis Soomelabel 16. nov. l. a., kõrguslennu-mootoritest, lennumuuseumi asutamisel Soomes, ühe mootoriga lennuki kohasest pommituslen-nukiks, uudised lennuasjanduse alalt ja nõnda edasi.

„Hakkapeliitta“ nr. 51/52 (joulunumber) pole eelmise jõulunumbri vääri-line. Prof. Mikkola ja kaitseliidu pioneerohvitser Virkkala uurimus novgorodlaste sõjakäigust soomlaste (hämälaste) vastu 1311 aastal on siiski ajalooliselt huvitav. Teised kirjutused on kas ilukirjanduslikud ehk kohalise tähtsusega. On muuseas üksikasjaline kirjeldus Armfelt—adelisoo poolt Soome rahvus-muuseumi antud haruldasest kollektsioonist väga vanu, haruldasi ja ajaloolise tähtsusega tera- ja laskeriistadest. See kollektsioon olla suurim selle-taoline Soomes.

A. V.

Läti.

Artillerijas Apskats (Suurtükiväe ülevaade). Iga kuu ilmuv sõjanduse ajakiri. Peatoimetaja Läti suurtükiväe inspektor Ed. Kalninsch, toi-metaja kolonel V. Schenfelds, väljaandja Läti suurtükiväe inspektor. Ilmub raamatutena kahe ja kolme kuu tagant kaustas 1/3 poognat.

Nr. 1—2 — 1927 sisustik:

Kapt. Žids: Välisuurtükiväe (laukar-tilerijas) tegevus ja juhtimine“.

Kapt. Kalacis: „Lennukitevastase suurtükiväe õine laskmine“.

N.-leitn. Abolinš: „Suurtükidest lask-mine ühepoolse vaatlusega“.

Kol. Karlsons: „Jaroslavice-Volkovyš-zy lahing“.

Kol.-leitn. Paulockis: „Mehhaanilised liikumisvahendid suurtükiväes“.

Kol.-ltn. Alksnis: „Lõhkeainete plahva-tusi“.

Kapt. Jurko: „Kaitseabinõusid tanki-de vastu“.

N.-ltn. Vitols: „Gaasipeidik“.

Kapt. Šults: „Jooks Liepaja-Riia-Liepaja“.

Kol. Šenfelds: „Schliefeni arvamist juhi ülesannete jaotamisest“.

Märkmeid.

Kriitika ja bibliograafia.

Kroonika.

Mitmesuguseid teated. —B.

Saksamaa.

Militär-Wochenblatt nr. 19. 18. XI. 27.

Oberstleitn. Mende: „Prantslaste väge-de ülemjuhatus 1917. a. varakevadel“. Artikkel sisaldab märkmeid Nivelle'i 1917. a. 17. aprilli ebaõnnestunud pealetungi kohta. Marssal Nivelle vaatamata inglaste ja Prantsuse valitsuse vastuseisule olevat läbi surunud 1917. a. aprilli pealetungi ja oma ebaõnnestunud ettevõttega ase-tanud prantslased samasse raskesse seisukorda kui 1914. a. sügisel. Sakslased olevat mõistnud hinnata 1917. a. kevadel tekkinud olukorda, kuid jõudude puudusel polevat saanud ära kasutada vastase juures tekkinud kriisi.

Artikkel „Tulevikulahingu eelkäija“ on refereeritud „Sõdur“ nr. 51/52 — 1927.

Artikkel „Kiirestiliikuvad väeüksused“ on sõjaajaloolisi näiteid saksa ratsaväe tegevusest Ilmasõja esimestel aastatel. (Artiklil on järg.)

Artiklis „Moodne riietus ja moodsad rakmed“ dipl.-ins. Vim Brandt tuleb otsusele, et gaasirelva mõjule pääsedes tuleks sõjaväe riie-tus ja rakmed valmistada teisest materjalist kui seni, nimelt kummist, nahast, läbiimbutatud riidest jne. Gaasikaitse mõttes tulevat muuta ka sõjaväe riietust lõike suhtes nii, et kaitset pakkuvad lisand-id oleks alati käepärast.

Artikkel „Esemete purustamisest prantsuse rindel Ilmasõjas“ on välja-võte Inglise ja Tshehoslovakkia tehnilisest aja-kirjadest mainitud teemil. Sakslased polevat kau-geltki täitnud omi purustamise kavasid 1917. ja 1918. a. taganemistel, sest puudusid selleks tarvi-lisel määral lõhkeained ja tööjõud. Kui palju nõuab, näiteks, lõhkeaineid ja tööjõudu pinna (tee) purustamine, selleks on toodud järgmised arvud: 2 km² pinna purustamiseks vajatakse 1000 tonni lõhkeaineid ja ühe Saksa pioneer-kompanii 1000 tööpäeva!

„Armaments Year Book (League of Nations) Genf 1927“ artikkel on märkmeid Rahvasteliidult 1927. a. välja antud sõjaliste jõu-dude aastaraamatu kohta.

Dr. Uderstädt: „Dollar-Diplomatie“. Artikkel sisaldab andmeid Scott-Nearing ja Joseph Freeman raamatu „Dollar-Diplomatie“ kohta. Raa-mat andvat ülevaatliku pildi Ameerika Ühisriikide välispoliitikast pealeilmasõja aastatel.

Artiklis „Sõdurite teater Ilmasõjas“ autor väidab, et teater oli häid arstirohte sõdurite moraali ravitsemiseks Ilmasõjas.

Militär-Wochenblatt nr. 20. 25. nov. 1927.

Artikkel „Inglise kindralstaabilt väljantava Ilmasõja ajaloo III köide“ toob märkmeid raamatu „History of the Great War“. Military Operations, France and Belgium 1915. Winter 1914—1915. Battle of Neuve Chapelle. Battle of Ypres“... puhul.

Artikkel „Türgimaa uus kaitseväe süsteem“ on sõjapolitiline ülevaade. Türgimaa kaitseväe süsteem korraldatakse alustel, et sõja puhul kogu rahvas saaks osa võtta riigi kaitsest. Selleks reservohvitseride ettevalmistus üli- ja keskkoolides, spordi edendamine rahvas ja koo-lides jne.

Artikkel „Kiirestiliikuvad väeüksused“ on sõjaajaloolisi näiteid Ilmasõjast ja selles numbris autotranspordi alal (Cambrai, nov. 1917). Artiklil on järg.

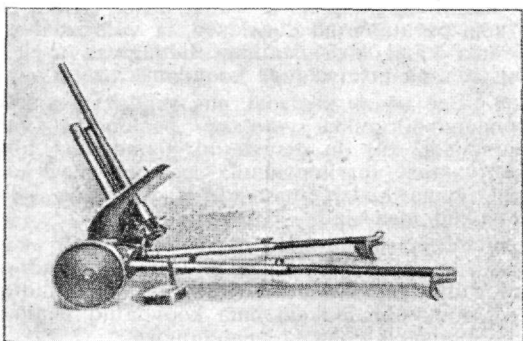
Artiklis „Kas uuesti laskuraheli-kud?“ autor peatudes ribade laiusel, mis saksa lahingeeskirjad annavad jalaväele pealetungil (400—800 m pataljonile) jõuab otsusele, et ruumi on vähe manöövrüks koondatud jagudele ja et see-pärast rahuaja väljaõppel tunduvat tendents endi-selt tegutseda ahelikus. Soovitab anda jalaväele tegutsemiseks rohkem ruumi. Ruumi olevat seda enam tarvis, mida sügavam pealetungikord, et „akende“ kaudu võiks tegutseda ka rasked jala-väe relvad.

Artikkel „Kolm uut tankivastast rel-va“ on märkmeid uute tankivastaste relvade kohta, ja nimelt:

1) 14 mm raske kuulipilduja firmalt Ernesto Breda (projektili kaal 60 g, algkiirus 1000 m/sek, kaugus 5000 m., tulekiirus 200 lasku minutis, läbibast ühe km peale terassoosuse kuni 20 mm.).

2) Bofors'i 37 mm. kahur L/37.

3) Bofors'i 47 mm jalaväe kahur L/33 (pilt) olevat parim saavutus selle relvatüübi alal.

Bofors'i 47 mm jalaväe kahur L/33.

Andmed 47 mm. kahuri kohta: Lahingus kantav 9 mehest (lahutatakse osadeks), rännakul veetakse vankril; koguraskus 310 kg (toru 85 kg.), algkiirus 560 m/sek, laskekaugus 6600 meetrit, soomustlâbistav mürsk kaalub 1,5 kg ja läbibast 920 m peal 40 mm terassoosuse. See kahur kõlbavat isegi „Char 2 C“ vastu (v. „Sõdur“ nr. nr. 49—52 — 1927. a. andmed „Char 2 C“ kohta).

Artikkel „Uusi inglise sõjalaeva tüüpe“ toob maist 1927 kuni apr. 1928 ehitatud ja ehitatava 19 uue inglise sõjalaeva kohta andmeid. Selle uue laevastiku toodangu tuumaks olevat lahinglaevad „Nelson“ ja „Rodney“, mõlemad a 35.000-tonnilise veeväljasurvega.

Sõjaväelisi teateid.

Sõjakirjanduse ülevaade.

K.

Inglismaa.

THE ROYAL ENGINEERS JOURNAL VOL XLI NR. 4, DETSEMBER 1927.

Detsembri kuus ilmunud veerandaasta kaustik sisaldab järgmisi kirjatöid:

1) Üleminek üle Piave jõe 1918. a. — major W. A. Kerrich'i poolt. Kirjeldaja on ise juhtinud Inglise korpuse sillandustöid ühes Itaalia kapten Odoni'ga. Kirjeldus on elav, sisaldab palju subjektiivset elementi, varustatud heade krokiide ja õhuvälisvõtetelega. Et Piave oli ülemineku ajaks äärmiselt paisunud ja väga kiire vooluga, siis oli dessandi saatmine ja sillaehitamine üle jõe suurte raskustega seotud. Pealegi oli inseneriväe osade tähelpanu pika seismisega positsioonidel peamiselt pööratud kindlustamise tööde ja eluasemete soetamise peale; sillandustöid harrastati vähe. Major Kerrich ütleb, et pontoonvarustuse peale vaadati kuni tema tarvitusele võtmiseni, kui üleliigse koorma peale ja see varustus oli teatud määral „valge elevant“ muu varustuse hulgas. Et üleminek nii hästi õnnestas (siiski 3 päeva), on osalt tingitud vaenlase (austerlaste) moraali lan- gusest, sest üleminek sündis mõni päev enne va-

herahu allakirjutamist. Kirjatöös on mõndagi õpetlikku.

2) Ameerika kindral Summeralli lühidane, selge kirjatöö „The Human Element in War“ („Humaansuse element sõjas“) juhtide ja sõdurite moraalse külje valgustamises ja kasulikkude näpunäidete andmises juhtidele. Kirjatöö oleks väärt ilmunuks eestikeelses tõlkes.

3) Muud kirjatööd käsitavad vooi mehhaniseerimist, tankide tähtsust, puurkaevude ehitamist, topograafilisi töid Inglise koloniatel, Inglise inseneriväe teeneid Ilmasõjas, järeelhüüdeid kadunud inseneriväelastele, ülevaateid ilmunud sõjakirjandusest, inseneriline väljaõpe territoriaalväs jne. Viimasele kirjatööle juurelisatud ülevõtetest näeme meile tuntud kiirsilla tüüpi, mille ehitamist meie pioneerid harrastavad Jägala jõel, vahega, et inglise ujukad on täidetud kapokvillaga.

Lisapalana topograafiliste tööde kirjeldusele on teatud väljavõte topograafide kasiino arvest, millest näeme, et Malayas kahe aasta kestvusel 600 ruutmiili mõõtmisel on äratarvitatud:

Whiskeyd — 974 pudelit,

Vermouthi — 416 pudelit,

Gin'i — 59 pudelit,

Sigarettsid — 2049 karpi à 50 tükki,

Tubakat — 195 karpi à ¼ naela.

Sigaretid asetatud pikuti üksteise juure, annaks kogupikkuse 49,4 ingl. miili. Ainult veini ja tubaka arve 4200 dollarit.

Õigusega hüüab autor: „mis maksab ühe kaardi valmistamine“. Tuleb silmas pidada, et topograafilisi töid teostati Singapuri ümbruses.

R.

Prantsusmaa.

„Revue militaire française“ nr. 78, 1. det. 1927. a.

„Douaumont Saksa okupatsiooni ajal.“ Kindral Rouguerol, lõpetades lahingute kirjeldamist Douaumont fordil all, mis teatud vaheaegadega olid kestnud ligi kaheksa kuud — 25. veebruarist kuni 24. oktoobrini tuleb otsusele, et Saksa kõrgem väejuhatus mitte küllalt vääriliselt ei osanud hinnata püsivkindluste tähtsust kaitselahingus.

Tähendan siinjuures ühtlasi, et prantslased Douaumont fordil pommitamisel kasutasid esimest korda 40 mm haubitsat.

„Uurimus meie kaitseviisidest.“ Autor, kindral Brossé, leiab et prantsuse määrustikkudes reglementeeritud kaitselahingu tüüp on välja kujunenud eeskujulikult organiseeritud ja teostatud kaitsest prantsuse IV armee 15. juulil 1918. a. Iga kaitseoperatsioon on manööver, millel on edu ootamatuse saavutamisel. Kaitselahingus ootamatus saavutatakse senini tundmata kaitseabinõude tarvitusele võtmisega ja vaenlase kalalætungi meetodi põhjaliku tundmisega. Oma väite põhjendamiseks esineb kindral Brossé rea näidetega Ilmasõjast, kus sakslastel ühe ja selle-sama kalalætungi meetodi kasutamisel polnud kuigi suurt edu, sest prantslased leidsid sellele kohe vastukihvti — kaitsepositsiooni sügavuse suurendamisega ja suurtükkiväe paigutamise vastu-panu- positsiooni taha. Viimasel asjaolul oli eriti suur tähtsus, sest nüüdsest peale eelpostide positsiooni kaotamine polnud enam põhjuseks suur- tükkiväele positsioonide vahetamiseks, vaid suur- tükkivägi võis nüüd suurema eduga kui varemalt toetada jalaväe vastulööke kaotatud positsiooni tagasi võtmisel. Kokkuvõtet tehes jõuab autor

otsusele, et prantsuse jalaväe määrustik võimaldab juhatajale olukorra ja vaenlase kallaletungi meetodi kohaselt asetada oma kaitse raskuspunkti kas ühele, või teisele (vastupanu või eelpostide) positsioonile, soodustades sellega ootamatuse saavutamist kaitisel.

„Preisi teine kaardiväe jalaväe diviis“. Major Maury võrdleb Saksa riigiarhiivi andmete põhjal kokkuseatud Ilmasõja ajaloos „Der Weltkrieg 1914—1918, I Band: Die Grenzschlachten im Westen“ nimetatud diviisi tegevuse 21. ja 22. augustil 1914. a. puutuvaid andmeid piiräärseis lahinguis andmetega, mis sama diviisi tegevuse kohta on ilmunud colonel Valarché teoses „Le 21. et 22. août 1914. à la 19. division, Arsimont.“ Autor leiab, et sakslased pole kirjeldanud sündmusi erapooletult. Nimetatud diviisi tegevus pole läinud sugugi nii lihtsaks, kui seda sakslased tõendavad. Prantslased olivat kõvasti vastu pannud.

„Jalavägi ja tankid“. Kuna õppustel, mis korraldatud jalaväe ja tankide koostöö võimaluste selgitamiseks, ilmsiks tulid vaadete lahku minekud jalaväele juureantud tankide arvus ja nende jaotamisel rinnet pidi ja sügavusse, asub autor (colonel Velpy) seisukohale, et tankid toovad ainult siis kasu, kui neid kasutatakse proportsioonis — üks tankide kompanii ühe jalaväe pataljoni peale. Oma väidet autor põhjendab sellega, et tankide rühm suudab vaenlase tulepesi hävitada ja neutraliseerida maximum 400 mtr pikkusel rindel. Et aga pataljoni rinde pikkus kõigub keskmiselt 800—1000 mtr vahel, siis vähem kui ühe tankide kompanii juureandmine jalaväe pataljonile ei toovad viimasele mingisugust kasu. Autor vaidleb energiliselt isikutega, kes pooldavad tankide juureandmist jalaväe pataljonile rühmade kaupa. Sarnane tankide kasutamise viis, Ilmasõja kogemustel, ei andvat soovitavaid tagajärgi, sest üks rühm tanke ei suutvat välja kannatada pikemaajalist lahingut ega võimaldavat ka tarvilise sügavuse saavutamist.

„Prantsuse Marokkos 1925.“ Kaptenid Loustaunau - Lacau ja Montjean kirjeldavad eritingimusi sõjapidamisel Marokkos ja seisukorda prantsuse rindel juulikuul. (Järgneb).

„Autode näitusest 1927. a.“ Kolonel-leitnant Doumeng, peatudes peasisalikul Ameerika Ühisriikide autofirmade poolt esitatud autotüüpide juures ja võrreldes neid kodumaa saadustega tuleb otsusele, et autotööstus Prantsusmaal oma tehnilise organisatsiooni, tööajaotuse ja selle tagajärjel ka üldtoodangu mõttes on kaugele maha jäänud. Seks et prantsuse autotööstus suudaks võistelda ameerika autotööstusega, tuleks autori arvates autotööstus Prantsusmaal reorganiseerida ja üle minna massilisele valmistamisele.

„Navarini lahingu saja-aastane mälestuspäev“. (Colonel de Nerciat). Pildustused nimetatud lahingu mälestamiseks korraldati samal kohal (20. okt. 1927. a.), kus sada aastat tagasi hävitati Türgi-Egiptuse laevastik.

Sõjakirjandust.

Uudiseid välisriikide sõjavägedest.

Itaalia.

Rivista Militare Italiana. Oktoober 1927. a. — V.

Kapten Faldella: „Katteoperatsioonide ajalooline arenemine ja kaasaja vaated küsimuse peale“. (Järg. v. „Sõdur“ nr. 51/52 — 1927. a.).

Jälgides katteoperatsioonide arenemist alates Napoleoni sõdadega, Moltke ajal ja Ilmasõja kogemuste järele, tuleb autor alljärgnevalele otsusele:

1. On üldiselt märgata püüdu kiirendada, nii palju kui vähegi võimalik, mobilisatsiooni läbiviimist ja selleks tarviliku katte moodustamist.

2. On tarvilik oma koondamispiirkonda lähendada riigi piirile või, kui võimalik, isegi üle viia vaenulise riigi piiridesse; see kindlustab oma territooriumi hävitamise ja rüüstamise vastu, mis on sõja paratamatud kaaslased, ja võimaldab saada oma kätte algatusvõime lahingtegevusel, et takistada vastase vägede koondumist.

3. See nõuab katteosi, mis suudaksid kaitseada koondamispiirkonda vastase pealetungi vastu. Juhtumisel, kui on otsustatud koondamist teostada vastase territooriumil, peavad need katteosad olema küllalt tugevad, et vallutada selleks tarvilikud maa-alad.

4. Viimase ülesande täitmiseks tuleb katteosadel tegutseda kiirelt ja otsustavalt; nad peavad vallutama ja oma käes hoidma kohalikud esemed, mis võimaldaksid luua koondatud pea jõududele soodsa lähtebaasi pealetungiks.

5. On tarvilik, nagu Ilmasõja kogemused seda näitasid, võtta oma alla katteosadega mõned majanduslised tähtsad piirkonnad.

6. Ei ole kindlaid reegleid katteosade moodustamisel, nende koosseisu kindlaksmääramisel ja nende ülesannete andmisel; see peab sündima igakord vastavalt olukorrale mobilisatsiooni alguks.

7. Igal juhtumisel peab kooskõlastama katteosade tegevust vastavate ülesannete andmisega pea jõudude kavatsitava tegevusega pärast koondamise lõppu sarnaselt, et nad moodustaksid omavahel lahutamatu terviku.

8. Ilmasõda näitas, et ratsavägi üksinda ei suuda täita mobilisatsiooni katteülesandeid; teda peab kõvendatama kiiresti liikuvate jalaväe osadega (jalgrattur-üksused, jalavägi autodel), suurtükiväega, soomusautodega ja lennuväega.

Loomulik ja arusaadav, ütleb autor oma artikli lõppus, et ka kõige tugevamad katteosad ei suuda täita oma ülesannet, kui neil ei ole selge mõistusega, vapraid ja teovõimsaid juhte või kui rahval, kes on otsustanud alata võitlust, puudub kõikumata usk võiduses ja kindel tahe viia seda lõpuni maksu mis maksab.

Brigaadikindral Gatto: „Mehhaaniline vedu suurtükiväes“.

Arutades küsimust Itaalia maastiku ja olude kohaselt leiab autor, et:

- suurtükiväe mehhaniseerimine tuleb teostada täies ulatuses ja edasilükkamata;
- see võimaldaks suuremat kiirust suurtükiväe masside ümberpaigutamisel, eriti suuremate kauguste juures, strateegiliste ülesannete täitmisel; taktikalises vaatepunktist otsustades võiks traktoritel veetav suurtükivägi kõikjal hõlpsamini jälgida oma jalaväele, kuna selle vastu hobustel veetav on väga tundelik vaenlaste tule vastu, eriti liikumisel modern automaatrelvade tegevuse piirkonnas;
- tegelikus elus mehhaniseerimine vähendab üksuste koosseisu, lihtsustab väljaõpetamist, varustamist, toitmist ja hõlbustab mobilisatsiooni töid;
- majanduslised lubad ta hoida kokku kulusid, mis ulatusid paljudesse miljonitesse (liird) aastas;

Mehhaniseerimisel on tarvilik:

- võtta tarvitusele mingisugune üks traktori tüüp, mis omakorda, konstruktsiooni soliiduse poolest, jaguneks kergeks ja raskeks tüübiks vastavalt veetavatele kergetele ja rasketele kaliibritele;
- tuleks katsete abil konstrueerida traktori tüüp, mis oleks kohandatud maastiku (Itaalia) oludele; mobilisatsiooni korraks ette näha traktorite tagavara täiendamist sunniviisi võtmisega eramajapidamistelt;
- suurtüki lafett niiviisi ümberkonstrueerida, et ta oleks küllalt elastiline ja ei vigastaks suurtüki osi veol traktoriga.

Major Chittaro: „Doktriin ja meetod“. Kirjutus on sama ajakirja 1927. a. septembrikuu nr. ilmunud artikli: „Sõjakunst ja tehnika“ järg (v. „Sõdur“ nr. 51/52 — 1927. a.) ja selgitab mõtetealuselt doktriini ja meetodi tähtsust sõjaasjanduses ning nende omavahelist suhtumist. Artikkel käsitleb küsimusi abstraktselt ja põhimõtetelise — seega ei oma otsekohest praktilist väärtust.

Kapten Carnevale: „Seisukord Hiinas ja rahvusvahelised huvid Kauges Idas“. Autor annab ülevaatliku pildi Hiina kodu sõja kohta 1921.—1927. a. Tema arvamise järele on Hiina sündmused oluliseks osaks võitluses Vaikse ookeani pärast, olles samal ajal tihedalt seotud Euroopa suurriikide ja Jaapani majandusliste huvidega Hiinas. Teadagi puudub neil huvidel ühine pind; siit hõõrumised, mida Vene enamlasted, ilmarevolutsiooni jahil, ruttasid ära kasutama. Lõpuks kujuneski pilt nii, kui meie seda praegu ajakirjanduse andmetel enese ees näeme.

Mitmesugused sõjalised teated välisriikidest.

Retsensioonid ja sõjakirjanduse ülevaade.

V. K—s.

Põhja-Ameerika Ühisriigid.

„Army Ordnance“ — kahurväe ajakiri, ilmub Washingtonis (D. C.) kahurväe ühingu (Army Ordnance Association) väljaandel ning major C. R. Baxter'i ja kapten L. A. Codd'i toimetusel kahe kuu tagant kaksiknumbritena. Kaksiknumbri hind 75 A. senti (umbes 2 Ekr. 85 senti).

Ajakiri ilmub 72-leheküljelisena suures kaustas, heal kriidipaberil ja hulga korralikult valmistatud piltidega, skeemidega ja joonistega, mis selgitavad artikleid ajakirja sisus.

Nr. 45. (Vol. VIII.) November-Detsember 1927. a. on Watervlieti arsenaali erinumber.

Artiklis „Watervlieti arsenaal“ toob kolonel E. D. Bricker ajaloolise ülevaate sellest arsenaalist ja tema ülesannetest riigikaitsele.

Artiklis „Reservohvitser“ kirjeldab major E. P. King tema ülesandeid rahu- ja sõjaajal Watervlieti arsenaalis.

„Buffalo kahurväe ringkond“ on kapten R. E. Hardy ülevaade sellest ringkonnast.

Artiklis „Kahurite valmistamine Watervlieti arsenalis“ toob Hugh Smith ülevaate moodsate kahurtüüpide valmistamisest ja tootlikkudest meetodidest.

Peale nende on veel artiklid: „19. kahurväe kompanii Watervlieti arsenaalis“, „Kahurväe ühingu 9. aastakoosolek“, „Võitjad rahvuslik laskevõistlus-tel Perry laagris (Ohio) sept. 1927. a.“.

Peale mainitud artiklite on veel mitmesuguseid toimetuse-, ametlikke- ja raamat-teateid, 88 pilti ja 2 skeemi. E. M.

N.-Vene.

„Voia i Revoluutsia“ (Sõda ja Revolutsioon) nr. 8 — 1927.

Esiaartikliks on Volhovski: „Inglismaa ja interventsioon“. Artikkel on kirjutatud Vene-Inglise kaubandusliste ja diplomaatliste suhete katkestamise puhul Inglismaa poolt möödunud (1927.) aasta keskel, seepärast sisaldab kibedusi Inglismaa aadressil. N.-Venet ootavat uus interventsiooni katse Inglismaa poolt, kuid see nurjuvat kui endisedki. Julgustatakse venelasi. Kui punased 1917—1921 polevat kokku varisenud, siis olevat see olnud eestkätt ime ja tingitud sellest, et enamlaste poole ei hakkanud hoidma ükski enamlaste valitsuse all olevad rahvad, vaid vastaste sõdurid ja väikeste naaberriikide rahvad. Näiteks tuuakse Eesti ja Soome, kes olevat keeldunud toetama rlvadega Judenitshit, kui seilele nii enamlastele kõige otsustavamal silmapilgul. (Sihilik vassimine. Eestil ja Soomal, kes kaitsesid oma iseseisvust sissetunginud enamlaste vastu, polnud midagi ühist Judenitshi eesmärkidega ja seepärast koos- või mittekoostöötamine Judenitshiga polnud, kuidugi, tingitud poolehoiust enamlastele. K.)

Lenin avaldavat enamlaste 1917.—1921. a. „võitluse“ suhtes mõtte: „Kui mõelda, mis oli lõppude lõpuks selle olulisemaks põhjuseks, et sündis sarnane ajalooline ime, kus nõrk, väsitatud ja kurbtuurilt mahajäänud riik (Vene. K.) võitis maailma suurimaid ja kõvemaid riike, siis näeme, et see oli tsentralisatsioon, distsipliin ja masside kuulmatu eneseohverdamine.“

Artikli lõpul tuleb autor siiski äratundmisele, et ka 1927. a. N.-Vene on nõrk ja seepärast rajab omad „võidu“ lootused „imedele“, s. o. rahvusvahelise proletariaadi toetusele jne.

J. Žigur: „Nüüdisaja sõjatehnika mõjust tulevikusõja iseloomule ja lahingutele“. Kokkuvõttes autor leiab, et jalaväe tulejõud on suurenenud automaatrelvade (eriti kergete) arvul, seega jalaväe lahingvõime on suurem kui Ilmasõjas. Suurtükivägi on oma jõu arengus maha jäänud jalaväest, seepärast olevat kaitsia jõud suurem kui pealetungija jõud. Tullevikusõda iseloomustab: suur projektiilide kulu; lennುವäe mõjutuse võimalused strateegilistele ja poliitilistele tsentrumitele; tööstuse edust ja pingu-tusest oleneb igasuguse varustamise edu. Artikkel sisaldab huvitavaid arvilisi andmeid.

P. Kozlovski: „Autotranspordi kasutamise sõjaväes“. Artikkel annab huvitavaid arve Ilmasõjast autotranspordi alal. Näitab raskustele, mis seotud autotranspordiga (teed ja nende korrahoid). Vägede transport autodel olevat 1½—2 korda kiirem kui raudteel. Transportautode arv kasvavat iga aastaga kõigis maades umbes 20—25%. Soovitab N.-Venes rohkem tähelepanu autotranspordile.

Šafalovitš: „Meie aja kaader-sõjavägi“. Artikkel algas „V. i R.“ nr. 7. Autor ei poolda kaader-sõjaväge, pooldab miilitsat ja sedagi ainult... seal kus nõukogude valitsus.

A. A. Noskov: „Kindluste küsimus Lääne-Euroopas“. Ilmasõja lõppedes ava-

liukuks tulnud kindluste eitamine olevat võtnud vastupidise suuna: uuesti ehitatakse ja reparaeritakse kindlusi. Artiklis leiame andmeid peamiselt endiste Saksamaad ümbritsevate kindluste kohta ja kavatsusi uute kindlustuste suhtes.

E. Lepin: „Rahvuslikest väeosadest N.-Venese“. Artiklis on andmeid mõningate N.-Vene võimu all olevate Kesk-Aasia rahvuste kohta. Autor leiab tarvilikuks noide rahvuste natsionaal-väeosad, et rahvusliku sõjaväe kaudu revolutsioneerida ajast ja arust maha jäänud idamaalasi.

S. Turovski: „Ratsaväe lahingettevalmistuse põhiküsimusest“.

K. Kalinovski: „Tankid kaitsel“.

G. M. Bergfeldt: „Luuredivisjon ja selle lahingülesanded“.

Fabritsius ja Petuhhov: „Sõduri psühholoogia õppimisest“. Artikkel käsitleb N.-Vene olusid. Toob statistilisi andmeid, mis kogutud senistel katsetel punaväes.

F. Z.: „Poola tootlustusvõimest“. Praegu Poola ei jõudvat sõja puhul tootlustada oma suurt armeed. Kuid olud paranevat ja 3—5 aasta pärast on raskused selles Poolal mööda.

B. Dolivo-Dobrovolski: „Välismaade sõjavägedes“ toob ülevaate prantsuse, inglise, saksa viimaste kuude sõjakirjandusest. Muuseas järgmise väljavõtte „Revue des Deux Mondes“: „...Vaimul, vägede moraali on meie ajal kõrvaline tähendus; peamise tähtsuse omab see, et väed oleks täielikult ja moodsalt relvastatud ning varustatud.“ Seega prantslased viimasel ajal (seni

ülistasid prantslased moraali, seades ta esikohale) hakkavat pooldama inglaste moodsat vaadet — et tehnika on otsustaja, et praegusaja sõjatehnika vastu on jõuetud kõige parema moraali kuid nõrga tehnikaga väed.*)

See uus prantslaste vaade võib eriti kibe tunda venelastele, kes oma sõjaedu rajavad peamiselt moraali ja „imedele“, s. o. rahvusvahelise proletariaadi erilisele abile: prantslaste vaate muutusega moraali tähtsuses kaotavad venelased moraalse toetaja moraali tähtsuse...

E. Molotov: „Kultuuriselgitustöö Prantsuse sõjaväes“.

N. Lesevitski: „Taktikaline ülesanne konkurs-katsel Prantsuse Kõrgemas Sõjakooli 1926. aastal“. Artikkel on kokkuvõtte „Revue d'infanterie“ aprill 1927.

Kriitika ja bibliograafia. K.

*) Olgu tähendatud, et Inglise ametlik doktriin, mis väljendatud Inglise ajutises välimäärustiku II osas, 1920. a. väljaanne, on teistsugune, ja nimelt määrustiku sissejuhatuses § 2 lausub:

„Edu sõjas on eheb rohkem **moraalsetest**, kui füüsilistest teguritest. Mitte arv, mitte relvad, mitte tehnika, mitte sõjapidamise kunst ei suuda täita ja asetada mehishust, energiat, otsusvõimet ja julget tahet peale tungida, millised kõik omakord on tingitud rahva **raugemata tahest võita**. Seepärast tarviliste moraalseste omaduste arendamine on sõjaväe väljaõppe esimesi ülesandeid.“

Ametlikke teateid.

Sõjaministri käsukiri

Nr. 535.

Tallinnas, 30. detsembril 1927. a.

(Kindralstaap.)

§ 1.

16.—20. veebruarini 1928. a. korraldatakse Tapal üleriiklised väeosadevahelised suusajooksu võistlused järgmise kava järele:

16. veebr. — 10 km suusatamine A ja B klassis.

17. veebr. — 12—15 km gruppidevaheline (üks ohvitser, üks allohvitser ja kaks reameest) patrullsuusatamine rakmetes ühes klassis.

19. veebr. — 25 km suusatamine A ja B klassis.

Iga väeosa võib igas individuaal võistlusnumbris A ja B klassis kuni kolm võistlejat saata ja gruppidevahelisele võistlusele — mitte üle ühe meeskonna.

Võistluste korraldamise, võistlustest osavõtmise juhendite ja võistlusnumbrite määruste väljatöötamine ja nende teatavaks tegemise väeosadele panen Kaitseväe kehalise kasvatus juhataja peale. Võistluste tegelikuks läbiviimiseks komandeerida Tapale võistluste ajaks Kaitseväe kehalise kasvatus juhataja käsutusse: Kindralstaabist — major August Jõgi, Sõjaväe

ühendatud õppeasutustest — leitnant Jaan Luks ja spordiinstruktorid Ernst Rosenblatt ja Theodor Sulg.

Võistlustest osavõtjate korteritesse paigutamise ja tootlustamise korralduse panen 1. soomusrongide rügemendi ülemale peale.

Võistlejaid esitab igast väeosast ohvitser või allohvitser. Kui võistlustest võtab osa ohvitser, siis on ta ühtlasi ka väeosa esitajaks. Võistlejatel ilmuda 15. veebruaril Tapale 1. soomusrongide rügementi ja samal päeval kell 16 esineda Kaitseväe kehalise kasvatus juhatajale. Võistlustele komandeeritud sõdureid varustada võistluse ajaks toidurahaga või atestaatidega ja võistlusteks tarvisminevate rakmetega.

Võistlustele komandeeritud ohvitseridele, ülejateenijatele allohvitseridele ja võistluste läbiviijatele maksta komandeerimise päevaraha.

Võistlustele ülesandmised saata Kindralstaabi Kaitseväe kehalise kasvatus juhatajale hiljemalt 8. veebruariks. Ülesandmised saata ainult nimekirjalised, täpselt ära tähendades, missugustes võistlusnumbrites ja klassis keegi osa võtab.

N. Reek.

Kindralstaabi kindral-major,
Sõjaminister.

Bibliograafia.

Nägematu relv enesekaitseks. (Jiu-Jitsu).

Ei ole olukorda, millest ei võiks auga välja tulla.

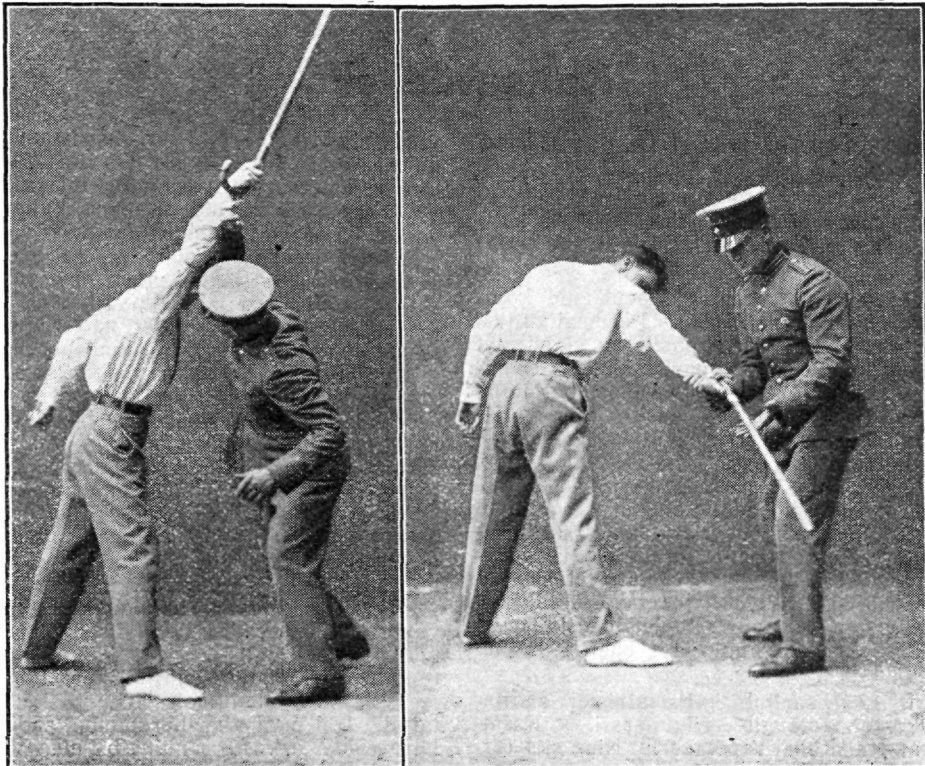
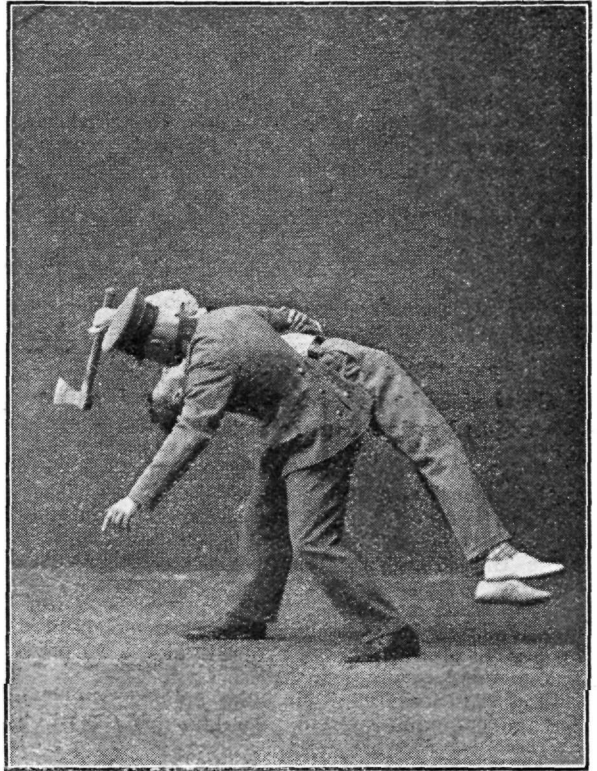
„Jalaväe määrustik“ § 100.

Eesti kaitsevägi — arvult väike ja sellepärast, et täita oma ülesannet, peab olema terve, füüsiliselt tugev ja tahtejõuline. Need omadused ühes relva tundmisega viivad sõduri võidule ja kergendavad kanda lahingu raskuseid. Näitas ju meie Vabadussõda, et sõduril tuleb viibida tihti lahingus üksi ning tegutseda iseseisvalt ja teinekord olude sunnil isegi relvata. Siin peab ta lootma ainult enese peale, sest puudub juht või kaasvõitleja, kes teda julgustab. Sarnases olukorras peab pesitsema võitleja peas ainult mõte — võita vastane! Siin ei tohi olla seisakut, vaid külmaveresus, leidlikkus ja kiirus peavad otsustama heitluse. Sellaste omadustega sõdur tuleb välja võitjana igasugusest olukorrast. Ja teisiti ei saagi, sest kõhkleja ja nõrk sõdur muutub sõjaajal päris tülikaks koormaks kaasvõitlejatele.

Nende omaduste arendamiseks on Jiu-Jitsu üks kohasematest abinõudest. Esiteks pakub ta väga head kehagümnaastikat, sest siin on tegevuses kõik lihaksed. Edasi kasvatab Jiu-Jitsu inimest külmavereliseks ja kiire otsustamisvõimeliseks ning on ka heaks kooliks enesevalitsemise ja julguse arendamisel.

Kahjuks puudus meil senini vastav oma-keelne kirjandus ja ilma selleta harjutamine on sama hea kui pimeduses ümberkobamine.

Kuid nüüd on ilmunud Politseikooli

abikomissar H. Tanni sulest Jiu-Jitsu õpperaamat (Siseminist. administr.-ala kirjastuse väljaanne 1927. a.), mis esimene selleksaarnane eesti keeles. Raamat aitab suuresti, senini ilmsiks tulnud puudusi enesekaitse alal kõrvaldada.

Härna Tann on pikemat aega Berliini kõrgemas politsei kehakasvatuse koolis ennast sellel alal täiendanud ja Jiu-Jitsule erilist tähelepanu koondanud.

47-leheküljeline, heal paberil Jiu-Jitsu käsiraamat peaks jääma ka sõjaväelastele heaks ja tarvilikuks vahendiks. Autor kirjutab raamatu eessõnas: „Jiu-Jitsu on Jaapani populaarsem spordiala. Ta on leidnud kogu kultuurilma poolt täielise tunnustamise ja seda täie õigu-

sega, sest sportlikult karastatud õpilastele-sõjaväelastele ja politseinikkudele on ta nägematuks relvaks.

Käsiraamat sisaldab ligi 50 jiu-jitsu harjutus- ja käsitusvõtet tarvilikkude illustratsioonidega ja seletustega. Suure eduga võib võitleja tarvitada neid võtteid igasuguse juhuslise sõjariista vastu, olles ise sealjuures relvata. Näiteks, käsiraamatust lhk. 30 võtet „Kaitse kepilöögi vastu“, võib väga hästi tarvitada ka labida, kirka jne. löögi vastu. Samuti lhk. 31 „Kaitse kirvelöögi vastu“, võib tarvitada kaitseks täägiga torkamisel.

Väga rõõmustavaks nähtuseks oleks, kui kaitseväge lähemalt tutvuneks Jiu-Jitsuga, eriti eelharjutustega.

M—r.

Sõjaväelisi teateid.

Balti riikide sõjalennuasjandus Inglise sõjanduslise ajakirja valgustusel. *)

Kõigis kolmes Balti riigis (Eestis, Lätis ja Leedus) on lennuväge üsks rügement.

Eesti omab 6 Briti merelennukit; maalennukitest (õppelennukid juure arvatud) on 50 prots. Briti, 25 prots. Saksa ja 25 prots. Prantsuse omad.

Lätil on 6 Rootsi, Itaalia ja Prantsuse tüüpi merelennukit; maalennukitest (incl. õppelennukid) on aga 40 prots. Briti, 40 prots. Itaalia ja 20 prots. Saksa omad.

Leedu lennuväge on kahe eelmise riigi lennudevädest palju suurem. Ta koosneb 100 ohvit-

*) „Journal of the R. U. S. J“ nr. 482.

serist, 1000 sõdurist ja 70 Saksa tüüpi lennukist (incl. õppelennukid). Merelennukeid Leedul ei ole.

Rahapuuduse tõttu ei saa Balti riikide lennuasjandus kuigi suuresti areneda.

Läti ja Leedu püüavad hoolega ja sihikindlalt lennukeid omal maal ehitada ja on astunud samme lennukitehaste ehitamiseks välisriikide toetusel Liibavis ja Meemelis. Eesti ostab praegusel ajal lennukeid aga välismailt.

Kuigi neis riikides on hästi vilunud puutöölised, on neis siiski metallitööstus nõrgal järjel; seetõttu on nad sunnitud lennukimootoreid välismailt tellima, samuti välisriikide toetusel metalllennukeid ehitama.

Kõigi kolme riigi vanemad lendurid on oma vilumuse ja kogemused omanud endises Vene keiserlikus sõjaväes..

M. E.

Kaitseväge elu.

Kaperjanovi partisaanide pataljoni 9. aastapäev.

23. detsembril pühitses Vabadussõjas kuulsaks saanud Kuperjanovi partisaanide pataljon oma 9-dat aastapäeva.

Kell 1215 koguvad pataljoni õppeplatsile kompaniid ning rivinevad joonele. Paremal tiival vana kuulus lahinglipp, mis pataljoni algpäevilt senini jaganud Kuperjanovi partisaanidega lahutamatuks kõik mured ja rõõmud. Kahel pool lippu auvalve ohvitserid, kuna aga keskel lipu kandjana vaneim sõjaaegne partisaan veltv. Tuul. Tasa ja rahulikult laiub kerges tuules lipp, majesteetlikult lehvib ta raudse varda küljes... vist võrdleb ta endiseid aegu tänase päeva pidulikkusega, vist jutustab see narmendav ja luitunud lahingute veteraan neile toredatele ja värskele lippudele seal lipuvardas, katustel ja kahepool sissekäigu ust, tolele tagasihoidlikule Soome ja elurõõmsale Läti lipule lugusid neist päevist, mil voolas veri, mil püss haarati ja kui anti elu, et päästa vabadus...

Punkt kl. 1230 saabub kaitseminister saatjatega. Orkester mängib riigimarssi. Pataljoni ülem kol.-lt. Kohal raporteerib. Ning siis ter-

vitab hra kaitseminister, partisaanid vastavad nii et kogu linn rõkkab. Tervituskõnes tähendab hra minister, et partisaanide minevik on ilus ja kuulus, et partisaanid on meie Vabadussõja aegluksu kirjutanud väärtuslikumaid ja kustumatuid lehekülgi. Minister loodab ja usub, et ka praegused noored partisaanid ühes oma juhtidega väärtiselt mõistavad ja hindavad endi kuulsate eelkäijate kangelastegusid, et nad Kuperjanovi partisaanide pataljoni au ja kuulsust igal ajal valmis on säravana hoidma ja kaitsma. Kõne lõpul mängitakse hümnid. Lipp saluteerib kolm korda.

Peale kaitseministri pöörab kõnega partisaanide poole pataljoni ülem kol.-lt. Kohal. Tema ettepanekul hüüatakse hra kaitseministriks ja Vabariigi valitsusele mürisev kolmekordne elagu.

Järgneb paraadimarss. Kõige ees pataljoni ülem, tema taga lipp. Ning siis mehed, punaseil põsil ja rõõmsate nägudega. Peale marsi lahkub lipp orkestri ja lipurühma saatel õppeplatsilt.

Varsti saabuvad pidulauda pataljoni kaitsevälalised. Tulevad ka külalised, eesotsas kaitseministriks. Külalistena on kohal veel kol. Unt, (endine partisaanide juht), Lätist ltn. Marve, j. t.

Pidusõogi ruum on eriti maitsekalt kaunistatud, igal pool aina herendab, sädeleb. Värvid kiirgavad, orkester mängib ning lõbus sumin

täidab ruumi. Laudadel, kesk taldrikute ja tirinate uputist naeratavad punased veiniklaasid...

Rügemendi ülem kutsub ükshaaval oma juure need kaitseväelased, kes eeskujuliku ja kiiduväärse teenistuse eest tänasel pidupäeval ülen-datud. Ta tervitab neid südamlikult ja soovib neile õnne tulevikuks.

Algavad tervituskõned külaliste poolt. Kol. Unt, res.-lt. Riives ja teised räägivad südamlikult ja hoogsalt.

Tervitustelegramme — neid on palju. Võtab aega enne kui pataljoni ülem suudab neid kõiki ette-ligeda.

Konedest ja kirjalikest tervitustest jääb tead-mine, et partisanide tänast pidupäeva pühitsevad kaasa nii paljud, küll ligidal, küll kaugel.

Pataljoni ülem kinnitab külalistele hra kaitse-ministrile ja rügemendi ülemale rinda Kuperja-novi partisanide pataljoni nagusa rinnamärgi, mille keske! partisanide „kaitseingel“: surnu pealuu kahe ristamisi asetatud sääreluu kohal.

Piduliste meeleolu on ülev. Laudakse. Partis-aanide üksmeelne ja vennalik pere laulab neile nii armsat laulu: „Murega mehi ei toideta, lust ja laul meil olgu jne.“

Lahkub kaitseminister ning lahkuvad peale südamlikku ja lõbusat koosviibimist teisedki kü-lalised. Pikapeale vaibuvad laiaili partisanidki, kes sinna, kes tänna.

Ruumid jäävad vait, üksi tühjad laud seinapildid ja sillerdavad dekoratsioonid esemed.

Üksi kõndides kesk tühjunud ruumi, tundub nagu võõras, nagu igav.

Aga see on ju vaid sellelõttu, et täna viis igamees siit enesega kaasa nii palju vaimustust, nii palju tuld ja hoogu. Täna viis ju igamees siit enesega kaasa palju päikesepaistet, elurõõmu ja tiivistatud lootusi, enesetunnet ja jõudu.

Ja iga mehe südame salajas leegitseb võim-samalt ja kustumatult:

Truuks jääme isamaale
Viimse veretilgani.

—an.—

Jõulud Võru garnisonis.

Jõuluvana 8-da pat. söögisaalis.

Jõulud on rõõmu- ja rahupühad. Jõuluõhtul igatsetakse viibida meelsamini oma pere-konna, oma lähemate sugulaste ja paremate sõprade juures, kui võõrsil, sellepärast ei olegi nii väga kerge ülesanne valmistada sõduritele jõulusid sedavõrt meeldivaks ja mugavaks, et tugev koduigatsuse tunne enamvähem kaoks. Eest siiski oli kohalikus linna garnisonis selle eest hoolt kantud, et leidus allüksusi, kus enam kodusoovijaid polnud.

Ettevalmistused jõuludeks algasid juba õige varakult, milleks kõigiti lahkesti kaasaaitasid nõu ja jõuga pataljoni ohvitserid, eesotsas pa-taljoni ülema kapt. Reinhold'iga.

Osa ettevalmistusi, nagu jõuluvana valik, kinkide sisu ja muretsemine viidi läbi suures saladuses.

Jõulupuu korraldati jõululaupäeva õhtul 8-da pataljoni ruumikas söögisaalis, mis kuuse-okstest vanikutega ja kuuskedega leit. V. poolt roheliseks säravaks kuusemetsaks oli muudetud. Saali lagi oli läbi põimitud risti-rästi hiinalaternatega. Saali parempoolses nur-gas säras kuld- ja hõbehetes suur jõulupuu, missugust jõulupuud nii mõnedki oma kodus varem näinud pole.

Kell 17.30 ilmusid kohale kompaniid terves kooseisus härrade ohvitseride ja üleajateeni-jatega. Toitlustaja kompanii ülem teeb veel viimaseid korraldusi ja sõdurid ühes oma juh-tidega võtavad istet.

Samal ajal ilmub ka kohale pataljoni ülem kapten R., kes omas lühikeses kõnes püüab all-uvatele selgeks teha teaduse varal jõulude tähtsust ja nende päritolu. Ühtlasi soovides kõikidele üliroõmsaid jõulupühasid.

Vaimulikku talitust jõulupuu juures pidas piibli-ajaloolistel andmetel härra Kriiveleer. Jõululaulud rügemendi orkestri saatel.

Vaimuliku talituse lõppedes noored kodu-kaitjsad koos oma juhtidega istuvad lauda, mis oli kaetud rikkalikult.

Ühise õhtusöögi ajal orkester mängis va-hetpidamata jõulu- ja isamaa laulusid, mida koosviibijad tihti kaasa laulavad.

Kell 19.20 ilmus kohale kol.-leitn. Kunnus, kes omalt poolt kõigile häid ja rõõmsaid jõulu-pühasid soovis.

Tunniaeg näitab juba 19.35, kuid jõuluvana ei näi veel tulevat. Räägitakse, et jõulumees olevat Itaalia silla pealt Voojõkke kukkunud koos jõulukinkidega.

Korraga kuulub vali hää! „jõuluvana tu-leb“. Saaliuksest astub sisse pikakasvuga hall-pea vanamees, kaenlas vitsakimp, jõulupuu ja kott kinkidega.

Palju lõbu ja naeru sünnitas kinkide välja-jagamine, sest kingid anti välja tihti väga ta-bavate märkustega. Põnevusega ootas igaüks oma jõulukinki. Kedagi ei jätnud jõulumees rõõmsalt üllatamata.

Kellaaeg näitab juba 20.30. Jõuluküünlad on kustunud ja ühine pere lahkub rõõmsas mee-leolus, üksteisele kätt surudes ja veel kord rõõmsaid pühasid soovides.

O. S—kk.

Pärnu liuväli.

16. detsembril m. a. kell 18.00 oli poeglaste gümnaasiumi aias s.-s. „Tervisi“ poolt korral-datud liuvälja (suurus — 100×50 mtr.) ava-mine. Liuväli on Pärnu garnisoni kaitsevää-lastele, kes liuraudadega varustatud, tasuta ka-sutada igapäev kella 18.00 kuni 20.00. Liu-väljal mängib diviisi orkester igal teisipäeval ja reedel kella 18.00—20.00 ja pühapäeval kella 17.00—19.00. Seal võib praegu igal õhtul näha paljuid kaitsevääelasi oma vaba aega ilusa ja kasuliku talispordi juures mööda saatmas.

E—dt.

2. diviisi õppekompanii laagri album.

2. diviisi õppekompanii Tartus on välja annud ühes eksemplaaris suure albumi „Sõdurina“. See on käsitsi kirjutatud ja joonistatud ning kõi-gile õppekompanii kaitsevääelastele raamatukogust kättesaadav. Albumi sisu on väga mitmekesine ja elav — artiklid, mälestused, ülevaated, muljed, luuletused jne. Kogu sisu piirdub suise laagri ajaga Värskas, kus 2. div. õppekompanii üle 3 kuu „suvitas“. Albumi sisu on valdavalt peamiselt humoristlik. Seda enam, et tekst on illustreeritud hulga karikatuuride ja joonistustega. Artiklite ja kirjutiste autorina esinevad õppekompanii aspi-rantide ettevalmistusühma sõdurid: Ed. Tasu, R. Reinmann, K. Ehrmann, J. Jaaska ja hulk tesi.

„Sõdurina“ — see on ilus mälestus suvistest laagripäevadest ja õppustest, mis kaua elavana alal hoidub ja mille väljaandmine teistelegi väe-osadele ilusaks eeskujuks võiks olla. —en.—

Sport kaitseväes.

Sport Narva garnisonis.

Narva garnisoni spordikomisjoni korraldusel peeti 16., 17. ja 18. detsembril 1927. a. garnisoni traditsioonilisi poksi-maadlus-tõste- ja vehklemis-võistlusi.

Võistlusi korraldati „Võitleja“ saalis, kuhu ka rohkesti pealtvaatajaid kogus.

Väeosade poolt võeti võistlustest osa alljärgnevalt:

Väeosa nimetus	Üles andsid	Osa võtsid	Alade järele				
			Tõstmine	Maadlus	Poks	Espadr.	Täak
I. jalaväe rügement	53	33	24	7	14	6	11
I. div. õpek.	13	12	2	3	2	—	6
I. suurt. gr.	7	5	4	3	1	—	—
5. rügem. 4. patalj.	16	9	8	5	4	—	1
I. div. staap	1	1	—	—	1	—	—
Kokku	90	60	38	18	22	6	18

Võistluste tagajärjed olid ja esimestele kohtadele tulid:

I. Tõstmises.

a) Kergekaal:

- 1) noor Soo, Gerhard, 1. div. õpekomp. — 1. koht.
- 2) noor. allohv. Ivanov, Mihkel, 5. jal. rüg. 4. pat. — 2. koht.
- 3) rms. Siiberg, Johannes, 1. jal. rüg. 2. komp. — 3. koht.

b) Keskaal:

- 1) n. allohv. Liiv, Hermann, 1. jal. rüg. 7. komp. — 1. koht.
- 2) rms. Mesil, Johannes, 1. jal. rüg. 5. komp. — 2. koht.
- 3) noor Sepp, Artur, 1. jal. rüg. 1. komp. — 3. koht.

c) Raskekaal:

- 1) noor Brokk, Karl, 1. jal. rüg. 5. komp. — 1. koht.
- 2) rms. Mühlbach, Voldemar, 1. suurt. gr. — 2. koht.
- 3) rms. Agapuu, Konstantin, 1. jal. rüg. side k-do — 3. koht.

II. Maadlemises.

a) Kergekaal:

- 1) noor Soo, Gerhard, 1. div. õpekomp. — 1. koht.
- 2) noor Anufrijev, Nikolai, 1. jal. rüg. 8. komp. — 2. koht.
- 3) rms. Aleksejev, Mihail, 5. jal. rüg. 4. pat. — 3. koht.

b) Keskaal:

- 1) rms. Võrgi, Alfred, 1. jal. rüg. 8. komp. — 1. koht.
- 2) noor Kaing, Alfred, 1. div. õpekomp. — 2. koht.
- 3) rms. Steinfeld, Johannes, 1. suurt. gr. — 3. koht.

c) Raskekaal:

- 1) rms. Rosin, Eugen, 1. div. õpekomp. — 1. koht.
- 2) rms. Laubmann, Ernst, 1. suurt. gr. — 2. koht.
- 3) noor Puusepp, Anton, 5. jal. rüg. 4. pat. — 3. koht.

III. Poksis.

a) Kergekaal:

- 1) rms. Matsov, Peeter, 1. div. st. side k-do — 1. koht.
- 2) kapr. Neumann, Justus, 1. jal. rüg. 1. klp. komp. — 2. koht.
- 3) rms. Sandberg, Johannes, 1. jal. rüg. 7. komp. — 3. koht.

b) Keskaal:

- 1) rms. Võrgi, Alfred, 1. jal. rüg. 8. komp. — 1. koht.
- 2) noor Veemann, Johannes, 1. jal. rüg. 8. komp. — 2. koht.
- 3) noor Kiibus, Karl, 1. jal. rüg. 2. komp. — 3. koht.

c) Raskekaal:

- 1) n. allohv. Kukkk, Johannes, 1. suurt. gr. — 1. koht.
- 2) rms. Krimm, Evald, 1. jal. rüg. 2. komp. — 2. koht.

IV. Vehklemises.

a) Täak:

- 1) rms. Tuver, Voldemar, 1. div. õpek. — 1. koht.
- 2) v. allohv. Neero, August, 1. jal. rüg. side k-do — 2. koht.
- 3) rms. Rosin, Eugen, 1. div. õpekomp. — 3. koht.

b) Espadron:

- 1) v. allohv. Tambek, Anton, 1. jal. rüg. 2. komp. — 1. koht.
- 2) veltv. Burk, Heinrich, 1. jal. rüg. ratsa k-do — 2. koht.
- 3) v. allohv. Neero, August, 1. jal. rüg. side k-do — 3. koht.

Rändava auhinna „sportlase kuju“ omas teistkordselt kui parem tõstja n. allohv. Ivanov, Peeter, 5. jal. rüg. 4. pat. Et auhinda jäädavalt omanada, tuleb 5. jal. rüg. 4. pataljonil seda veel kord kaitsta.

Poksis tuli garnisoni meistriks teistkordselt rms. Võrgi, Alfred, 1. jal. rüg. 8. kompaniist.

Spordikomisjoni poolt muretsetud auhinnad jagas võitjatele välja garnisoni ülem kol. Marder. G. K.

Sõjakooli käsipalli ja poksi võistlused.

8.—10. detsembril l. a. pidas Sõjakooli spordikomisjon kooli üksustevahelisi võrk-, korvpalli ja poksi võistlusi. Käsipalli võistlused olid A ja B klassis, mis ka noorematele algajatele juurdepääsu võimaldas. Poksivõistlused olid ühes klassis. Osavõtt võistlustest oli elav. Mängudes esinesid 12 meeskonda, poksis 17 osavõtjat.

Kadettid, kellel talvel raske vaimline õpetöö ja eksamitele ettevalmistus käsil, on suutnud endid kehalises arenemises kõrgel tasapinnal hoida. On näha palju noort elurõõmust energiat ja tahtejõudu, mis püsivama harjutuse tagajärjel silmapaistvat tagajärge annab. Mängudes oli elavust ja energiat küllalt. Tõsted, surumised ja püüded olid head; üksikute mängijate poolt isegi väga head, nagu seda võrkpallis kdt'id Laas, Mark ja asp. Tuberg; korvpallis kdt'id Kirsipuu, Muru Herm, Liiv ja Nesselberg. Poksivõistlustel oli ka palju lubavaid mehi, kes välja paistsid oma kindlate löökide, kiiruse ja võrdlemisi hea tehnikaga.

Võistluste tulemused kujunesid järgmiselt:

Võrkpall. — A-kl.: 1. kadettide 1. kompanii meeskond — koosseisus, kadetid: Mark, Adorf, Herm, Kirsipuu, Vainlo ja Brenner. 2. Aspirantide patarei meesk. — koosseisus asp.: Kruus, Stahlberg, Roos, Landberg, Pelska ja asp. n. a. o. Tuberg. 3. kadettide 2-se kompanii meeskond.

B-kl.: 1. kadettide 2-se komp. meesk. — koosseisus, kadetid: Kuhlbach, Russmann, Mägi, Luber, Günther ja Mäeloog. 2. Aspirantide kurs. meesk. — koosseisus, aspirandid: Anton, Sandberg, Kööp, Ulper, Nuudi ja Püilberg. 3. kadettide 1-se kompanii meeskond.

Korvpall. — A-kl.: 1. kadettide 1-se kompanii meeskond — koosseisus, kadetid: Kirsipuu, Muru, Vainlo, Brenner ja Mark. 2. kadettide Merirühma meeskond — koosseisus, kadetid: Kirro-

tar, Saar, Ivacenko, Roosimannus ja Jürgenthal. 3. kadettide 2-se kompanii meeskond.

B-kl.: 1. kadettide 1-se kompanii meeskond — koosseisus, kadetid: Unt, Vahar, Herm, Adorf ja Pirbe. 2. kadettide 2-se komp. meesk. — koosseisus, kadetid: Luha, Nesselberg, Anelinne, Liiv ja Tammemägi. 3. Aspirantide kursuste meesk.

Poks. Kergekaal — 1. kdt. Adorf; 2. kdt. F. Liiv; 3. kdt. Metsküla. Võistlejad olid kõik peaaegu ühejõulised, ainult punktide vahetõlde määras kohad. Võistlejad pidasid endid kolm roundi värsketena vastu. Tempo elav, löögid kiired ja tabavad.

Kerge-keskkaal — 1. kdt. Martinson; 2. kdt. Nesselberg. Tüsedamas ülekaalus oli siin kdt. Martinson oma vastasest, nii et kdt. Nesselberg kolmandal roundil knock-outi lendas.

Keskkaal — 1. kdt. Kõlu; 2. kdt. Markus. Kdt. Kõlu oli kehaliselt ja tehniliselt heas vormis.

Poolraskekaal — 1. kdt. Reil; 2. kdt. Asu. Võistlejad olid mõlemad tüsedad, ühekõvadused ja allaandmata poisid, mille tõttu ka raske vahet teha oli, kumb neist parem.

Raskekaal — 1. kdt. Smitte; 2. kdt. Miil. Esi-mene oli tüsedas ülekaalus.

Kõigile kohtadele tulejatele annetati Sv. Ü. Ö. ülema, kolonel Jonson'i poolt hinnalised auhinnad. L—ks.

Tallinna garnisoni talispordi võistluste hooaja kava.

21. detsembril 1. a. pidas Tallinna garnisoni spordikomisjon oma järjekorralist koosolekut, kus oli kokkuseadmisel käesoleva talispordi hooaja võistluskava. Et käesoleval aastal veebruarikuuil tulevad pidamisele ka üleriiklised suusavõistlused, siis võttis komisjon kava kokkuseadmisel seda arvesse. Kava enesest on väga rikkalik hulga võistlusnumbritega, missugused kooskõlastatud üleriiklistega. See võimaldab garnisoni k.-v. endid tublisti ettevalmistada pinevatele võistlustele.

K a v a :

19.—21. jaan. s. a. — tõste ja Greeka-Rooma maadlusvõistlused.

22. jaan. s. a. — 5 klm suusajooksu võistlused B klassile.

29. jaan. s. a. — 10 klm suusajooksu võistlused A ja B klassile.

1. veebr. s. a. — 12—15 klm patrulli-suusajooksu võistlused ühes klassis.

5. veebr. s. a. — 25 klm suusajooksu võistlused A ja B klassile.

29. veebr. s. a. — Kiirusutamise võistlused — 1500 mtr Norra uiskudel A ja B kl.; 500 ja 3000 mtr vabadel uiskudel ühes klassis.

24. ja 25. märts. s. a. — poksivõistlused ühes klassis.

Poksi-, tõste- ja maadlusvõistlused peetakse Sõdurite kodus. Algu igal päeval kell 18, poksivõistlustel kell 20.

Suusavõistlused peetakse Valdeki laskeplatsi sihtidel. Kogumine Liiva kõrtsi juures. Algu igal võistluspäeval kell 10 homm. L—ks.

Tallinna garnisoni kaitseväelaste tasuta liuväli.

Möödunud aasta eeskujul, on Tallinna garnisoni ülem garnisoni kaitseväelaste tasuta liuvälja tarvitamise võimaldanud. E. S. S. „Kalevi“ liuväli on käesoleva talve perioodil igal esmaspäeval ja kesknädalal kella 19—21 garnisoni k.-v. tasuta tarvitada, igal neljapäeval ja laupäeval 10 sendilise tasu eest.

Liuvälja tarvitamine on k.-v. vabatahtlik. Igal esmaspäeval mängib liuväljal k.-v. orkester. Võib loota, et garnisoni jäasportlased seda juhust kasutamata ei jäta.

L—ks.

Õiendused ja trükivideade parandused.

„Sõdur“ nr. 51/52 lhk. 1286, alt 10 rida, on trükitud „15. detsembril 1917. a. Haapsalus“, lugeda „15—23 detsembril 1917. a. Haapsalus“; lhk. 1286, 1. veerg, alt 19 rida ja lhk. 1290, 1. veerg, ülevalt 21 rida, on trükitud „alampolkovnik Sild“, peab olema „alamlipnik Sild“; lhk. 1296, alt 23 rida, on trükitud: „3. Palun ohvitserisid kõige...“, peab olema „8. Palun ohvitserisid kõige...“; lhk. 1307, pildi all, „n.-leitn. Tiks“ asemel peab olema „n.-leitn. Tikk“; lhk. 1309, pildi all, „n.-leitn. Reinvag“ asemel peab olema „n.-leitn. Reinveg“; lhk. 1331, 1. veerg, alt 14 rida, on trükitud „projektiline lendjoo“, peab olema „projektili lendjoo“; lhk. 1333, 1. veerg, alt 13 rida, on trükitud „300 m peal +9 cm“, peab olema „300 m peal —9 cm.“

Uusi raamatuid kindralstaabi raamatukogus.

5. 9543. Jalkaväen harjoitusohjesääntö. I. (Jalaväe rivi määrustik). 129 lhk.

5. 9544. Konekivääriharjoitusohjesääntö. I, II.

5. 9545. (Kuulipilduja rivi määrustik). 64+52 lhk.

2. 9546. Pesäpallopelin säännöt. (Pesapalli mängu määrused). 39 lhk.

2. 9540. Général Tanant. L'officier de France. La Discipline. Le Courage. L'Initiative. L'Ambition. L'Autorité. La Foi. La Troupe. Les Sanctions. Le Problème du Commandement. Le Rôle social de l'officier. Paris, La Renaissance du livre, 1927. 264 lhk.

93. 9539. Friedersdorff, E. Einführung in die staatsanwaltschaftliche Praxis. Ein Leitfaden für Referendare, Staatsanwälte, Amtsanwälte... Berlin, O. Liebmann, 1927. 252 lhk.

8. 9538. Jochim, Oberst a. D. Die Vorbereitung des deutschen Heeres für die Grosse Schlacht in Frankreich im Frühjahr 1918. I. Infanterie. II. Grundsätze f. die Einzelwaffen. Berlin, Mittler u. S., 1928. 56 lhk.

SISUSTIK: Uue aasta lävel. — Soovivaldusi uueks aastaks. — N. Reek. Öppigem tundma kangelasi ja nende tegusid sõjas. — H. Crabby. Julgestuspositsioonist ja vastupanupositsioonist. — A. V. Märkeid punaväe strateegiast. — J. M. Karistused sõjaväes vanasti ja nende evolutsioon. Uuemaaja karistuse põhimõtteid. — Kaitseväe kasvatuse ja väljaõppe alalt. Uusi juhendeid. — J. L. Tankid Soissons'i võitluses. — J. Luks. Suusa-sport. — J. U. Andmeid sõjameetonna ja kaitsevägede kohta antud sundnormide üle. — K. Naiskodukaitse kongress. — E. M. Mõningaid täiendusi artikli „1-ne Eesti suurüksiväe brigaad“ kohta. — K. E. Kirjad kasarmust. — nd. Mõnda Tshhehoslovakkia sõjaväest. — Sõjakirjandust. — Ametlikke teateid. — Bibliograafia. — Sõjaväelisi teateid. — Kaitseväe elu. — Sport kaitseväes. — Õiendused ja trükivideade parandused. — Karrikatuurid.

Vallutaja.

Motto: Kui strateegia on selge,
siis ka südamete vallutamine kerge.

Enne ja . . .

nüüd.

Segatud kohtamine.

